

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornym, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelminowski, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 545

Poznań, wtorek dnia 25 listopada 1930

Rok XXV

Jaka będzie odpowiedź Polski?

Omawiając ostatnią, głośną mowę p. Curtiusa, który stwierdził, że już od „dwunastu lat“ Niemcy prowadzą politykę, zmierzającą do rewizji granic na wschodzie, gdyż tego rzekomo wymagają „żywołne potrzeby“ Rzeszy, paryski „Temps“ zaznacza słusznie, iż przemówienie to „potwierdza istniejące już od pewnego czasu wrażenie, że Niemcy przygotowują ofensywę dyplomatyczną w wielkim stylu na rzecz rewizji traktatów.“ I istotnie mowa p. Curtiusa jest już jak najbardziej oficjalną zapowiedzią tej ofensywy. Wizyta premiera węgierskiego hr. Bethlena w Berlinie, przemówienie pruskiego premiera Brauna w Królewcu oraz zapowiedzi oficjalnych wystąpień niemieckich w Radzie Ligi Narodów przeciw Polsce — o czym donosił dziś rano nasz korespondent berliński — są niezawodnie objawami tej samej akcji dyplomatycznej rządu p. Brueninga.

Minister spraw zagranicznych Rzeszy, p. Curtius, wdał się zresztą w swem przemówieniu w polemikę z p. Tardieu na temat art. 19 paktu Ligi Narodów. Podczas gdy p. Tardieu w ścisłej i świetnej interpretacji prawnej wykazał, że art. 19 paktu Ligi Narodów nie może nikogo zmusić do rewizji traktatu i nie może w żadnym razie być zastosowany do spraw terytorjalnych, p. Curtius oświadczył, iż na taką interpretację zgodzić się nie może. Według niego zastosowanie art. 19 nie wymaga jedności Zgromadzenia Ligi Narodów i dlatego zapowiedziane veto Francji nie znajdzie, według niego, zastosowania.

Ale widocznie sam p. Curtius nie ma zbyt dużego zaufania w skuteczność art. 19, skoro w końcu oświadczył, że to nie „sztywne traktaty“, ale „życie narodów rozstrzygnie o przyszłości“.

Pod tym względem przyznajemy p. Curtiusowi zupełną słusność. Rozstrzygnie życie narodów. A chyba Polska ze swoim półmilionowym rocznym przyrostem daje dowody dostatecznej żywotności, by móc z ufnością patrzeć w przyszłość. W tym zaufaniu utrwalają nas zresztą ostatnie wybory. Jasną ich stroną jest ubytek głosów i mandatów niemieckich na ziemiach zachodnich. Zwracaliśmy już na to uwagę w wcześniejszym artykule wstępnym. Właśnie na Pomorzu, do którego Niemcy wciąż ogłaszają znane pretensje, fakt ten nabiera wyrazu już nie tylko narodowego, ale, jak słusznie zauważył w „Kurjerze Warszawskim“ Adam Grzymała-Siedlecki, — międzynarodowego. Niemcy straciły wszystkie trzy mandaty poselskie i jeden mandat senatorski. Nie stało się to wskutek terroru, czy gwałtów, na które się mniejszość niemiecka na Pomorzu skarżyć nie może, ale wskutek ubytku głosów niemieckich i silnej frekwencji wyborczej polskich obywateli.

W stosunku do wyborów senackich z 1928 liczba głosów niemieckich spa-

Koalicja Niemiec, Rosji i Włoch

Jak wypróbowany „advokat“ Niemców, Lloyd George, uzasadnia jej konieczność

Berlin, 25. 11. (Tel. wł.) W związku z obradami przygotowawczej konferencji rozbrojeniowej w Genewie, gdzie — jak wiadomo — nieomal wszystkie prowokacyjne wnioski niemieckie i sowieckie mimo częściowego poparcia przez Włochy zostały odrzucone, b. premier angielski Lloyd George ogłosił na lamach „N. F. Presse“ artykuł p. t. „Udaremnione rozbrojenie“.

W artykule tym stary, wypróbowany przyjaciel Niemców oświadcza się bez zastrzeżeń po stronie „oszukanych“ Niemiec, narzucając im konieczność rewizji traktatu wersalskiego i podsuwając następującą argumentację:

„Niemcy przyjęły traktat wersalski wobec zasadniczego zobowiązania się państw zwyciężczych przez usta G. Clemenceau'a, że stan pogotowia wojskowego państw zwyciężczych będzie stopniowo zniżony w tym stosunku, w jakim nastąpiło rozbrojenie Niemiec. — Dzisiaj Francja i jej trabananci: Polska, Czechosłowacja, Jugosławia i Rumunia, odrzucają to honorowe zobowiązanie. Francja utrzymuje olbrzymią armję pokojową, liczącą przeszło pół miliona żołnierzy, a wraz z rezerwami rozporządza siłą przeszło 4 mil. uzbrojonych ludzi. Podobny stan jest u wszystkich sąsiadów Niemiec.“

„Wnioski rozbrojeniowe delegata Niemiec w Genewie, jedni (trabananci Francji) odrzucili, a inni, jak przedewszystkiem Anglja i Ameryka, wysunęli jakieś półśrodki i półsłówka, mówiąc wyłącznie o gotowości zniżenia kwot budżetowych na wojsko. Był to poprostu niegodny trick, bo wiadomym jest, że t. zw. wojska narodowe są albo bardzo złe, albo całkiem nieopłacane i niższe wydatków na żołd nie oznacza bynajmniej zmniejszenia zbrojeń.“

„Wobec tego stanu rzeczy jest rzeczą naturalną (?) że przeciw Francji i grupie jej trabantów wytworzy się inna koalicja w pole wywiedzionych mocarstw, a mianowicie Niemiec, Rosji i Włoch, które muszą się bronić przed dalszym zamykaniem drogi do pokoju przez Francję.“

Przydział mandatów sejmowych z listy państwowej

Warszawa, 25. 11. (Tel. wł.) Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza, że po ustaleniu wyników wyborów do Sejmu z dn. 16 listopada 1930 r. we wszystkich okręgach wyborczych obsadzono z list okręgowych 372 mandaty poselskie. Do rozdziału z list państwowych przypadają zatem tylko 72 mandaty poselskie.

Z list okręgowych, które przyłączono do odpowiednich list państwowych, przeprowadzili w całem państwie posłów co najmniej w sześciu okręgach tylko następujące listy:

Nr. 1. Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem — 206 mandatów.
Nr. 4. Lista Narodowa — 52 mandaty.

Nr. 7. Związek Obrony Prawa i Wolności Ludu Stronnictw Centrolewu: Polska Partja Socjalistyczna, Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie“, Stronnictwo Chłopskie, Polskie Stron. Ludowe „Pias“ i Narodowa Partja Robotnicza — 64 mandaty.

Nr. 11. Ukraiński i Białoruski Wyborczy Blok — 18 mandatów.

Nr. 19. Katolicki Blok Ludowy — 12 mandatów.

Wobec tego lista państwowa kandydatów na posłów

Nr. 1 otrzymuje — 43 mandaty.
Nr. 4 otrzymuje — 11 mandatów.
Nr. 7 otrzymuje — 13 mandatów.
Nr. 11 otrzymuje — 3 mandaty.
Nr. 19 otrzymuje — 2 mandaty.

Kto będzie marszałkiem Sejmu?

Warszawa, 25. 11. (Tel. wł.) Jak slychać, kwestja obsady stanowiska marszałka Sejmu nie jest jeszcze zdecydowana. W łonie B. B. wahają się szanse między p. Carem a p. Światłskim. Jeżeliby p. Car objął stanowisko marszałka, natenczas na tę sprawiedliwość wysuwane są mandatury profesora i b. ministra Makowskie-

go oraz adwokata Paschalskiego, obrońcy Czechowicza przed Trybunałem Stanu.

Tak samo B. B. nie jest zdecydowany jeszcze, czy przyjąć w organizacji wewnętrznej zasadę grup regionalnych, czy też zasadę grup zawodowo-politycznych. Więcej szans posiada koncepcja grup regionalnych. (w)

dla o jedną piątą. Czy to nie najlepszy dowód, że polskość na Pomorzu krepnie i stale oraz systematycznie usuwa naleciałości niemieckie. Pomorze — kwestjonowana przez Niemcy ziemia nasza, jest dzielnicą najbardziej polską, z najmniejszymi wpływami mniejszościowemi. Proces ten, w miarę lat i wchodzenia w życie nowych pokoleń, w polskiej szkole wychowanych, będzie się potęgował, dając najlepsze świadectwo żywotności narodu polskiego.

Trzeba tylko, aby żywotności tej odpowiadała polityka państwowa. Czas najwyższy na śmiało i zdecydowanie stawianie sprawy przez przedstawicieli naszej dyplomacji. Teza, że przez igno-

rowanie z naszej strony dążeń rewizjonistycznych Niemiec usunie się je z porządku dziennego, okazała się bardzo złudną i nieżywiwą. Błędem reagowaniu Polski do ostatnich dni na zuchwałę wystąpienia Niemiec, z uzasadnieniem że są one nieoficjalne, wystawił smutne świadectwo p. Curtius, stwierdzając, iż „od dwunastu lat“ polityka Niemiec do niczego innego nie zmierza, jak właśnie do rewizji granic.

Czynniki, rządzące dziś w kraju, ponoszą pełną odpowiedzialność za stanowisko Polski na terenie międzynarodowym. Mając większość w Sejmie i Senacie, posiadają zupełną swobodę ruchów. Zachodzi pytanie, czy, jak to stro-

ny niemieckiej, również ze strony polskiej przygotowana jest ofensywa w wielkim stylu, ofensywa w celu odparcia dyplomatycznego ataku niemieckiego. A dalej, czy mimo ostatnich wystąpień niemieckich przedłożona będzie parlamentowi polskiemu do ratyfikacji umowa likwidacyjna z dn. 31 października ub. r., jak również traktat handlowy z Rzeszą. Zobaczymy, jak w świetle szumnych hasel antyniemieckich, które nagle zaczęto operować w czasie wyborów ze strony B. B., wyglądać będą obecnie czyny. Bo czyny muszą nastąpić. Dłużej odrazać tych spraw nie wolno. Zbyt bezpośrednio stają się ataki niemieckie. Naród polski na Pomorzu odpowiedział już na wystąpienia przedstawicieli rządu niemieckiego, teraz kolej na rząd polski.

W obronie duchowieństwa śląskiego

(KAP) Zarząd Związku Kapłanów diecezji śląskiej „Unitas“, obejmującego 230 kapłanów, zebrany na posiedzeniu w dn. 18 listopada 1930 r. uważa sobie za obowiązek stwierdzić, co następuje:

„1. „Polska Zachodnia“, która w osobnym artykule (Nr. 285 z dn. 16 i 17 bm.) p. t. „W obronie władzy kościelnej“ ubolewa nad rzekomo nieposzanowaniem władzy kościelnej przez część duchowieństwa i występuje w obronie władzy kościelnej, do dnia dzisiejszego nie umieściła urzędowego stwierdzenia władzy kościelnej z dn. 15. bm., iż kapłani, podpisujący odezwę Katolickiego Bloku Ludowego, w niczem nie naruszyli karność kościelnej, a temsamem ignoruje władzę kościelną, dowodząc przez to, że nie chodzi jej o powagę władzy duchownej, lecz o posługiwanie się jej autorytetem.“

„2. Forma, w której „Polska Zachodnia“ w okresie przedwyborczym, a przedewszystkiem w przytoczonym artykule p. t. „W obronie władzy kościelnej“ daje wyraz swemu niezadowolaniu z występowania części duchowieństwa w sprawach wyborów, przekracza wszelką miarę dopuszczalnej krytyki prasowej, jest wysoce niewłaściwa i godzi w autorytet duszpasterski tych księży.“

„3. Cała kampanja prasowa „Polski Zachodniej“, zmierzająca do zatrważenia księży przeciwnych przekonaniom politycznym zarzutem rzekomego „buntu przeciwko władzy duchownej“ (porównaj artykuł p. t. „W obronie władzy kościelnej“), jakoteż groźbami represjami na przyszłość usiłuje naruszać prawo obywatelskie księży.“

Od siebie — pisze KAP. — musimy z ubolewaniem dodać, że nie tylko w „Polsce Zachodniej“ ale i w szeregu innych pism pojawiły się w związku z wyborami brutalne napaści na poszczególnych kapłanów, zasłużonych dla Kościoła i Ojczyzny. W zaciętrzeniu partyjnym zapomniano, że kapłan katolicki jest również obywatelem kraju, że dla niego nieraz całe życie pracował i cierpiał i że narówni z innymi obywatelami ma prawo swobodnego wyboru kierunku politycznego, o ile ten jest zgodny z zasadami Bożemi i nie posługuje się w swej działalności metodami, sprzecznymi z nauką Chrystusa Pana.

Tyle KAP. Jak wiadomo, „Polska Zachodnia“ jest głównym organem „sanacyjnym“ na Śląsku.

Warszawa śpi...

Na 480 000 uprawnionych do głosowania przy wyborach do Senatu w Warszawie — oddało głosy niespełna 250 000, czyli 52 proc. (w Poznaniu — 73,6 proc. — red.) Jak na stoлицę państwa, zamieszkaną przez ludność politycznie uświadomioną, czytającą codziennie około 100 000 egzemplarzy rozmaitych dzienników, mającą dogodny dostęp do lokali wyborczych i sprawną w nich obsługę, jest to frekwencja, której Warszawa powinna się wstydić.

Do Sejmu głosowało około 65 proc. uprawnionych (w Poznaniu — 80,7 proc. — red.) i co także — zwłaszcza w porównaniu z frekwencją w województwach zachodnich — uznano za objaw obojętności, względnie braku zrozumienia obowiązku obywatelskiego. Spadek dalszy frekwencji przy wyborach do Senatu był tem mniej oczekiwany, że około kandydatów senackich rozwinęła się bardzo żywa polemika między „sanacją” a obozem narodowym.

Na trzecim miejscu listy nr. 1 stał w Warszawie b. senator p. Evert, którego fanatyczna napaść na Kościół katolicki znana jest czytelnikom „Kurjera Poznańskiego”. Tenże p. Evert wydał znaną odezwę do Niemców pomorskich w języku niemieckim, nawołującą do głosowania na listę nr. 1. Natomiast na drugim miejscu listy nr. 4 stał ks. prałat Marceł Godlewski, znany od wielu lat działacz społeczny, katolicki i narodowy. Z wyników wyborów sejmowych można było przewidywać, że „jedynka” ma pewne dwa mandaty, a „czwórka” jeden. Czwarty mandat mogli uzyskać Żydzi, gdyby zlikwidowali listę nr. 18 „sanacyjnej”. Agudy i głosowali solidarnie na sjonistyczną „siedemnastkę”. Na wypadek utrzymania rozłamu wśród Żydów, (co też istotnie miało miejsce) walka o czwarty mandat miała rozegrać się między „jedynką” i „czwórką”.

Walka ta była w samym — swem założeniu bardzo nierówna, gdyż „jedynka” przy wyborach sejmowych uzyskała o 100 tysięcy głosów więcej, niż „czwórka”. Decyzja spoczęła w ręku 250 tysięcy wyborców, którzy nie głosowali do Sejmu, a z których przeszło 150 tysięcy miało głos do Senatu. Ogromną tę armię wyborców stanowili przeważnie ludzie, którzy nie chcieli głosować na „jedynkę” i listy radykalne, ale którzy bali się, czy nie

wierzyli w skuteczność głosowania na „czwórke”. Możliwy ich określić mianem „letnich” narodowców.

Chodziło o poruszenie tej masy, o podniesienie jej letniej temperatury do stanu, jeśli nie gorącego, to przynajmniej ciepłego. Prasa narodowa podjęła się tego zadania i przeprowadziła je energicznie, budząc zaniepokojenie i gniew w sferach „sanacyjnych”. Także kierownictwo wyborów na terenie Warszawy ze strony obozu narodowego wykazało znaczną, jak na obecne możliwości, aktywność. Szczególnie gorąco i ofiarnie wystąpiła młodzież akademicka, agitując masowo na rzecz listy narodowej i rozdając kartki nr. 4.

Akcja ta nie przeszła bez rezultatu. Lista nr. 4 uzyskała przy wyborach senackich 75 proc. swoich głosów sejmowych, gdy „jedynka” wzięła ich tylko 60 proc. Stosunek głosów „czwórki” do „jedynki”, który przy wyborach sejmowych przedstawiał się jak 44:100, podniósł się w wyborach senackich na 55:100. Mimo to jednak nie udało się zdobyć drugiego mandatu. Brakło niespełna 13 tysięcy głosów, co stanowi zaledwie 5 proc. ogólnej liczby tych, co głosować nie chcieli, a których było przeszło 230 tysięcy.

Stolica nie dała się obudzić! Połowa Warszawy zrezygnowała bez większego namysłu z najistotniejszego prawa obywatelskiego, jakim jest niewątpliwie wybór Sejmu i Senatu. Połowa Warszawy, zamknięta w ciasnym kręgu egoistycznych interesów, nie rozumie, że interesy te są najcisłej zależne od biegu spraw publicznych, że strusia polityka jest najniebezpieczniejsza właśnie dla samego... strusia. Połowa Warszawy uznała, że w czasie, gdy naokoło toczy się walka, najwygodniej i najzdrowiej jest — położyć się spać.

Tym śpiącym, składając zapewne poczciwym ludziom zawdzięczać będzie Warszawa to, że w Senacie reprezentować ją będzie „jedynkowy” wróg Kościoła p. Evert, a nie narodowy ks. prałat Godlewski.

Śpiączka wyborcza stolicy ma znaczenie znacznie większe, aniżeli mandat senacki dla tej, czy innej strony. Śpiączka stolicy jest w dużej mierze wytlumaczeniem tego wszystkiego, co się działo i dzieje od kilku lat.

Póki Warszawa śpi, póty i panująca w niej „sanacja” może spać spokojnie. M. K.

ne z przepisami ordynacji wyborczej kwestjonowanie kartek wyborczych, których ważności komisje obwodowe wcale nie poddawały w wątpliwość — bez należytego przytem ustalenia, czy kwestjonowane w ten sposób kartki istotnie zostały dostarczone przez obwodowe komisje wyborcze i czy zachodziły należyte gwarancje, że kartek tych następnie nie zamieniono; uwzględnianie protokołów obwodowych komisji wyborczych, których autentyczność była podawana w wątpliwość, bez zbadania nawet takich zarzutów;

c) przez władze pośredniczące w dostarczaniu akt wyborczych z komisji obwodowych do komisji okręgowych (umożliwienie zmian w pochodzących z komisji obwodowych aktach).

Krótki okres czasu między datą wyborów do Sejmu a datą posiedzenia państwowej komisji wyborczej uniemożliwia podanie oświadczeniu niniejszem dokładnego wykazu, w których obwodach lub okręgach zaszły te lub inne ze wskazanych wyżej ogólnie uchybień i nieprawidłowości oraz wyjaśnienie, w jakim stopniu mogły one wpłynąć na ustalony przez okręgowe komisje wyborcze wynik wyborów.

Jednakże na podstawie posiadanych

konkretnych faktów już dzisiaj oświadczam, że te lub inne spośród wyżej wymienionych nieprawidłowości zaszły w okręgach wyborczych nr. 3, 19 i 26 (Siedlce, Radom, Lublin) w sposób tak oczywisty i w takim zakresie, że musiały wywrzeć wpływ na wynik głosowania, lub spowodować ustalenie tego wyniku w sposób nieodpowiadający istotnemu stanowi rzeczy.

Zaznaczam przytem, że okręgowa komisja wyborcza nr. 19, wbrew art. 86 ust. 4 ordynacji wyborczej uniemożliwiła pełnomocnikowi listy narodowej nr. 4 złożenie oświadczenia do protokołu tej komisji, ustalającego wynik wyborów w okręgu.

Wreszcie oświadczam, że powodem ustalenia w okręgach wyborczych nr. 3 i 19 wyniku głosowania w sposób nie odpowiadający wynikowi rzeczywistemu, była w znacznej mierze okoliczność, że akta wyborcze nie były dostarczone z komisji obwodowych wprost i natychmiast do okręgowych komisji wyborczych, i że nadto nie były zachowane dostateczne gwarancje, aby akta te doszły do okręgowych komisji wyborczych w takim stanie, w jakim z komisji obwodowych zostały wysłane.

(—) L. Nowodworski.

Z powodu zarządzeń i instrukcji generalnego komisarza wyborczego

Na posiedzeniu państwowej komisji wyborczej, odbytem w dniu 24 b. m. członkowie tej komisji: Mirosław Sawicki, Stefan Urbanowicz, Kazimierz Pużak i Jan Woźniak złożyli do protokołu oświadczenie następującej treści:

Obawy, wypowiedziane w piśmie niżej podpisanymi członkami państwowej komisji wyborczej do pana generalnego komisarza z dnia 12 b. m. co do zarządzeń, dotyczących swobody i tajności wyborów oraz co do przesyłania akt wyborczych z obwodów za pośrednictwem urzędów administracyjnych, jak to już obecnie można wnioskować z licznych komunikatów prasy wszelkich odcieni i wnioskujących zażaleń na wybory, nie były bezzasadne.

Sąd Najwyższy rozstrzygnie, o ile powyższe instrukcje p. generalnego komisarza wyborczego wpłynęły w ten lub inny sposób na prawdziwy wynik wyborów w poszczególnych okręgach i dlatego w obecnym okresie powyboryczym powstrzymujemy się od szczegółowego rozważania nadesłanych listek w parę dni przed wyborami przy piśmie z dnia 13 b. m. instrukcyj pana generalnego komisarza za n. n. 12 i 12, tembardziej, iż w obecnym stadium wyborów dyskusja nad tem byłaby co najmniej spóźniona.

Natomiast pozwalamy sobie zaznaczyć, iż wbrew temu, co pisze p. generalny komisarz wyborczy, niżej podpisani członkowie państwowej komisji wyborczej w piśmie swem z dnia 12 b. m., nie stawiając żądań, wypowiedzieli swoją opinię o budzących poważne zastrzeżenia zarządzeniach p. generalnego komisarza wyborczego i ujęli ją w odpowiedni wniosek, nie wychodzący poza zakres swych ustawowych uprawnień.

Zwracając się do p. generalnego komisarza wyborczego, na skutek zaniepokojenia szerokich rzesz wyborców, z wnioskami o wydanie wyraźnych zarządzeń, celem usunięcia zawczasu możliwych uchybień i nadużyć wyborczych, członkowie państwowej komisji wyborczej spełnili tylko swój obowiązek obywatelski i wykazali dbałość o dobro ogólne — utrwaleniu w wyborach tak niezbędnego dla każdego państwa przeświadczenia o praworządność i równość wszystkich wobec prawa.

Urządzącemu p. generalnemu komisarzowi było i jest wiadome, że poprzedni generalny komisarz we wszystkich zasadniczych kwestiach dotyczących wyborów zasięgał opinii państwowej komisji wyborczej, a gen. kom. wyb. p. Car naogół nie wydawał zarządzeń w tej dziedzinie, nie zasięgnąwszy uprzednio opinii państwowej komisji wyborczej i w tym celu niejednokrotnie zwoływał specjalne jej posiedzenia.

To też podpisani członkowie państwowej komisji wyborczej czuli się z tego względu upoważnionymi do zakomunikowania swej opinii p. generalnemu komisarzowi w tych istotnych kwestiach wyborczych i do zwrócenia się do niego z ewentualnym wnioskiem zwołania posiedzenia komisji.

Urządzący p. generalny komisarz wyborczy w końcu pisma swego z dnia 13 b. m. pisze listką, że uznaje członków państwowej komisji wybor-

czej za doświadczonych w sprawach wyborczych i że chętnie słucha ich rad. Jednocześnie oświadcza, że często wydaje zarządzenia zgodne z ich światłymi radami, a w rezultacie nie obalając merytorycznej słuszności wniosków członków komisji państwowej, nie uwzględniając żadnego z nich z formalnych względów, wychodząc, z niestusznego założenia, iż wnioski te są żądaniami i że wychodzą poza zakres uprawnień członków państwowej komisji wyborczej.

Z powodu powyższego oświadczenia p. generalnego komisarza do częstego wydawania zarządzeń, zgodnie z opinią członków państwowej komisji wyborczej ze swej strony jesteśmy zmuszeni do oświadczenia, że, aczkolwiek p. generalny komisarz wyborczy w zakończeniu swego pisma pisze, że za czynność swoje formalnie osobiście jest odpowiedzialny, tem niemniej wyżej zacytowane zdanie pisma p. generalnego komisarza, podanego do wiadomości prasy może być przez obywateli zrozumiane, jakoby członkowie państwowej komisji wyborczej byli moralnie odpowiedzialni za poszczególne zarządzenia p. generalnego komisarza oraz do oświadczenia, że przez okres obecnych wyborów do dnia dzisiejszego p. generalny komisarz wyborczy zwołał tylko dwa posiedzenia komisji i że ani razu nie zasięgał tej opinii co do wydawanych zarządzeń wyborczych, a przez co uchylał się od wyjaśnień na pytania członków komisji państwowej omawiane parokrotnie w tym względzie.

Wobec powyższego składamy niniejsze oświadczenie do protokołu celem należytego zadokumentowania, że za zarządzenia i instrukcje wydane przez p. generalnego komisarza wyborczego bez opinii państw. kom. wyb. podpisani członkowie państwowej komisji wyborczej nie ponoszą i ponosić nie mogą nie tylko formalnej, ale i moralnej odpowiedzialności.

Podpisy wymienione wyżej 4 czl. państw. kom. wyb.

Warszawa, dn. 24 listopada 1930.

(—) Mirosław Sawicki.
(—) Stefan Urbanowicz.
(—) Kazimierz Pużak.
(—) Jan Woźniak.

Oświadczenie pełnomocnika państwowej sejmowej listy narodowej

do protokołu posiedzenia państwowej komisji wyborczej z dnia 24 listopada 1930 roku

Zważywszy:

że wedle art. 94 i 95 ordynacji wyborczej podział mandatów pomiędzy poszczególne listy państwowe następuje na podstawie wyniku wyborów w poszczególnych okręgach wyborczych, ustalonego przez okręgowe komisje wyborcze;

że więc wszelkie wogóle uchybienia i nieprawidłowości, popełnione w czasie wyborów w poszczególnych okręgach wyborczych, a podpadające pod art. 107 ordynacji wyborczej, a w szczególności zaś uchybienia i nieprawidłowości, których czy to co do sposobu przeprowadzenia wyborów, czy co do ustalenia wyników głosowania dopuściły się obwodowe lub okręgowe komisje wyborcze, ilekroć mogło to zmienić wynik wyborów, tem samem w konsekwencji odbić się muszą na podziale mandatów z list państwowych;

że dotyczy to między innymi państwowej listy kandydatów do Sejmu, oznaczonej nazwą „lista narodowa” i numerem 4, —

jako ustanowiony pełnomocnik tej listy na zasadzie art. 17 ust. 2, 47, 61, 86, 91, 92 i 96 ordynacji wyborczej składam niniejsze oświadczenie celem dołączenia do protokołu posiedzenia państwowej komisji wyborczej z dnia 24 listopada 1930 r.:

I. Okręgowe komisje wyborcze w okręgach wyborczych nr. nr. 9, 24, 43 i 44 (Płock, Łuków, Wadowice, Nowy Sącz) uznały za nieważne dokonane we właściwym terminie i z zachowaniem innych przepisów ordynacji wyborczej zgłoszenia na te okręgi list kandydatów do Sejmu pod nazwą lista narodowa z jednoczesnym wraz ze zgłoszeniem przyłączeniem tych list do państwowej listy kandydatów pod tą nazwą. Podania, które, jako pełnomocnik listy państwo-

wej nr. 4, złożyłem z powodu wspomnianych wyżej uchwał p. generalnemu komisarzowi wyborczemu z prośbą o spowodowanie w trybie art. 16 ust. 1 ordynacji wyborczej ponownego rozpoznania spraw, celem ewentualnej reasumpcji uchwał pierwotnych, pozostały bez skutku.

Oświadczam, że wskazane wyżej uchwały okręgowych komisji wyborczych uważam za bezzasadne, sprzeczne z przepisami ordynacji wyborczej i że uchwały te wpłynęły, oczywiście, na wynik wyborów w okręgach wyborczych nr. 9, 24, 43 i 44, uniemożliwiając wyborcom głosowanie na listę narodową.

II. W poszczególnych okręgach wyborczych popełniony był cały szereg nieprawidłowości:

a) przez obwodowe komisje wyborcze zarówno w czasie głosowania (na przykład: dopuszczanie do sprzecznych z przepisami konstytucji i ordynacji wyborczej głosowania jawnego, dopuszczanie do agitacji, zakazanej przez art. 66 ordynacji wyborczej, niezgodne z art. 63 ordynacji wyborczej uniemożliwianie mężom zaufania listy narodowej asystowania w czasie całego głosowania (jak i przy ustalaniu wyników głosowania) sprzeczne z art. 80 ordynacji wyborczej uniemożliwianie mężom zaufania listy narodowej uczestniczenia w obliczaniu głosów, niezgodne z art. 83 ordynacji wyborczej i wyjaśnieniami Sądu Najwyższego unieważnianie kartek wyborczych, oddanych na listę nr. 4, sporządzanie protokołów bez ścisłego zachowania odnośnych przepisów ordynacji wyborczej itp.);

b) przez okręgowe komisje wyborcze przy ustalaniu wyników głosowania w okręgu bezzasadne unieważnianie kartek, oddanych na listę nr. 4, niezgod-

CINZANO

ŚWIATOWEJ ŚLAWY

ERMOUTH

JEN REPR. THEODOR ETTI & W. BERGEL, WRAKÓW

75 487

Echa zająć w Brzeziu

Katowice, 25. 11. (PAT). W związku z wizją lokalną, jaka się odbyła pod przewodnictwem prezydenta komisji mieszanej Calondera w Brzeziu pow. rybnickiego przy udziale polskiego członka komisji mieszanej p. min. Morawskiego i naczelnika wydziału bezpieczeństwa urzędu wojewódzkiego p. Ryczkowskiego, wojewoda Grażyński wydał następujące zarządzenie:

„Miejscowy naczelnik gminy Brzezia Bluch został zawieszony w urzędowaniu z równoczesnym wytoczeniem mu dochodzenia dyscyplinarnego a kierownik miejscowej szkoły Szymański również został zawieszony w urzędowaniu z równoczesnym wytoczeniem dochodzenia dyscyplinarnego. Miejscowy komendant posterunku policyjnego został przeniesiony, a posterunek policji wzmocniony. O ile dochodzenia dyscyplinarnie wykażą, że istnieją znamiona przestępstwa ściganego na drodze karno-sądowej, wymienione osoby zostaną przekazane sądowi. Niezależnie od tego prowadzone są dochodzenia w kierunku ujawnienia dalszych sprawców”

Ponadto wojewoda wyasygnował kwotę 3500 zł celem przyjęcia z pomocą doraźną poszkodowanym rodzinom niemieckim.

Masowy proces w Moskwie

o zdradę stanu — Wśród oskarżonych jest wielu wybitnych polityków europejskich

Warszawa, 25. 11. (Tel. wł.) W Moskwie rozpoczął się w wspaniałej sali dawnej resursy szlacheckiej, w której przed dwoma laty odbywał się proces przeciwko inżynierom zagłębia donieckiego, proces przeciwko Ramzinowiczowi i innym inżynierom oraz działaczom, oskarżonym przez rząd sowiecki o sabotaż i zdradę stanu. Akt oskarżenia zarzuca im utworzenie organizacji pod nazwą „Partii przemysłowej”, w której główną rolę odgrywał rozstrzelany przed rokiem inżynier Pauczyński. Organizacja ta miała utrzymywać stosunki ze sferami angielskimi i francuskimi i przygotowywać „napad” na Sowiety. W akcie oskarżenia figurują nazwiska niemal wszystkich polityków europejskich a także magnata naftowego Detertinga i sławnego pułkownika Lavrence'a. (w)

„Na balkonach i w oknach lokalu przy ul. Gwarnej, zajmowanego przez poznańską „sanację”, umieszcili się licznie jej czelowi przywódcy. Na chodniku stanął pluton policji, uzbrojony w karabiny z jeźdźcami się na nich bagnietami i wyposażony w helmy stalowe, strzegąc wejścia do lokalu B. B. Na jezdni — bojówka „sanacyjna”, której zadaniem było siać zamęt i wywoływać burdy.

Echa bandyckich występów bojówkarzy „sanacyjnych”

Redakcja nasza w dalszym ciągu otrzymuje dziesiątki listów, świadczących w jaskrawy sposób o tem, jakich metod chwytala się „sanacja” w swej akcji wyborczej. Oto kilka dalszych „kwiatków”:

P. Bolesław Mayer, senior, zamieszkały przy ul. Skarbowej 6, donosi nam, że dnia 15 bm. około godz. 11 w nocy zebrała się przy ul. Skarbowej opodal jego mieszkania bojówka „sanacyjna”, wnosząc wrogie okrzyki przeciwko obozowi narodowemu. Ze strony bojówki padły 3 strzały rewolwerowe, poczem bojówkarze się rozeszli. Tej samej nocy około godziny 4-ej rano zaatakowano mieszkanie p. Mayera na I piętrze, a mianowicie z balkonu porzymano plakaty z „czwórką” i następnie powybijano kamieniami brukowem (dużego rozmiaru) szyby w drzwiach balkonowych rozmiaru 40 x 135 cm. Kamienie te wpadły do mieszkania i zniszczyły częściowo umeblowanie (mahoniową szafkę). Kamienie, które spowodowały spustoszenie, znajdują się w posiadaniu p. Mayera. Po tym „wyczynie” bandyci „sanacyjni” ulotnili się. Dnia 16 bm. to jest w niedzielę zaraz zrana p. Mayer wywiesił duży napis następującej treści: „Nie rzucaj kamieniami, szyby wybite — dzieło „sanacji”. O wypadku tym p. Mayer powiadomił władze policyjne.

„Ciele naszego pisma zechcą uwzględnić. Poniżej przytaczamy wyjątki z jednego z nadesłanych nam opisów tych zająć:

„Na balkonach i w oknach lokalu przy ul. Gwarnej, zajmowanego przez poznańską „sanację”, umieszcili się licznie jej czelowi przywódcy. Na chodniku stanął pluton policji, uzbrojony w karabiny z jeźdźcami się na nich bagnietami i wyposażony w helmy stalowe, strzegąc wejścia do lokalu B. B. Na jezdni — bojówka „sanacyjna”, której zadaniem było siać zamęt i wywoływać burdy.

„Sunące tłumy publiczności zatrzymywały się na chwilę, by ujrzeć to niesamowite zjawisko. Gdybyż ci uliczni głosiciele „idei” „sanacyjnej” chociaż z zewnętrznego wyglądu podobni byli do ludzi uczciwych — możeby nie słyhać było tak licznych i oburzonych odgłosów: „precz z „sanacją!”, ale ich postacie, kwalifikujące się doprawdy do kryminatu, były tak odpychające i prowokujące, że nawet zwolennik „sanacji” mimowoli krzyknął musiał „precz z nimi”. Kiedy tylko ozwały się głosy: „precz z sanacją!”, wówczas na rozkaz, na skinienie panów z pierwszego piętra bojówka „sanacyjna”, uzbrojona w sękatę kiję, surowce ziemne, laski i kamienie — ruszała z wrzaskiem i wyciem na bezbronných przechodniów, bijąc niemiłosiernie wszystkich, nie wyłączając kobiet...

„Czyż doprawdy „zdobycie” 250 mandatów poselskich upoważnia tutajszą „sanację” do organizowania bandyckich napadów na spokojnych mieszkańców?”

„Któż są ci panowie z pierwszego piętra, iż mają prawo organizować wywrotowców i puszczać ich jak rozwścieczone bestje na Bogu ducha winnych ludzi?”

Krakowski „Ill. Kurjer Codzienny” zamieścił sprawozdanie o zająćciach niedzielnych w Poznaniu, rojące się wprost od fałszów. M. in. pismo to przedstawia sprawę w ten sposób, jakoby p. Zygmunt Nagler raniony został strzałami rewolwerowymi przez manifestantów Stronnictwa Narodowego (!) na ulicy Gwarnej. Dla napiętnowania tego kłamstwa wystarczy stwierdzić, że p. Zygmunt Nagler stał w bramie domu Stron. Narodowego przy św. Marcynie 65 i tam został ugodzony kulą rewolwerową przez bojówkarzy „sanacyjnych”, przejeżdżających samochodem, którzy nagle zaczęli strzelać do publiczności na ulicy

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.905 zł, w Gdańsku na Warszawę 8.92 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płaci: dziś za 100 marek niem. w dewizach 212.21 do 212.51 zł, gotówką 211.81 zł; za 100 guldenów gd. w dewizach 172.92 do 173.18 zł, gotówką 172.58 zł.

TARGOWISKO MIEJSKIE

Urządowe sprawozdanie targowe Komisji notowania cen.

Poznań, 25. 11. 1930 r.

Spędzono: wołów 87, buhajów 191, krów 361, świń 2479, cieląt 593, owiec 93, razem 3804 zwierząt.

Płacono za 100 kg żywej wagi za: (Ceny loco Targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi).

BYDŁO:

Woły:
Pełnomięsiste wytuczone nieoprzęgane . . . . . 120—126
Mięsiste tuczone młodsze do lat 3 . . . . . 108—116
Mięsiste tuczone starsze . . . . . 090—100

Buhaje:
Wytuczone pełnomięsiste . . . . . 110—120
Tuczone mięsiste . . . . . 100—108
Nietuczone dobrze odżywione starsze . . . . . 080—090
Miernie odżywione . . . . . 074—078

Krowy:
Wytuczone pełnomięsiste . . . . . 130—140
Tuczone mięsiste . . . . . 110—120
Nietuczone dobrze odżywione . . . . . 090—100
Miernie odżywione . . . . . 080—070

Jałowice:
Wytuczone pełnomięsiste . . . . . 124—130
Tuczone mięsiste . . . . . 104—114
Nietuczone dobrze odżywione . . . . . 090—100
Miernie odżywione . . . . . 080—086

Młodzieź:
Dobrze odżywione . . . . . 080—086
Miernie odżywione . . . . . 074—078

Cielęta:
Najprzebieższe cielęta wytuczone . . . . . 124—134
Tuczone cielęta . . . . . 112—122
Dobrze odżywione . . . . . 102—110
Miernie odżywione . . . . . 090—100

OWCE:

Tuczone starsze skopy i macioriki . . . . . 130—140

ŚWINIE (TUCZNIKI):

Pełnomięsiste od 120 do 150 kg żywej wagi . . . . . 150—164
Pełnomięsiste od 100 do 120 kg żywej wagi . . . . . 152—156
Pełnomięsiste od 80 do 100 kg żywej wagi . . . . . 144—150
Mięsiste świnie ponad 80 kg żywej wagi . . . . . 136—142
Maciorzy i późne kastraty . . . . . 136—150
Świnie bekonowe . . . . . 140—144

Przebieg targu bardzo spokojny.
Uwaga: Około 100 świń stoninowych wagi ponad 150 kg. płacono 170 do 190 zł. za 100 kg.

Urządowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 25. 11. 1930 r.

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowe, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy: a) żyta 694,5 gr (118,2 f w h.); b) pszenicy 744 gr (126,4 f w h.); c) jęczmienia przemiałowego 667 gr (113,1 f w h.); d) owsa 568,5 gr (78,1 f w h.).

„Ceny orientacyjne” parytet Poznań

Zyto . . . . . 18,50—19,00
Usposobienie stałe . . . . .
Pszenica . . . . . 25,00—26,50
Usposobienie spokojne . . . . .
Jęczmień przemiałowy . . . . . 18,75—21,25
Usposobienie spokojne . . . . .
Jęczmień browarowy . . . . . 25,00—27,00
Usposobienie spokojne . . . . .
Owies . . . . . 18,50—19,75
Usposobienie spokojne . . . . .
Mąka żytnia wł. work. 65% 31,00
Usposobienie stałe . . . . .
Mąka pszenna 65% wł. work. . . . . . 44,00—47,00
Usposobienie spokojne . . . . .
Otręby żytnie . . . . . 11,00—12,00
Otręby pszenne . . . . . 12,50—13,50
Otręby pszenne (grube) . . . . . 14,00—15,00
Rzepak . . . . . 41,00—43,00
Groch Victoria . . . . . 27,00—32,00
Ziemniaki jadalne . . . . . 2,00—2,30

Ogólne usposobienie spokojne.

Uwagi: Obrót pszenicy 106 tonn, owsa 15 tonn, ziemniaki fabryczne bez obrotów
Z powodu braku dowozów tendencja ożywna.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 25. 11. 1930 r.

Dzisiejsze zebranie giełdowe miało tendencję również utrzymaną i było dość ruchliwe.

Papiery państw. w większym zainteresowaniu. Płacono za 5 proc. pożycz. 50 proc., za premj. dolarowe 55.— (za sztukę 5-dol.), oraz za pożycz. inwestycyjną 100.— Z pap. lokacyjnych Pozn. Ziem. Kredyt oddawano 8 proc. listy dolarowe (stare) po 91—91½ proc. (przy dew. 8.90) i 6 proc. listy żytnie po 17,75 (za 1 ctr. mtr.). Dopytywano się o 4 proc. listy zast. konwert. po 38½ proc., jednakże nie było oddawców. Mniejszą ilość 8 proc. listów dolarowych amortyz. handlowano po 88 proc.

Z akcji bankowych silniejszy popyt na Bank Polski, za który płacono 162.—, zaś z akcji przemysłowych poszukiwano Herzfelda po 22.—

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)
5% Pożyczka konwersyjna 50% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt. 91—91½% O.

Kurs w złotych:

6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 17.75 O.
5% Pożyczka premjowa serja II 55.— P.
4% Premj. Poż. Inwestycyjna 100.— P.

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję).
Bank Polski I em. 162.— P.

Akcje przemysłowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)
Herzfeld-Victorius I—II em. zł. 27.— P.
Tendencja utrzymana.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 25. 11. 1930 r.

Waluty Gotówka

Dolary St. Zjedn. tr.: 8.91, sp.: 8.93, kup.: 8.89.

Dawizy:

	trans.	sprzed	kup.
Belgia	124.34	124.65	124.13
Gdańsk	173.32	173.75	172.85
Holandja	358.97	359.87	358.07
Londyn	43.31½	43.42	43.21
Nowy Jork	8.912	8.932	8.892
Nowy Jork kabel	8.921	8.941	8.901
Paryż	35.14	35.13	34.95
Praga	26.41	26.50	26.38
Szwajcaria	172.77	173.20	172.34
Wiedeń	125.54	125.85	125.23
Włochy	46.70	46.82	42.58
Berlin	212.66		

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje.

4% pożycz. inwest.	101.00
3% pożycz. bud.	50.00
5% pożycz. premj. dol.	56.00
5% pożycz. konw.	50.75
5% pożycz. kol. konw.	46.75
10% pożycz. kol.	104.00 104.50

Akcje w złotych:

Bank Polski	0,00—160,00
Sole Potasowe	0,00—86,00
Sila i Światło	0,00—66,00
W T F Cukru	0,00—36,00
Firley	0,00—24,00
W T Węgla	0,00—40,00
Modrzejów	0,00—11,50
Ostrowiec	0,00—50,10
Starachowice	15,25—15,50

Tendencja słabsza.

Komentarz.

Z papierów państw. mocniejsza 10 proc. kol., dolarówka i inwestycyjna słabsza. Dla listów zast. tendencja przeważnie słabsza, dla akcji słaba. Z bankowych słabszy Bank Polski, Sole Potasowe utrzymane, Sila i Światło słabsze, Cukier słabszy, Firlej mocniejszy, Węgiel słabszy, z metalurgicznych Ostrowiec utrzymany, słabszy Modrzejów i Starachowice.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleista za 1000 kg.

reszta za 100 kg

Berlin, 25. 11. 1930 r.

Pszenica march. od st. załad. 75—76 kg	250.00—251.00
Tendencja słaba.	
Pszenica march. 72 kg.	238.00—240.00
Tendencja słaba.	
Pszenica march. 77 kg.	257.00—259.00
Tendencja słaba.	
Zyto march. od stacji załad. 70—71 kg	147.00—149.00
Tendencja słaba.	
Zyto z okolic Warty i Noteci 71—72 kg. cif Berlin kup.	0.00 165.00
Tendencja słaba.	
Jęczmień march. brow. od st. załadowania	192.00—214.00
Tendencja stała.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	173.00—180.00
Tendencja stała.	
Owies march. od st. załad.	138.00—148.00
Tendencja spokojna.	
Mąka pszenn.	29.00—37.25
Tendencja słabsza.	
Mąka żytnia przemiał. do 60%	3.50—26.75
Tendencja słabsza.	
Ospa pszenna	8.50—9.00
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	8.25—8.75
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	25.00—31.00
Groch dr. jadalny	24.00—26.00
Groch pastewny	19.00—21.00
Peluszka	19.00—20.00
Bób polny	17.00—18.00
Wyka	17.00—21.00
Makuch rzepakowy	8.50—9.50
Makuch lniany	14.90—15.20
Wytłoki suche paryt. Berlin	5.40—5.90
Śróty Soja	13.30—13.90
Śloma żytnia pras. drut.	0.70—0.80
Śloma pszena pras. drut.	0.60—0.70
Śloma owsiana pras. drut.	0.65—0.75
Śloma żytnia dl. wiąz.	0.80—1.00
Śloma żytnia pras. sznur.	0.75—0.85
Śloma psz. pras. sznur.	0.65—0.75
Sieczka	1.50—1.65
Siano zwykle handlowe	1.40—1.75
Siano dobre I pokos.	1.85—2.35
Lucerna luźna	2.90—3.30
Tymoteusz luźny	2.80—3.10
Siano koniczynowe	2.60—3.00
Siano Mielitz luźne (Warta)	1.65—1.85
Siano Mielitz luźne (Havel)	1.20—1.50

Tendencja spokojna.

Ogólna tendencja słabsza

Notowania złotego w Berlinie

z dnia 25. 11. 1930 r.

Wyplaty na Warszawę . . . . . 46.80—47.05

Noty wielkie . . . . . 46.80—47.20

W pierwszych 10-ciu latach
winna każda matka dziecko swe myć i kąpać tylko za użyciem czystego łagodnego

MYDŁA DLA DZIECI NIVEA

Dziecko będzie jej za to wdzięczne, gdyż zaoszczędzi sobie w przyszłości wiele kłopotów o zachowanie dobrej cery. Mydło Nivea jest wyrabiane według przepisów lekarskich specjalnie dla wrażliwej skóry dziecka.

Cena: Zł. 1.50

Przed namydleniem należy twarz natrzeć KREMEM NIVEA

jednakże lekko, by nie utrudniać tworzenia się piany. Łatwo się wtedy przekonać, że nawet codzienne golenie nie szkodzi skórze. Unika się bowiem zaczerwienienia skóry i bolesnych wyprysków, a skóra twarzy otrzyma wygląd świeży, pielęgnowany i młodociany. Kremu Nivea nie można niczem zastąpić, tenże bowiem tylko zawiera Euceryt, pielęgnujący skórę, a na tem właśnie polega jego skuteczność.

Podatka po zł. 0.40 do 2.60 i Tabki cynowe po zł. 1.35 i 2.25
Wyrób królewski firmy PEBECO, sp. z o. odp. w Katowicach

Tw 586

25-lecie panowania króla Norwegji

W dniu dzisiejszym przypada jubileusz 25-lecia panowania króla Norwegji Haakona VII. Naród norweski składa w dniu tym hołd swemu królowi podczas wielkich uroczystości. Radość narodu norweskiego, poza chęcią uczczenia popularnego króla, ma jeszcze inne głębokie podłoże.

Od r. 1814 do 1905 Norwegja była połączona z Szwecją unją i miała wspólnego monarchę, jednak stosunki między temi dwoma krajami nie były specjalnie dobre. Sytuacja była bardzo zaostrzona i w r. 1905 Norwegja wypowiedziała Szwecji unję. Po wszechnie uważano, że Norwegja źle wyjdzie na rozwiązaniu unji i że kraj sam się nie utrzyma, lecz za tem postanowieniem stał jednogłośnie cały naród, na jego zaś czele stał silny premier norweski, Chrystjan M. cheisen. Wbrew przewidywaniom stosunki pomiędzy Norwegją i Szwecją przerodziły się z prawie wrogich na bardzo przyjazne, tak, że obecnie można uważać oba narody za bratnie.

Gdy Norwegja miała sobie obrać króla, wybór padł na duńskiego ks.

Karola, syna króla duńskiego Fryderyka VIII, a brata obecnego króla duńskiego Krystjana X. Ks. Karol przyjął wybór i w r. 1906 został koronowany w Nidaros, jako król Haakon VIII. Nowy król norweski poślubił angielską księżniczkę Maud, która przez matkę swoją z domu Glücksburgów i babkę (z domu hanowerskiego) pochodzi ze starych królów norweskich. Jedyny syn norweskiej pary królewskiej, ks. Olaf, jest bardzo popularny i znany jako znakomity sportowiec specjalnie w norweskim sporcie narodowym: w narciarstwie i żeglarskim. Na olimpiadzie w Amsterdamie uzyskał on w zawodach żeglarskich złoty medal Norwegji.

Następca tronu norweskiego, ks. Olaf, poślubił w dniu 21 marca 1929 r. szwedzką księżniczkę Mätha, córkę ks. Karola Bernadotte. Uroczystości ślubne odbyły się pod znakiem wielkiej radości narodu szwedzkiego i norweskiego, które w małżeństwie tem widziały jeszcze jeden dowód prawdziwych, przyjaznych uczuć, jakie żywią dla siebie oba te narody.

Prasa katolicka — dzwonem kościelnym współczesności

List pasterski kardynała Schustera o obowiązku popierania pism katolickich

(KAP) Kardynał Schuster arcybiskup Medjolanu wydał list pasterski, poświęcony prasie katolickiej. W pewnym znaczeniu — pisze Arcypasterz — dziennik katolicki jest, jak dzwon, który uzupełnia duszpasterską działalność kapłana. Do kościoła chodzą tylko dobrzy, ale oni nie stanowią całego ogółu wiernych danej parafji. Poza tem w domu Bożym nie można omawiać wszystkich bez wyjątku problemów religijnych, społecznych i moralnych, jakie narzuca życie nowoczesne. Z drugiej jednak strony jest rzeczą niezbędną, by wierni i o tych także sprawach należycie byli poinformowani i by wiedzieli, jak Kościół je ujmuje i jak rozwiązuje.

Jak to osiągnąć? Jak dotrzeć do domów, gdzie kapłan, słowo wiary i apologja prawd katolickich nigdy nie mają dostępu? Można to skutecznie tylko przy pomocy pisma katolickiego, któremu Kościół powierza dziesięć, jako „innemu dzwonowi”, szczerzenie i obronę niewzruszonych swych zasad. Ta publiczna apologja naszej wiary i naszego życia oddaje cenne usługi również katolikom obojętnym oraz wrogom naszych idei, gdyż mogą oni czerpać informacje o Kościele z autoritatywnego źródła. W świetle tych rozważań staje się jasnym obowiązek i konieczność popierania dzienników i innych czasopism katolickich. Pomoc ta winna znajdować swój wyraz przedewszystkiem w ofiarności na rzecz dobrej prasy i w trosce o stałe zwiększanie liczby jej prenumeratorów.

Narady na Zamku

Warszawa, 25. 11. (Tel. wł.) Jak donosiliśmy, w środę odbędzie się na

zamku narada p. Prezydenta z p. Premierem. W kołach politycznych naradzie tej przypisuje się doniosłe znaczenie. „Robotnik” pisze, że ma na naradzie tej podobno zapisać decyzja, co do ewentualnej rezygnacji P. Prezydenta i co do jego ponownego obioru przez Zgromadzenie Narodowe na dalsze 7-lecie. (w)

Prezydent Bydgoszczy zawieszony w urzędowaniu

Bydgoszcz, 25. 11. (PAT.) Zarządzeniem Wojewody Poznańskiego w dniu wczorajszym zawieszony został w urzędowaniu prezydent miasta Bydgoszczy dr. Bernard Śliwiński — Agendy prezydenta miasta objął w dniu dzisiejszym wiceprezydent miasta dr. Chmielarski.

Posiedzenie B. B.

Warszawa, 25. 11. (PAT.) Dzienniki donoszą, że prezydium B. B. W. R. zwołało plenarne posiedzenie klubu parlamentarnego B. B. W. R. z udziałem nowo wybranych posłów i senatorów na jutro godz. 10 rano. Posiedzenie odbędzie się w gmachu Sejmu.

O religijne wychowanie młodzieży

Cofnięcie przez ks. arcyb. metrop. wileńskiego misji kanonicznej nauczycielstwa Z. N. S. P.

Katolicka Agencja Prasowa donosi, ca następuje:

Wobec otwarcie wrogiego stanowiska w stosunku do Kościoła katolickiego, zajętego przez nauczycielstwo Związku Pol. Nauczycieli Szkół Pow. szczyńskiego pow. szczuczyńskiego k/Lidy, J. E. ks. arcybiskup Romuald Jałbrzykowski, metropolita wileński, postanowił nie udzielać misji kanonicznej do nauczania religji nikomu z powyżej wymienionych nauczycieli i nauczycielek, należących do Z. P. N.

S. P. Ponieważ wykład religji we wszystkich szkołach powszechnych jest obowiązkowy, a miejscowi księża wskutek przeciążenia pracą duszpasterską nie mogą w nich systematycznie udzielać religji, przeto J. E. ks. arcybiskup zwrócił się do p. inspektora szkolnego wymienionego powiatu o przedstawienie takich nauczycieli i nauczycielek do wykładu religji, którym będzie mógł udzielić upoważnienia kanonicznego do nauczania religji katolickiej.

„Jak się dowiadujemy, J. E. ks. arcybiskup powiadomił o swem stanowisku wyższe władze szkolne. Należy podkreślić, że powyższa odmowa misji kanonicznej dla nauczycielstwa Z. P. N. S. P. dotyczy wyłącznie powiatu szczuczyńskiego kolo Lidy.“

W DOBIE KRYZYSU LEPSZY ZAROBEK

daje znajomość obcego języka, którą nabyć można bez wysiłku, w domu, w ciągu 100 godzin, ucząc się metodą Linguaphone. Nieobowiązujące pokazy: Linguaphone Institute, Oddział w Poznaniu, Rzeczypospolitej 9.

nr 5274

Polskie Zakłady Gumowe „SEMPERIT“ S. A. Kraków

Artykuły gumowe: chirurgiczne, techniczne i rowerowe.

Austrijacko - Amerykańskie Zakłady Gumowe „SEMPERIT“ S. A. Wiedeń

Artykuły gumowe: opony, dętki do samochodów, motocykli i rowerów. Gumy pełne (masywy) i powietrzno-komórkowe do samochodów ciężarowych, marek: „Semperit“ i „Reithoffer“. Gumy powozowe. Wszelkie wyroby gumowe techniczne. Płyty „Semperit“. Azbest: włókna, nici, płyty, wszelkie pakunki i szczeliwa. Tkaniny gumowane. Batyst opatrunkowy Prof. Dr. Moll'a. Chodniki gumowe i płyty do wykładania podłóg „Terra-Gomme“.

Zjednoczone Fabryki Gumowe „WIMPASSING“ Wiedeń

Artykuły gumowe: wszelkie artykuły chirurgiczne i higieniczne z gumy miękkiej i ebonitu. Poduszki podróżne z tkaniny gumowanej. Rękawice gumowe do celów technicznych i elektrotechnicznych (do 20.000 volt). Kalosze, śniegowce, obuwie sportowe, tenisowe i gimnastyczne. Artykuły kąpielowe: czepki, paski, pantofle.

Zakłady Wyrobów z Gumy i Balaty „MATADOR“ S. A. Bratislava

Gąbki gumowe. Podkłady z gumy gąbczastej na stoły operacyjne. Dywaniki kąpielowe. Gumowe rękawice kąpielowe. Podkłady do maszyn do pisania. Wszelkie wyroby z gumy gąbczastej.

Reprezentacja: BRACIA CZYŻ, Warszawa, Mylna 11a.

Tw 658

„Stahlhelm“ prowokuje

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Berlin, 22 listopada.

Wies Zakrzewo w ziemi zlotowskiej padła ofiarą interesów ekonomicznych jednego z wielkich mocarstw. Traktat Wersalski oderwał ludność czysto polską od Rzeczypospolitej. Mimo to mieszkańcy Zlotowa i okolic nie opuścili rąk i w pracy społecznej mogą być stawiani za przykład innym rodakom, zamieszkującym dzisiejsze terytorjum Rzeszy. Duża w tem zasługa proboszcza ks. dr. Domańskiego — to też przeciwko temu ogólnie szanowanemu duszpasterzowi zwraca się nienawiść niemieckich hakatystów.

O zajściu, które miało miejsce kilka dni temu opowiada nam gospodarz przybyły ze Zakrzewa, nazwijmy go Bartłojem Słowikiem. Nie boi się on wybrzyków „Stahlhelmu”, żyje tak jak inni mieszkańcy Zakrzewa nadziejając lepszej przyszłości.

„Gwar i hałas na dworcu kolejowym zaniepokoił ludność naszej spokojnej wioski. Duża ilość „landjägerów” (żandarmów pruskich) nie wróży nic dobrego, gdyż nigdy nie wiadomo, przeciwko komu zwrócić się ci strażnicy pruskiego porządku publicznego. Zawszą nadciągają szare oddziały „Stahlhelmu”. Rozlegają się odgłosy komendy. „Stahlhelmowcy” tupią nogami niczem gwardja kajzera. Po uformowaniu oddziału, 300 ludzi z muzyką na czele i sztandarami czerwono-biało-czarnymi, ciągnie przez wieś pod dowództwem znanego organi-

zatora antypolskiego Kuhlowa. Muzyka gra pruskie marsze, wszyscy mieszkańcy zamykają drzwi i zasłaniają okna. Prusacy paradują na pustych ulicach.

„Oddział zatrzymał się przed kościołem, tak, aby wyraźnie zmanifestować przeciwko ks. drowi Domańskiemu. Następuje przemówienie wskazujące na cel „karnej ekspedycji”. Chodzi o działalność naszej ludności, której zdolności organizacyjne i przywiązanie do proboszcza niepokoją nacjonalistów. „Sztandary czerwono-biało-czarne powiewa znowu będą nad Wisłą” — twierdzi mówca. Odśpiewaniem „Deutschlandslied” kończy się obchód przed kościołem w Zakrzewie, poczem „dzielni” wojacy skierowali się do sąsiedniej osady, aby piwem ochłodzić patryjotyczny zapał. Wieczorem, przy pochodniach odbył się jeszcze jeden „parademarsch”. Śpiew i krok miarowy do późna niepokoiły kobiety i dzieci.”

„Na nas gospodarzach — mówi nam Bartłoj Słowik — tego rodzaju hece nie robią wrażenia, ale „stahlhelmowcy” straszą nam kobiety i dzieci, więc mamy kłopotu niemało.”

Tyle gospodarz z Zakrzewa. Polacy nie potrzebują uciekać się do metod pruskich, aby mniejszości niemieckiej odplacić się za terror, któremu podlegają nasi rodacy za kordonem. Zwycięstwo „czwórki” na ziemiach zachodnich jest najlepszą represją i ostrzeżeniem. M. N.

Czy nieświadomość ks. Żongolowicza?

Z wysokich sfer duchownych b. Kongresówki otrzymujemy następujące uwagi:

„Gazeta Polska” w nr. 310 z dn. 11. listopada r. b. podaje za ag. „Iskra” streszczenie odczytu, jaki ks. wiceminister Żongolowicz wygłosił w czasie przedwyborczych objazdów w ziemi wileńskiej. Ks. Żongolowicz bardzo słusznie określa rolę Kościoła i jego stosunek do państwa. Uwagi wypowiedziane na ten temat, spotkają się z uznaniem ogółu katolickiego. Byłoby zapewne wszystko w porządku, gdyby temat odczytu obracał się tylko około tego przedmiotu. Niestety, ks. wiceminister w intencji wychwalania obecnej partji rządzącej, dopuszcza się nieścisłości, wprowadzając przeto w błąd swoich słuchaczy. Pomiedzy innymi mówi o swoim stanowisku, jak następuje:

„Zjawisko to, że ja — ksiądz katolicki jestem zarazem wiceministrem W. R. i O. P. nie jest jakimś zbiegiem okoliczności. Powstało ono na zasadzie dawnej historycznej tradycji. Spotkać tego nie możemy w Europie zachodniej. W państwie liczącym 20 milionów katolików i 10 milionów innowierców, rząd nie bał się powołać na wysokie stanowisko państwowe księdza katolickiego.”

Czyż to prawda, co twierdzi ks. wiceminister? Europa zachodnia nie zna podobnego przykładu? Ks. wiceminister chciał porwać swoich słuchaczy wielkością i łaskawą wspaniałomyślnością systemu obecnego względem Kościoła Katolickiego i dopuścił się wyrażenia nieścisłości. A może prelegent jest zupełnie nieświadom rzeczy? Jeżeli w rachubę wchodzi nieświadomość, to pozwól ks. wiceminister, że ośmielimy się poinformować go, co się dzieje w innych państwach Europy.

Otóż możemy pominąć Węgry i Austrię, które, bynajmniej nie posiadając większego odsetka katolików, aniżeli Polska, nie uważały za nic nadzwyczajnego, gdy stanowiska ministrów, a nawet premierów poruczały kapłanom katolickim. I obecnie gabinety ministerjalne obydwu państw posiadają księży.

Przejdźmy do innych państw. W Czechach prawie stale jedna z tek ministerjalnych spoczywa w rękach księdza. Nie potrzebujemy zatem szukać przykładu w krajach katolickich, których ludność katolicka w stosunku procentowym nie jest większa od naszej. I kraje protestanckie w obecnych czasach powojennych nie krępowały się oddawać tek ministerjalnych księżom. W gabinecie berlińskim tekę opieki społecznej zajmował ksiądz katolicki; w Holandji protestanckiej ksiądz jest ministrem; nawet w prawosławnej Jugosławji dwukrotnie ministrem oświaty i premierem był ksiądz Koroszec.

Wcale nie zazdrościmy księdzu Żongolowiczowi, że jest wiceministrem; — owszem cieszyłobyśmy się, gdyby był

ministrem W. R. i O. P., może podówczas miałby naprawdę silniejszą rękę w stosunku do Związku Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, uprawiającego jawne bezbożnictwo. Gdyby nawet ks. Ż. był ministrem, nieby go nie upoważniało do wygłoszenia takiego zwrotu, jaki przytoczyliśmy wyżej.

Jest jeszcze inny passus w odczycie ks. wiceministra, zasługujący na podkreślenie i wykazanie niekonsekwencji. Ksiądz Żongolowicz mówi:

„Gdy z jednej strony nie pozwolę na wystąpienia przeciw religji, z drugiej osiągnę każdego, kto religji nadużyje do celów partyjnych. Potrafię zedrzeć przyłbicę wiary i rozpiąć fałszywy pancerz zasad katolickich, a wówczas ujrzycie człowieka zasłaniającego swe brudne sumienie wiarą.”

Zasada jest bardzo piękna, ale, niestety, musimy zaznaczyć, że w praktyce jest jednocześnie bardzo rozciągliwa. — Przypuśćmy, że p. Radwan z ministerstwa oświaty (zjazd łowicki), czy p. Barchan z kuratorjum lubelskiego będzie bluźnił przeciwko Chrystusowi, cóż się stanie, gdy będziemy chcieli zastosować drugą część zasady ks. Żongolowicza:

„Potrafię zedrzeć przyłbicę wiary i rozpiąć fałszywy pancerz zasad katolickich” i t. d.?

Będzie można powiedzieć (zresztą zawsze się tak mówi): Pan X czy Y w niczem nie obraził uczuć katolickich. Może się wyraził nieco niezręcznie, ale miał najlepsze intencje; jego słów, skądinąd niewinnych, nadużyła partja przeciwna (czytaj: Stronnictwo Narodowe), aby zwalczać obecny rząd. Będzie się mówiło, że faryzeusze fałszywy nakładają „przyłbicę wiary”, aby kuć broń przeciwko urzędnikom dlatego, że nie waha się jawnie walczyć pod sztandarem „sanacji”. Uważam, że taki komentarz jest zupełnie trafny i odpowiedni na „rozpięcie fałszywego pancerza zasad katolickich”.

Gdyby ksiądz wiceminister chciał za stosować silną rękę względem występujących przeciwko religji, już niejednokrotnie miałby ku temu sposobność. Nie będziemy podawali przykładów i przytaczali faktów, w których społeczeństwo katolickie pragnęłoby widzieć taką silną rękę ks. wiceministra. Ministerstwo wyznań i oświaty takie fakty posiada i zapewne ma ich więcej, aniżeli społeczeństwo katolickie, nie wszystkie bowiem dochodzą do wiadomości ogółu. Ileż to wypadków notowały pisma codzienne, gdzie kierownicy szkół powszechnych pozwalali sobie na znieważanie krzyża i czy jest jak skutek dochodzenia w tej sprawie?

Czy nie doszło do wiadomości ks. wiceministra, jak prof. Kotarbiński w Warszawie bluźni i szydzi z uczuć katolickich, jak gorszy młodzież akade-

micką, która wprawdzie protestuje i buri się, ale czynnik miarodajny nie wiele sobie z tego robią. Ten sam profesor stoi na czele bluźnierczo - ateuszowskiego pisma, wydawanego przez wolnomyslicieli polskich. Wszak wiadomo wszystkim, stwierdziły to nawet władze rządowe, że wolnomyslicielstwo polskie opiera się na wielkim aparacie bolszewickiej walki z religją i posiada z nim bezustanną styczność. A dalej jest placówką Ligi Obrony Praw Człowieka w Paryżu, też żydowsko - komunistycznej organizacji, która jest niestychanie wrogo usposobiona do państwowości polskiej. Widocznie ręką kierującą temi organizacjami jest daleko silniejsza, aniżeli ręką ks. wiceministra. Pocóż tedy rzucić hasła, które zdrowa część społeczeństwa polskiego musi przyjąć jako puste frazesy?

Wybacz nam ks. wiceminister, że powołamy się jeszcze na jeden fakt,

bardzo uderzający i aktualny. Episkopat polski w liście zbiorowym w sierpniu r. b. potępił działalność p. Nowaka, jako prezesa Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych, występującego, jak było zaznaczone wyżej, wrogo przeciwko Kościołowi. P. Nowak zlekceważył orędzie Episkopatu, w replice wystąpił z otwartą przyłbicą ateusza. Tenże sam p. Nowak wraz z p. Smulikowskim, wiceprezesem Związku, solidaryzujący się obydwa z akcją antykatolicką, zostali postawieni na listach B. B. do Sejmu i Senatu. I o dziwo! Na tych samych listach figurowało na pierwszych miejscach nazwisko ks. wiceministra Żongolowicza.

Mamy chyba w końcu prawo zapytać się, czy ks. Ż. w odczycie swoim dopuszcza się nieścisłości, czy też jest nieuświadomionym i nie zdaje sobie sprawy, co się około niego dzieje. X. Z.

Dalsze wyniki wyborów do Senatu

Frekwencja głosujących w woj. poznańskim

Poznań, 25. 11. W uzupełnieniu doniesień o wynikach wyborów senackich w woj. poznańskim zaznaczyć należy, że na ogólną liczbę 741 348 uprawnionych do głosowania, głosowało 609.727 t. j. przeszło 82 proc. (w r. 1928 — 79 proc.).

Województwo śląskie

Katowice, 25. 11. (Tel. wł.). Wynik wyborów do Senatu w województwie śląskim jest następujący: lista nr. 19 (Blok Korfanteo) 136 791 gł. i 2 mandaty, nr. 1 — 135 255 gł. i 1 mandat, nr. 12 (Niemcy) — 38 585 gł. i 1 mandat.

W r. 1928 Korfanty uzyskał tylko 67 720 gł. i 1 mandat, przyrost więc jego głosów wynosi zgórą 100 procent. „Sanacja” miała mniej więcej tyle głosów co obecnie (134.883); obecnie B. B. z powodu zwycięstwa bloku Korfanteo utracił jeden z 2 posiadanych mandatów. Niemcy w r. 1928 mieli 116 132 gł., utracili więc 47 546 gł. czyli zgórą 40 procent.

Województwo kieleckie

Kielce, 25. 11. (Tel. wł.). Dokładne wyniki wyborów senackich: Uprawnionych do głosowania 961 636, głosowało 560 775. Lista nr. 4 — 76 652 gł. i 1 mandat (przyrost głosów narodowych

od r. 1928 — 63 proc.), nr. 1 — 282.789 gł. i 6 mand., nr. 2 — 1 051 gł., nr. 7 — 117 074 gł. i 2 mandaty, nr. 17 (Żydzi) — 29 078, nr. 18 (Żydzi) — 33 172, nr. 19 (Ch. D.) — 7 685, nr. 20 — 8 852, nr. 21 — 27 gł.

Województwo krakowskie

Kraków, 25. 11. (Tel. wł.). Uprawnionych do głosowania 803 665, głosowało 530 376 (około 65 proc.). Głosów unieważniono 4 337. Lista nr. 1 — 322 439 i 5 mandatów, nr. 4 — 31 211, nr. 7 — 159 412 i 2 mandaty, nr. 14 (Żydzi) — 12 977.

Województwo łwowskie

Lwów, 25. 11. (Tel. wł.). Uprawnionych do głosowania 1 058 226, złożono głosów 764 683, ważnych 752 444, unieważniono 2 239. Nr. 1 — 455 667 gł. i 7 mandatów, nr. 4 — 30 718, nr. 7 — 62 443, bez mandatu, nr. 11 (Ukr.) — 140 253 gł. i 2 mandaty, nr. 14 (Żydzi) — 55 386 gł., bez mandatu, nr. 25 (lokalna) — 4 635 gł., nr. 27 (lokalna) — 3 392 gł.

Województwo poleskie

Brześć nad Bugiem, 25. 11. (Tel. wł.). Uprawnionych do głosowania 386.605, głosowało 239.607. Lista nr. 1 — 235.305 gł. i wszystkie 3 mandaty. Inne listy były unieważnione.

Sukces bloku Korfanteo w wyborach do sejmu śląskiego

Tylko z powodu unieważnienia 60.860 głosów blok ten nie uzyskał bezwzględnej większości w sejmie — Straty Niemców

Katowice, 25. 11. (Tel. wł.). Szczegółowe wyniki wyborów do sejmu śląskiego są następujące:

Uprawnionych do głosowania 675.166, głosowało 605.209, t. j. 89.6 proc.

Lista bloku Korfanteo uzyskała 203.021 głosów i 19 mandatów (poprzednio 16). W wyborach do sejmu śląskiego w maju r. b. blok Korfanteo uzyskał 136.808 głosów, przyrost więc wynosi od tego czasu 66.213 głosów, czyli 32.5 procent.

Faktyczna ilość głosów, padłych obecnie na listę Korfanteo, była jeszcze większa, gdyż z pośród 60.860 głosów, które unieważniono z różnych powodów formalnych, conajmniej 90 procent stanowiły głosy, oddane na rzecz bloku Korfanteo. Przez unieważnienie tych głosów blok Korfanteo stracił 5—6 dalszych mandatów. W razie ich uzyskania blok ten rozporządzałby bezwzględną większością w sejmie śląskim (24 do 25 posłów na ogólną liczbę 48).

Listy B. B. skupiły 193.994 głosy, zdobywając również 19 mandatów (poprzednio 10).

Listy niemieckie uzyskały 72.823 głosy i 7 mandatów (poprzednio 15). Cyfra

ta jednak nie daje właściwego poglądu na siłę Niemców, gdyż lista niemiecka w okręgu 1-szym była unieważniona. Nawet jednak biorąc to pod uwagę i dodając odpowiednią liczbę głosów niemieckich, stwierdzić trzeba, że Niemcy stracili na Śląsku około 48.3 proc. swego stanu posiadania, co należy uznać za objaw bardzo pocieszający.

Listy P. P. S. uzyskały 23.199 głosów. W maju r. b. P. P. S. zdobyła 52.653 gł., straciła więc obecnie 56 procent swych głosów.

Listy socjalistów niemieckich skupiły 37.309 gł. (w maju r. b. — 25.513 gł.). Pozorny przyrost wywołany jest tem, że w okręgu 1-szym, gdzie nacjonalistyczna lista niemiecka była unieważniona, Niemcy głosowali na listę socjalistyczną. Faktycznie jednak socjaliści niemieccy stracili około 50 procent.

Komuniści ponieśli zupełną klęskę, uzyskując 12.595 głosów i ani jednego mandatu. W maju r. b. mieli 26.578 gł., stracili więc około 60 procent.

„Piast” zebrał na terenie woj. śląskiego tylko 1.804 głosy, zamiast zebranych w maju r. b. około 8 tysięcy głosów.

Szykany Niemców wobec instytucji polskich

Berlin, 25. 11. (PAT). „Welt am Abend” donosi, że polski związek szkolny na Śląsku Opolskim zwrócił się do władz wrocławskich z prośbą o zapisanie do rejestru stowarzyszeń. Radca władz wrocławskich Becker odpowiedział następującym listem: Zgłoszenie z dnia 15 października r. b. zostało odrzucone, ponieważ tendencja tego rodzaju instytucji polskiej zwraca

ca się przeciwko istnieniu państwa pruskiego oraz części jego, tem samem zaś przeciwko dobrom obu krajów. Tego rodzaju instytucje zmierzają do wywołania pozorów, jakoby pewna część państwa zamieszkała była przez ludność narodowości polskiej, co ma wywołać wrażenie, jakoby dany obszar był polski. „Welt am Abend” zwraca uwagę, że decyzja władz wrocławskich spowodować może tylko szkodę dla interesów mniejszości niemieckiej w Polsce.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Krwawe napady rabunkowe

Właściciel zagrody okupił się 400 złotymi — Bawiący u niego w gościnie sąsiad został zastrzelony — Szereg innych napadów

Z Jabłonna na Pomorzu donosi nasz korespondent:

Wielkie poruszenie w całej okolicy wywołał napad rabunkowy na mieszkanie kolonisty Fryderyka Maiera w Polskich Łopatkach, wiosce osadniczej między Jabłonowem a Wąbrzeźnem. W chwili, gdy domownicy, a wśród nich bawiący w gościnie rolnik Schelmann z Gołębiewa (pow. grudziądzki), wstali od kolacji, wtargnęło trzech zamaskowanych i uzbrojonych w rewolwery bandytów i steroryzowawszy obecnych, zażądali wydania gotówki.

Wobec groźnej postawy Maier wydał im 400 zł. w gotówce, które miał u siebie. Następnie rabusie zwrócili się do Sch. z wezwaniem, aby wydał im pieniądze. Gdy ten wyjaśnił, że gotówki nie posiada przy sobie, ponieważ bawił tylko jako gość w domu Maiera, jeden z bandytów uderzył go grubym kijem w głowę; w tej samej chwili drugi ze zbirów — strzelał raniąc Sch., śmiertelnie, tak, że — po kilku godzinach zmarł. Zbrodniarze uciekli nierozpoznani wśród ciemności.

Policja wdrożyła energiczne śledztwo i aresztowała pewnego osobnika podejrzanego, że brał udział w tym napadzie.

Podobne zbrodnie mnożą się w okolicy w zastraszający sposób; przed

mniej więcej dwoma tygodniami wtargnęło również trzech zamaskowanych bandytów do mieszkania gospodarza Sereckiego w Szembruczkę, i to w czasie, gdy jego dorosłego syna nie było w domu; ulaskłszy się groźby, że pozbawiony zostanie życia, S. wydał rabusiom przeszło 4000 zł. w gotówce. Służący Sereckiego, który chciał się ująć za swym pracodawcą, został przez czwartego bandytę, który czatował przed domem, wystrzałem z rewolwera pozbawiony życia. Bandyci uciekli.

Z rąk bandytów podczas napadu rabunkowego padli małżonkowie Borysowie, właściciele 60 morgowego gospodarstwa rolnego w Bobrowie; Borysowie zostali zaskoczeni w nocy podczas snu przez uzbrojonych w rewolwery rabusiów, którzy uszli nierozpoznani z zdobyczą 500 zł.

Policja przypuszcza, że w powyższych wypadkach działa ta sama banda zuchwałych i dobrze zorganizowanych zbrodniarzy, zaopatrzonych w broń palną i gotowa na wszystko; napadli oni dotychczas gospodarstwa samotnie stojące na wybudowaniu, gdzie trudno o przywołanie pomocy. Podpada również, że upatrzyli oni sobie zasobnych gospodarzy i to w chwilach, gdy tylko część domowników jest obecna.

Awanturczy brutal

Pastwił się nad kobietą z dziećmi — Nieszczęśliwa ofiara zmarła

Jeszcze w sierpniu b. r. niejaki Jan Bartoszak z Winiar gwałtem wtargnął do mieszkania Katarzyna H., gdzie wszczął okropną awanturę, wywołując wielkie zbiegowisko, poczem wyrzucił oknem H. wraz z dziećmi. Następnie wybiegł na ulicę, wełgął p. H. i dzieci z powrotem do mieszkania, gdzie na nowo powstał ostry zatarg, w konsekwencji którego rozwścieczony Bartoszak swą ofiarę w nieludzki wprost sposób począł bić deską, poczem zrzucił ją ze schodów. H. zmarła nazajutrz wskutek odniesionych licznych ran.

Zabójcą zajęła się policja, która, przeprowadziwszy przedstępne dochodzenia, oddała sprawę w ręce prokuratury. Na rozprawie trybunał ustalił winę oskarżonego i zasądził go z par. 212 i 228 k. k. za zabójstwo na 2 lata więzienia. (z)

Zuchwali bandyci

Skazani na 4 lata więzienia. — Awantury w sądzie.

Wincenty Gawał i Maksymilian Rućk wtargnęli do mieszkań pp. M. Koniecznego i Tomasza Hassa w Solaczu. Łupem ich padła pościel, bielizna oraz inne przedmioty, łącznej wartości około 5 tys. zł. Gdy obladowani przekradali się nocą przez park Solacki, natknęli się na posterunkowego Łaskowskiego, który ich ujął i zamierzał odprowadzić na posterunek. W drodze jednak bandyci w zdradziecki sposób uwolnili się i zbiegli. Nazajutrz gdy wracali z innej kradzieży i znaleźli się na dworcu, ponownie przytrzymani zostali przez policję, przyczem odebrano im łup. Tym razem nie udało się już zbiec.

Działo się to 14 lipca. Teraz na rozprawie usiłowali się wyłgać, lecz sąd ich opowiadaniom nie dał wiary. Prokurator wniósł o 8 lat ciężkiego więzienia. Trybunał wymierzył każdemu po 4 lata ciężkiego więzienia. Po wyroku Gawał usiłował w sądzie wszcząć awanturę, lecz został natychmiast obezwładniony i odprowadzony do więzienia. W drodze zaczął się szamotać i krzyczyć pod adresem policjanta: „Ja cię już dostanę!“ (z)

KALENDARZYK

Wtorek, 25 listopada 1930.

Słońce: wschód 7,30 — zachód 15,48 — długość dnia 8 godzin 18 min.

Księżyc: wschód 12,27 — zachód 19,56 — przed I. kwadrą.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Wtorek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza niska plus 3 st. Cels. Pochmurno. Wiatr połudn. — wsch. —

WYCHOWANIE, KURSY

— **Języki nowoczesne.** Wskutek stale napływających zgłoszeń, Instytut Języków Nowożytnych otwiera w przyszłym miesiącu już trzeci równoległy kurs jęz. angielskiego dla początkujących. Poza tem Instytut organizuje kursy jęz. hiszpańskiego, portugalskiego i bułgarskiego. Zapisy przyjmuje się codziennie od godz. 17 do 19 w sekretarjacie Instytutu w lokalu Gimnazjum Państwowego im. św. Jana Kantego przy ul. Strzałowej 9.

WIECZORY, KONCERTY

— **Akademja z okazji Powstania Listopadowego** odbędzie się w auli Uniwersytetu Poznańskiego dnia 30 bm. o godzinie 12,30. O udział w akademji prosi Komitet Obywatelski. Wstęp wolny. Zaproszenia wydają zarządy poszczególnych organizacji społecznych, kulturalnych i zawodowych oraz sekretariat przydziałny Magistratu w Ratuszu, I piętro.

— **Koło Absolwentów IV. Szkoły Wydziałowej, Łazarz.** Z okazji 100 rocznicy Powstania Listopadowego odbędzie się wieczornica z urozmaiconym programem dnia 30 bm. o godz. 19 w auli szkolnej przy ul. Berwińskiego. Członków oraz sympatyków zaprasza Zarząd.

— **Wieczorek na rzecz biednych.** Na przyszłą niedzielę (30 bm.) przygotowuje Stow. Pań św. Wincentego a Paulo przy Farze podwieczorek połączony z wielkimi niespodziankami. Czysty zysk przeznaczają się na zakup odzieży dla biednych parafji farnej. Panie starają się już dzisiaj o przygotowanie obfitego bufetu, zaś muzyka, śpiew i deklamacje uprzyjemnią pobyt miłym gościom, na co już dzisiaj zwracamy uwagę.

— **Koło Przyjaciół Harcerstwa dziewczyn im. Ks. J. Poniatowskiego** urządza dnia 29 bm. zabawę jesienną w salach Belwederu przy ul. Marsz. Focha. Początek o godz. 20. Wstęp tylko za zaproszeniami, które wydaje jeszcze w ograniczonej ilości komendant drużyny p. Nowak w firmie „K. D. H.“ przy ul. Podgórznej 10. Dochód z zabawy przeznaczają się na ufundowanie sztandaru.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Komitet Obywatelski dla uczczenia setnej rocznicy Powstania Listopadowego** w Poznaniu zawiadamia wszystkie miejscowe organizacje społeczne i zawodowe, że w programie uroczystości przewidziane są wieczornice dzielnicowe dnia 29 bm. o godz. 19. Wieczornice te winne urządzać organizacje w własnym zakresie w swoich lokalach zebrań. Wszelkie informacje w tej sprawie udziela Sekretariat Przydziałny Magistratu w Ratuszu, I piętro. Komitet Obywatelski.

— **Okręg I. Wlkp. Związku Kół Śpiewających.** Z powodu występu Chóru okręgowego w obchodzie listopadowym w dniach 29 i 30 bm. próba okręgowa odbędzie się dnia 26 bm. o godz. 20 w auli szkoły wydziałowej przy ul. Działyńskich. W programie pieśni na chór męski: „Gaude Mater“, „Pieśń żołnierza z roku 1831“ — Walewski, „Mazur Chłopski“ i „Warszawianka“ — Nowowiejskiego. Próba obowiązuje także mężczyzn z chórów mieszanych.

— **Koło śpiewackie im. Bolesława Dembińskiego** przyjmuje jeszcze nowych kandydatów (tki) na członków. Lekcje śpiewu odbywają się regularnie w każdy wtorek i piątek o godzinie 20 w sali Królowej Jadwigi przy Alejach Marcinkowskiego 1.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Dwusetna konfiskata.** Wczoraj skonfiskowano po raz 200 za czasów rządów majowych kawatka „Polonje“ za końcowy ustęp artykułu wstępnego p. t. „A u nas“.

KRONIKA POLICYJNA

— **Niezwykłe zuchwałej kradzieży** dopuszczono się w poniedziałek w ciągu dnia w składzie p. Zofji Zieleskiewiczowej przy ul. Pocztowej 20. Niestwierdzeni narazie osobnicy, którzy kilkakrotnie wchodzili do składu pod pozorem kupna papieru, znaczków i papierosów, skradli książkę ze znaczkami pocztowymi i stemplami oraz weksłami, wartości około 2 tys. zł. W krytycznej chwili jeden z nich pozornie przez nieuwagę rozrzucił pieniądze, które potoczyły się za ladę. P. Zieleskiewiczowa nachyliła się, by zebrać rozsypane pieniądze „nieuważnego“ klienta, który w tym czasie zabrał książkę ze znaczkami stemplowymi. (k)

— **Włamanie u Króla.** Przy ulicy Staszka 8 włamano się do mieszkania p. Edmunda Króla. Niewyśledzeni włamywacze zabrali pierzyny i prześcieradła wartości kilkuset złotych. (z)

KRONIKA SĄDOWA

— **Fortuna kołem się toczy.** Dnia 19 h. m. odbyła się przed sądem powiatowym w Inowrocławiu rozprawa przeciw gospodarzowi p. Kowalewskiemu z Mieczkowa, oskarżonemu przez sekretarza wojtostwa, Kaszubskiego z Dąbrowy Biskupiej, o zniesławienie. Oskarżony wystąpił mianowicie list do starostwa powiatowego w Inowrocławiu z zarzutami, jakoby Kaszubski pobierał łapówki. Kaszub-

Czytelnikom Naszym, przejeżdżającym przez

Berlin

przypominamy, że otrzymają najświeższe numery

„Kurjera Poznańskiego“

we wszystkich kioskach gazetowych

na dworcach i w wielkich hotelach

ski zeznał pod przysięgą, iż oskarżono go niesłusznie przez zembę. Atoli w toku rozprawy okazało się, że zeznań świadków, że sekretarz wojtostwa przyjmował istotnie różne prezenty w postaci kaczek, kur, pszenicy. Wobec jednego z interesentów wyraził się, że on „więcej znaczy, niż sam starosta“. P. Kowalskiego zwolniono oczywiście od winy i kary, przeciw sekretarzowi Kaszubskiemu zaś wszczęto dochodzenia. Akta sprawy przestano prokuratorowi. (em)

Z OSTATNIEJ CHWILI

— **Wypadek samochodowy** wydarzył się na szosie starogardzkiej. Autobus odchodzący z Pelplina w kierunku Starogardu, najechał przy cegielni owidkiej na wóz. Wskutek zderzenia autobus został odrzucony na przydrożne drzewo. Z ośmiu podróżnych jeden został ciężko ranny, szofer i dwie inne osoby odniosły lżejsze rany. Cała karoserja autobusu została strzaskana. Śmiertelnego wypadku na szczęście nie było. (dt)

— **Śmierć podczas jazdy na sankach.** W Skarszewach na Pomorzu wydarzył się niedawno tragiczny wypadek. 4- i 5-letni synowie szofera Zabierowskiego podczas jazdy na sankach na ulicy Polnej zostali najechani przez samochód ciężarowy p. Tocha. Jeden chłopczyk został na miejscu zabity, drugi zmarł następnego dnia. Kto ponosi winę, jeszcze nie ustalono. (dt)

JARMARKI

— **Oborniki.** We wtorek, dnia 2 grudnia br. odbędzie się jarmark kramny i na konie. Wskutek panującej pryszczycy spęd bydła i świń jest zakazany.

Z WIELKOPOLSKI

— **Śrem.** (Z gimnazjum.) Staraniem Tow. Tomasza Zana wyjdzie w tych dniach pismo młodzieży gimnazjalnej „Pierwiosnek“. Pismo to ma poza sobą zaszczytną przeszłość. Początki jego sięgają roku 1880. Obecny numer jest poświęcony Powstaniu Listopadowemu.

— (Powszechnie wykłady uniwersyteckie.) Dotychczas odbyły się dwa wykłady. Pierwszy p. t. „Zgromadzenie przyjaźni Konstytucji 3 Maja“ wygłosił p. prof. dr. Skalkowski, drugi był poświęcony najnowszym zdobyciom biologicznym. Wykłady odbywają się co czwartek w auli gimnazjalnej. Przewiduje się jeszcze cztery, z których pierwszym będzie „Powstanie Listopadowe w poezji niemieckiej“.

— (Ze Zw. Misyjnego Polek.) Dnia 20 bm. odbyło się plenarne zebranie Związku Misyjnego Ploek. Na zebranie przybył także ks. radca Michalski, który miał bardzo pouczający wykład. W wolnych głosach poruszono kilka aktualnych spraw.

— (Z Sokoła.) Dnia 19 bm. odbyło się plenarne zebranie „Sokoła“. Zagaił je wiceprezes p. Gawroński. Następnie sekretarka odczytała komunikaty zarządu, a naczelnik wygłosił sprawozdanie z biegu na przelaj, w którym gniazdo śremskie zajęło drugie miejsce. P. Spitowska zadeklamowała wiersz p. t. „Czołem“, a przewodniczący odczytał głęboko ujęty referat o Powstaniu Listopadowym. (cs)

— **Września.** (Osobista.) Przełożona żeńskiej szkoły wydziałowej p. Helena Sadowska opuszcza z dniem 1 grudnia b. r. Wrześnię i obejmuje kierownictwo żeńskiej szkoły powszechnej na Wildzie w Poznaniu. P. Sadowska posiada wielkie zasługi około rozwoju uczelni i zjednała sobie ogólny szacunek.

— (Z Tow. Przemysłowców.) Miesięczne zebranie zagał prezes p. J. Losiński. Następnie referował p. Olek o zjeździe delegatów Związku Tow. Przemysłowych i Rzemieślniczych, który odbył się w Poznaniu. Na zjeździe tym uchwalono ostatecznie regulamin dla funduszu zapomogowego, t. zw. kasy pośmiertnej. Poszczególne paragrafy tego regulaminu objaśnił p. dyr. Pawlak. Członkiem funduszu zapomogowego może zostać każdy członek Tow. Przemysłowego i jego żona. Do dn. 1. 12. br. przyjmuje się wszystkich członków bez względu na wiek, po tym terminie zaś tylko do lat 45. W dalszym ciągu wygłosił p. dyr. Pawlak treściwy referat o Powstaniu Listopadowym, a po dyskusji zamknięto zebranie. (y)

Czempia. (Napad bandycki.) W tych dniach na szosie Czempia — Piechani napadło dwóch pijanych wyrostków na jadących rowerami od pracy do domu St. Dudę z Gluchowa i L. Pawlaka z Siernik Duda zdolał uciec i powiadomił najbliższym telefonem policję w Czempiniu. Zbrodniarze zbili i pokuli nożami Pawlaka, zostawiając go na drodze bezprzytomnego. Stan jego jest groźny. Pijanych wyrostków aresztowano jeszcze w drodze do domu. Byli to Kuciak i Styczynski z Jarogniewic

(Kradzieże.) W ubiegłym tygodniu skradziono u gospodarza Pawła Marciniaka w Nowym Gołębiniu, około 30 kur. — W Sucharzewie u gospodarza Haremzy zakradli się złodzieje po raz drugi na strych i skradli bieliznę i pierze. Pan Haremza poszkodowany jest na 300 zł. Widocznie grasuje w tutejszej okolicy jakaś niewydłana szajka złodziejska. (cz)

Ostrzeszów. (Kto zatrzyma Pędziwiatra?) U rolnika p. Tomasza Tarczyńskiego w Ligocie skradziono około 17 kg. niedartego pierza. Jako sprawcę kradzieży poszukuje się niejakiego Franciszka Pędziwiatra, oczywiście bez stałego miejsca zamieszkania. Po kradzieży ułotnił się nieopstrzeżenie i... szukaj Pędziwiatra w polu. (k)

Kępno. (Książkowie skradli książki.) W tych dniach na stacji kolejowej w Kępnie skradziono kupcowi z Częstochowi Józefowi Jandemu walizę z książkami do nabożeństwa wartości około 700 złotych. W dochodzeniach ujawniono sprawców kradzieży w osobach Stanisława Morawiaka i Wiktorji Książek ze Slupii, oraz jej syna Zygryda z Łagiewnik w pow. świętochłowickim.

(Kradzież obrączek ślubnych.) P. Janowi Sewinowi z Krzyżownik skradziono w tych dniach w Kępnie portfel, zawierający 15 zł i dwie złote obrączki ślubne. (k)

Inowrocław. („Miesiąc Pomorza“) Za przykładem innych dzielnic, Kujawy Zachodnie mają zorganizować imprezę, mającą na celu propagandę na rzecz Pomorza i polskiego wybrzeża, aby przynajmniej szerszemu ogółowi znaczenie dostępu do morza. Propagandą zajął się Komitet Wykonawczy „Miesiąca Pomorza”, który ukonstytuował się na zebraniu, zwołanym przez p. prez. Jankowskiego w dn. 19 b. m. Wybrano również komisję: propagandową, finansową i rewizyjną.

(Taryfa opłat za najem dorożek.) P. prezyd. Jankowski ustalił na podstawie odpowiednich przepisów z uwzględnieniem opinii Rady Miejskiej oraz bydgoskiej Izby Przemysłowo-Handlowej opłaty za najem dorożek w obrębie miasta. Przejazd 2 osób dorożką samochodową wynosi 60 groszy za pierwsze 300 metrów, za każde dalsze 150 metrów dopłata 10 gr. Prócz tego dopłaca się za trzecią osobę, bagaż, przewóz psów, postój i t. d. Taka sama opłata obowiązuje we dnie i w nocy. Dorożki konne mają inną taksę dzienną, inną nocną. Dzienna wynosi dla 2 osób w obrębie miasta 1 złoty 50 groszy; obowiązuje zaś od 1 kwietnia do końca września w godzinach od 6 do 22. Taksa nocna wynosi 2 złote 50 groszy i obejmuje w miesiącach zimowych czas od godz. 22 do godz. 7 rano. Wszelkie dopłaty wyznaczone są tak samo, jak dla dorożek samochodowych.

(Z posiedzenia Zjednoczonych Przemysłowców.) Dnia 20 bm. odbyło się w Parku Miejskim nadzwyczajne zebranie Zjednoczonych Przemysłowców. Po zagajeniu przez prezesa p. Benedyktuskiego, oraz po odcytnianiu protokołu przez sekretarza p. Białkowskiego, p. Bocięk przedstawił zebranym sprawozdanie ze zjazdu w Poznaniu, a następnie omówił projekt założenia funduszu zapomogowego. Po dłuższej dyskusji zdecydowano przystąpić do takiego funduszu, założonego przez Tow. Przemysłowców i Rzemieślników w Poznaniu, jednak organizacja miejscowej kasy pośmiertnej będzie prowadzona nadal.

(Szczepienia ochronne.) Statystyka zachorowań i wypadków śmiertelnych w październiku zeszłego roku i bieżącego wykazuje, iż liczba chorób zakaźnych ogromnie się zmniejszyła. Można to zawdzięczać stosowaniu szczepień ochronnych. Najbardziej trudną jest walka z błonią, stwierdzono jednak, że i w tym wypadku szczepienie daje dobre wyniki. Dotąd dokonano w Inowrocławiu zaledwie 40 szczepień przeciw błonicy. Jest to daleko, jak mało jeszcze społeczeństwo odczuwa znaczenie i konieczność szczepienia przeciw błonicy dla dobra młodzieży. (em)

Bydgoszcz. (Żydzi bandytami.) W sprawie napadu rabunkowego na urzędniczkę firmy „Lasy Polskie” w Bydgoszczy, Marciniakównę, której skradziono tekę z 8 tys. zł, policja prowadzi dalsze dochodzenia. Ustalono, że napadu dopuścili się dwaj osobnicy o wyglądzie żydowskim. Jeden z nich nazywa się Mortko Bauertz i pochodzi z Warszawy. Dalszym śledztwem zajmuje się prokuratura sądu okręgowego w Bydgoszczy. (k)

Afera loteryjna w Łodzi

Przed kilku miesiącami komitet floty narodowej w Radogoszczu (przedmieście Łodzi) otrzymał zezwolenie na sprzedaż losów loteryjnych na rzecz floty narodowej, na prawach kolektury. Komitet ten pod przewodnictwem prezesa Jana Dąbrowskie-

go, sprzedał biletów loteryjnych na sumę ogólną 50 000 zł. Z sumy tej 10 procent, t. j. 5 000 zł przypadło na rzecz podatku, a po potrąceniu pewnej kwoty na wydatki administracyjne, pozostała suma przeznaczona była na przesłanie do dyspozycji komitetu centralnego w Warszawie.

Komitet radogoski winien był złożyć sprawozdanie izbie skarbowej w Łodzi, która, z ramienia dyrekcji loterii państwowej, sprawuje nadzór nad tego rodzaju imprezami miejscowymi.

Zamiast sprawozdania, pomimo kikatycznych monitów, zgłosił się do izby skarbowej prezes komitetu Dąbrowski i oświadczył, że na rzecz komitetu centralnego w Warszawie przekazano 5 000 zł, drugie 5 000 zł otrzymały władze skarbowe z tytułu podatku, 20 000 zł, otrzymać miał sam prezes Dąbrowski zgodnie z uchwałą komitetu, pozostałe zaś 20 tysięcy zł obejmować miały wydatki, związane ze sprzedażą biletów loteryjnych.

Izba skarbowa sporządziła protokół i przesała go do urzędu prokuratorskiego z wnioskiem o pociągnięcie winnych do odpowiedzialności za przywłaszczenie sumy 40 000 zł. Urząd prokuratorski w Łodzi wszczął przeciwko winnym dochodzenie sądowe w sprawie roztrwonienia i przywłaszczenia wymienionej sumy.

Wspaniały sukces kursu przeciwalkoholowego dla wychowawców młodzieży

Wczoraj rozpoczął się wieczorny kurs przeciwalkoholowy w sali Księgarni św. Wojciecha. Sala zapełniła się głównie uczestnikami z pośród nauczycielstwa i z pośród uczestników wyższego kursu nauczycielskiego oraz kursu higienicznego. Pierwsze wykłady wygłosił pp. profesorowie uniwersytetu dr. Jaxa Bykowski i dr. Dobrowolski. Dziś we wtorek przemówią pp. profesorowie uniwersytetu dr. Kostrowski i dziekan wydziału matematyczno-przyrodniczego dr. Wodźczko. O ile nie zajdzie przeszkoda, wygłosi punktualnie o godz. 19.30 pierwszy dodatkowy wykład, ściśle fachowo-lekarski p. dr. Wierzbicki, wizytator higieny szkolnej w Kuratorjum poznańskim. A zatem śpieszmy na kurs jak najliczniej.

SPORT

Narciarstwo

Kurs narciarski organizuje ośrodek w czasie od 20. 12. do 6. 1. w Zakopanem. Opłata kursu, który jest dostępny dla wszystkich, wynosić będzie do 10 zł. na dobę za całkowite wyżywienie i pensjonat. Kursiści otrzymają 50 proc. zniżki na przejazd kolejną, bezpłatnie instruktora i wypożyczenie narty i kijki. Ekwipunek (buty narciarskie, skarpetki, bluzy i t. p.) jest wymagany własny. Zgłoszenia przyjmuje kancelaria ośrodka (57 p. p. — ul. Grunwaldzka) również telefonicznie dnia 6. Grudnia.

Pięściarstwo

„Aarhus” — „Warta”. Mistrz Polski „Warta” zmierzy się w niedzielę z mistrzem Danji „Aarhus Athletklub”. Pięściarze nasi stoją faktycznie przed najcięższym zadaniem swej kariery, nie wątpimy jednak, że z walką wyjdą z honorem. Zwycęstwo nad duńskim zespołem wyniosłoby naszego mistrza do rzędu najsilniejszych drużyn Europy, lecz według papierowego miernika większe szanse trzeba by przyznać bezwzględnie gościom. Spotkanie odbędzie się o godz. 15 w hali reprezentacyjnej PWK.

Piłka nożna

Ostatnie mecze. W niedzielę odbędą się cztery ostatnie mecze o mistrzostwo ligi. W Warszawie „Legia” walczyć będzie z „Ruchem”, w Krakowie „Wisła” spotka się z lwowską „Pogonią”, we Lwowie odbędą się mecze „Czarni” — „Warta”, wreszcie w Łodzi gra „ŁKS” z „Cracovią”. — O wejście do ligi grają we Lwowie „Lechia” ze śląskim „AKS”, a w Poznaniu „Legia” z „Ś2 p. p.”

RADJO

Programy radiofoniczne:

Środa, dnia 26 listopada 1930 r.
Poznań (335 m) godz. 7.15 gazeta poranna; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godzina 14.00 komunikaty PAT, notowania giełdy pien. i zboż-towarowej; godz. 14.30 kwadrans Tow. Ziemiaków Wielkopolskich; godz. 17.15 audycja dla dzieci w wykonaniu „Wujcia Czesia”; godz. 17.45 koncert popołudniowy (transmisja z Warszawy); godz. 18.45 „Świat książek” (wygl. J. E. Skiński); godz. 19.00 radjogawęda żołnierska; godz. 19.50 komunikat „Miesiąca Pomorza”; godz. 20.00 „Silva rerum”; godzina 20.30 koncert wieczorny. Wykonawcy: Zofia Żmigrod-Fedyczkowska. art. op. pozn. (sopran), prof. Feliks Nowowiejski (organy), prof. Zygmunt Zawrocki (bas), prof. Franciszek Łukasiewicz (akomp.); godz. 22.10 sygnał czasu, komunikaty PAT, sport i policyjne; godz. 22.15 muzyka taneczna z cukierni „Polonia”.

Katowice (409 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 16.45 koncert gramofonowy; godz. 17.15 odczyt z Wilna; go-

dzina 17.45 koncert orkiestry Polskiego Radja w Warszawie; godz. 20.00 feljton (P. R. Warszawa); godz. 20.15 feljton muzyczny (P. R. Warszawa); godz. 20.30 transmisja ze Lwowa; godz. 22.00 lejleton (Warszawa); godz. 22.15 koncert gramofonowy.

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 muzyka gramofonowa; godz. 15.50 radjokronika — dr. Marjan Stępowski; godz. 16.15 program dla dzieci; godz. 16.45 muzyka gramofonowa; godz. 17.15 „Mickiewicz” w 75 rocznicę zgonu — prof. dr. St. Pigoń, transmisja z Wilna; godz. 17.45 koncert orkiestry P. R. pod dyr. Ozimifskiego; godz. 20.00 „Kwadrans buhaltera” — p. Szyller; godz. 20.15 feljton muzyczny; godz. 20.30 transmisja ze Lwowa: „Ver Sacrum”. (Utwór muzyczny Mieczysława Sołtysa na orkiestrę, chóry z udziałem solistów). Kwadrans literacki. Sześć przypowieści — Adama Mickiewicza; godz. 22.00 rad. Roman Zrebowicz: feljton p. t. „Poeta i prorok”; godz. 22.15 płyty gramofonowe; godz. 23.00 muzyka taneczna.

RUCH W TOWARZYSTWACH

Stow. Młodzieży Polskiej Łazarz. Zebranie plenarne odbędzie się dnia 26 bm. o godz. 19.30 w ognisku. Na porządku zebrania referat p. Z. Garsteckiego na temat „Rola lotnictwa w przyszłym wojnie”.

Kółko Wycieczkovo - Muzyczne im. Mozarta. Lekcje odbywają się w środy i soboty o godz. 20 w lokalu p. Soleckiego przy ul. Masztalarskiej 7. Na członków przyjmuje się grających z nut.

Klub Mandolinistów „Sempre vivo”. Lekcje odbywają się regularnie w wtorki i piątki o godz. 20 pod fachowem kierownictwem p. Feliksa Kapaly w lokalu „Cukierni Słowiańskiej” przy ul. Marszałka Pocha 70.

Męski Chór Nauczycielski. Próba odbędzie się dnia 26 bm. o godz. 20 w II. szkole wydziałowej przy ul. Działyńskich.
A. Z. S. Sekcja hokeja na lodzie. Walne zebranie w dniu 27 bm. o godz. 20 w lokalu A. Z. S. Zamek-wartownia.

SKRZYNKA DO LISTÓW

P. Rychlicka. Podatki przedawniają się w pięć lat, o ile nie były wymierzone; inaczej dopiero w lat 30. (aKO)

Inwalida. O ustawie zwalnającej inwalidów od podatku od lokali nic nam nie wiadomo. (aKO)

P. Napierała. Nic nie rozumiemy. Chodzi o wycofanie wkładu ze spółdzielni, czy też o zacepienie uchwały walnego zebrania co do wykluczenia? Co do tego nie znamy statutu, który w myśl art. 28 ust. o spółdzielniach decyduje. O ile Pan twierdzi, że dana uchwała nie była zgodna ze statutem lub z przepisami prawnymi, może Pan, o ile na danem walnem zgromadzeniu zgłosił Pan sprzeciw do protokołu, wnieść skargę o unieważnienie uchwały do sądu okręgowego i to w terminie 6 tyg. od daty zebrania, wzgl. zawiadomienia Pana o uchwale (art. 50 ust. sp.) (aK)

K. G. M. G. O ile obligacje pozbyto, uważamy sprawę za beznadziejną. (aK)

M. J. Zależy od tego, jakiego rodzaju czynności przewały w Pańskiej umowie o pracę. Uważamy jednak, że był Pan raczej agentem, więc decydowałby czasokres umówiony. Jeżeli w braku wyjazdów Pan pracował w biurze, to żądanie szefa jest prawne, chyba, żeby stanowiło pewnego rodzaju nadużycie, mianowicie gdyby nie pozwalał Panu wyjeżdżać, mimo że wyjazd byłby wskazany, a Pan lepiej przez to zarabiał. Lecz w takim wypadku miałby Pan tylko prawo wypowiedzenia umowy. Zaznaczamy jednak, że jest to tylko nasze zdanie i być może, że w razie ew. sporu sąd pociągnie umowę Pańską pod ustawę o pracownikach umysłowych. Wówczas miałby Pan trzymiesięczne wypowiedzenie. Bez szczególnej znajomości stosunków Pańskiej pracy nie możemy w tym względzie dać ściślej odpowiedzi. (aK)

1930. Jestto niewątpliwie powód do bezterminowego rozwiązania umowy służbowej i należy się Panu wynagrodzenie aż do terminu prawidłowego wypowiedzenia, t. zn. do tego terminu, do którego pracowałby Pan, gdyby wypowiedziano Panu w najbliższym dopuszczalnym terminie. Kwestja żądania satysfakcji honorowej nie jest kwestją prawną, jednak wedle ogólnych zasad miałby Pan takie prawo. Według tychże zasad atoli należy reagować w ciągu 24 godzin. Jestto jednak kwestja w społeczeństwie dosyć sporna i wielu bardzo zacnych ludzi, zasad tych nie uznaje. Natomiast ma Pan bezwzględne prawo skargi sądowej o zniewagę. (aK)

P. Gaziński. Trzeba najpierw użyskać poświadczenie dziedziczenia po zmarłym ojcu. W tym celu trzeba przedłożyć wszystkie dokumenty osobiste, a więc: świadectwo zgonu ojca, świadectwo ślubu matki, świadectwa urodzenia wszystkich dzieci (żyjących i zmarłych) świadectwa ślubu żonatych, świadectwa zgonu zmarłych i poległych. Po uzyskaniu świadectwa dziedziczenia trzeba przeprowadzić t. zw. dział spadkowy przed sądem albo notariuszem. Informacje w sądzie powiatowym. (aK)

A. Sz. Pięć lat. Praktyki te są nam znane i Pan nie jest pierwszy, który się na to skarży. Trzeba jednak wykazać zapłatę kwitami, na to niema rady, lub zapłacić raz jeszcze. Pozycje, o których nam Pan pisze, są nam znane i nie są jeszcze przedawnione. (aK)

100 A. B. Bardzo źle Pan zrobił. Jeżeli bowiem nie uzyskał Pan zgody lokatora (pisemnej) na podwyższenie czyn-

szu, a kontrakt wygasł, to lokator może mieszkać za czynszem ustawowym i eksmisji Pan nie przeprowadzi. Trzeba było się poradzić przed sprawą. Z podatków wchodzi w rachubę budynkowy i od lokali. Niech Pan zaczeka na wymiar. (aK)

J. B. M. Powzwanie powinno nastąpić na spadkobierców, t. zn. na Panią i dzieci, jeśli są. Czy adwokat wytoczył skargę o powzwanie? Jeżeli tak, to można tylko czekać na wyrok, jeżeli nie, trzeba mu to polecić, lecz już w imieniu spadkobierców. Ew. trzeba wytoczyć skargę odškodowawczą. (aK)

P. Wl. Koczyńska. Jeżeli Pani wykaże, że pożyczkę zaciągnięto w celu pokrycia wydatków małżeńskich, lub wydatków, które winien pokryć mąż, będzie on odpowiadał. Ew. może Pani pokryć swoją pretensję z mienia wniesionego żony. Trzeba jednak w skardze zgłosić wniosek o zasądzenie męża na ścierpienie egzekucji z mienia wniesionego żony. (aK)

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Dnia 22. 11. 30. Rozalja Suszczyńska z d. Jeżycka, 50 l. Nepomucena Wieczorkowa z d. Górna, 81 l. Łaja Baumowa z d. Brennerówna, wdowa, 70 l. Lidja Zellnerówna 3 l. 5 m 21 d. Feliks Paluszkiewicz, ślusarz, 48 l. Michał Dużyński, mistrz rzeźniczy, 86 l. Marja Ludwicka z d. Dziubała, 50 l. Tadeusz Piątkowski, ślusarz, 28 l. Małgorzata Kujawa z d. Nowak, 71 l.

Dnia 24. 11. 30. Anna Kleine, krawcowa, 87 l. Barbara Jaekelówna 2 l. 23 d. Marjan Skrzypczak 2 m. 14 d. Katarzyna Skrzypczakowa z d. Komoś, 73 l. Teofil Szczepankiewicz 1 m. 3 d. Marja Cielewiczówna 3 m. 20 d.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Ks. Skolnicki 10 zł; — M. T. Poznań 5 zł; — W. S. w pewnej intencji 5 zł; — M. St. 5 zł; — Władysław Weigt, zamiast wieńca na trumnę s. p. Jana Urbaniaka 10 zł; — Jan Romała z prośbą o zdrowie żony 10 zł; — Jadwiga Kasprzak, Pakoś 1 zł; — Teofila Krzemińska, Bojanowo, 5 zł; — M. E. z prośbą o zdrowie i pomoc dla syna, 10 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 2222,00 zł.

Na ubogich m. Poznania: Filipowicz zamiast wieńca przyjacielowi s. p. Antoniemu Marwegowi 50 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 697,50 zł.

Na chleb św. Antoniego: M. M. Poznań, za uzdrowienie z prośbą o dalsze łaski 5 zł; — Skoczewska 2 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 219 zł.

Teatr Wielki

DZIŚ — „Cavalleria rusticana” i „Pajace”. Środa. 26. 11. „Orlow”.
Czwartek. 27. 11. „Zamarle oczy”.
Piątek. 28. 11. „Orlow”.

Sobota. 29. 11. Uroczyste przedstawienia ku czci 100-nej rocznicy listopadowej. Niedziela. 30. 11. popoł. „Halka”. (Ceny znizzone).

Niedziela. 30. 11. wiecz. „Orlow”.
Poniedziałek. 1. 12. „Zamarle oczy”.

Początek o godzinie 8 wieczorem.
Przedsprzedaż biletów w biurze ogłoszeń „Par.” ul. 27 Grudnia 18. od godz. 10 do 17 W niedzielę i święta w Teatrze Wielkim od godz. 11.30 do 13.45.

Teatr Polski

DZIŚ — „Król Jan Sobieski”. Środa. 26. 11. „Przeprowadzka” (występ J. Sosnowskiego). Ceny znizzone.
Czwartek. 27. 11. „Wiecznie młody” (premjera). Występ J. Sosnowskiego.
Piątek. 28. 11. „Wiecznie młody”. (Występ J. Sosnowskiego).

Sobota. 29. 11. Uroczyste przedstawienie ku uczczeniu 100-jej rocznicy Powstania Listopadowego: 1) prolog. 2) „Warszawianka” (występ J. Sosnowskiego), 3) „Dziady”.

Niedziela. 30. 11. o godz. 12 „Staś lotniczek”. (Ceny znizzone).

Niedziela. 30. 11. o godz. 15 „Proboszcz wśród biedaków” (Ceny znizzone).

Niedziela. 30. 11. „Wiecznie młody”. (Występ J. Sosnowskiego).

Poniedziałek. 1. 12. „Król Jan Sobieski”. Początek o godzinie 8 wieczorem

Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Nerwowa awantura”. Środa. 26. 11. „Nerwowa awantura”. Początek o godzinie 8 wieczorem.

Bilety wcześniej do nabycia w składzie cygar p. Zygarskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Teatr Popularny

DZIŚ — „Wierna kochanka” (Premjera). Środa. 26. 11. o godz. 8.30 wiecz. „Wierna kochanka” (przedstawienie zakupione dla wojska).

Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety wcześniej nabywać można w księgarni p. Dippla, plac Wolności nr. 11, tel. 17-94, a w kasie teatru na godzinę przed każdym przedstawieniem. W niedzielę i święta przez cały dzień od godz. 11.

Teatr Rewja

DZIŚ — o godz. 7 i 9 wiecz. „Wyborcy wybieracie nas!”

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

POZNAŃSKIE OBRADY NAUKOWE

Poznańskie Towarzystwo Filozoficzne odbędzie jutro w środę posiedzenie naukowe o 20-tej, w Collegium Minus, w sali nr. 22. Odczyt wygłosi p. dr. Wiegner, a to na temat: „Wartość i znaczenie logiki tradycyjnej”.

Poznańskie Towarzystwo Geograficzne odbędzie zebranie naukowe jutro w środę, dnia 26 listopada o godz. 18-iej w Zakładzie mikrobiologii lekarskiej U. P., Wały Wazów nr. 25. Odczyt wygłosi dr. Cwirko-Godycki, na temat: „Z badań antropologicznych na półwyspie bałkańskim”. Wstęp wolny dla członków i wprowadzonych gości.

Również jutro w środę odbędzie zebranie Poznańskie Towarzystwo Numizmatyczne. W Archiwum Archidiecezjalnym (ul. Lubrańskiego 1) o godzinie 18-iej wygłosi p. Karol Kandydora odczyt „Nieznane i rzadkie medale polskie mojego zbioru”. Wstęp wolny, goście mile widziani.

Losy dzielnicy dyktatora Krakowa w 1846 r. przedstawił M. Tyrowicz w ostatniej pracy, wydanej przez Księgarnię Mianowskiego p. t. „Jan Tyssowski”. Na podstawie materiałów archiwalnych władz austriackich i drukarskiej literatury daje autor charakterystykę tychże źródeł, poczem przechodząc do rzeczy samej kreśli lata młodzieńcze Tyssowskiego i jego stosunek do rewolucyjnych stronnictw i reform społecznych. Szczegółowo omawia wypadki krakowskie w czasie wybuchu powstania przeciw Austriakom stłumienie tegoż, rozbrojenie przez Prusaków nad Przemszą, uwięzienie Tyssowskiego w Saksonji w twierdzy Königstein, oraz losy na wygnaniu w Ameryce. Zamyka Autor swą pracę przeglądem zagadnika 1846 r. w świetle źródeł archiwalnych. (J. St.)

KRAJOZNAWSTWO

„Wilnianie w Karpatach”. Pod tym tytułem wygłosił p. Czeżowski odczyt w wileńskim oddziale Polskiego Tow. Tatrzańskiego. Były to wspomnienia z wakacji r. 1930.

MUZYKA

Fryderyk Rukawina był kapelmistrzem opery lwowskiej, dyrygował ostatnio koncertem Czeskiej Filharmonji w Pradze. Orkiestra wykonała pod jego batutą symfonię Dworzaka „Z nowego świata” i inne utwory. Obecnie Rukawina przebywa stale w Pradze.

„AIDA” JAKO SENSACJA

Ze Lwowa piszą nam:

Wiele wypadków różnych zachodziło w naszych teatrach, zwłaszcza przez ostatnie lata upadku, ale takiego jeszcze nie było, aby wznowienie opery znanej, ogranej i mającej za sobą świetne tradycje wykonania, stało się sensacją artystyczną i aby publiczność — po słynnym finale przed bramami Teb — nie chciała wyjść na papierosa, ale kwadrans okrąży oklaskiwała i wywoływała wszystkich, powstawszy z miejsc jak na jakim jubileuszu!

Przyczyna bardzo prosta. Partie główne „Aidy” obsadzone kapitalnie: Radames-Czarnecki, Amonario-Zaleski, Ramfis-Użejko, nasz nowy świetny basista o przepięknym głosie, obok nich Amneris-Hoffmannowa i Aida-Walewska. To wspaniałe tylko szczegóły. Bo całość przedstawienia, od pierwszego tenora do ostatniego statysty, była tak wypracowana i na taki poziom artystyczny wyciągnięta, że wierzyć się nie chciało, iż ten europejski w każdym calu teatr, to ten sam, w którym jeszcze przed niecałym pół rokiem prawie wstyd się było pokazać. Dekoracje Jarockiego były oklaskiwane osobno za każdym podniesieniem kurtyny i zrobiły osobną sensację. Reżyserował osobiście Zaleski z inscenizatorem Uluchanowem. Dyrygował Masini (z pamięci) wydobywając zupełnie nowe, nieznanne w szablionowym wykonaniu piękności.

Cała prasa jednogłośnie wynosi ten triumf Lwowa jako ośrodka kultury teatralnej. Po „Mégae” i „Wyzwolonym” Wieniawskiego, po „Borysie” z Zaleskim, po „Szejku” i „Dorocie Angermann” w inscenizacji Schillera jest to nowy ogromny krok ku przywróceniu scenie lwowskiej najmocniejszego blasku, jaki miała kiedykolwiek. Teraz już wszyscy widzą, że przyszła nowa era: era ogromnych talentów i równie wielkiej pracy. L. T.

PLASTYKA I ZDOBNICTWO

Francuz malarzem polskiego morza. Z Warszawy piszą nam: W salonie sztuki Carlińskiego przy ul. Mazowieckiej jest otwarta wystawa prac Claude René Martina, artysty paryskiego. René Martin zwiędził Gdańsk i nasze pobrzeże i stworzył cykl pejzaży wysoce interesujących. (pw)

LITERATURA

Najnowsze badanie z zakresu polonistyki. Ostatnie sprawozdania z czynności i posiedzeń Polskiej kadencji Umiejętności wykazują również referaty z zakresu polonistyki. Podpisany przedstawił w kwietniu b. r. pracę p. t. „Krytyka literacka w Polsce w epoce realizmu” gdzie zajął się działalnością Siemieńskiego Tarnowskiego, Tretiaka, Maleckiego, Pilata, Nehringa czyli przedstawicieli krytyki kierującej się poniekąd przedmiotowością, dążącej do zdobycia metody badania, opartej o znajomość antyku i literatury czasów nowszych. Prof. Kot dowodzi, że autorem poezji t. zw. Anonima - Protestanta jest Erazm Otwinowski. Argumenty są nader przekonujące. Literatura arjańska wzbogaciłaby się w ten sposób o nowego poetę o wielkiej łatwości pióra i zmyśle obserwacyjnym. (T. Gr.)

130 000 CHRZANOWSKIEGO

Ukazało się niedawno dziesiąte z rzędu wydanie „Historji literatury niepodległej Polski” prof. Ignacego Chrzanowskiego (Warszawa, Gebethner i Wolff, 1930). Któż nie zna tej książki, kto jej nie miał w ręku? To coś więcej, niżeli sama historia literatury. Raczej księga o kulturze duchowej dawnej królewskiej Rzeczypospolitej. Nietylko wykład o prądach literackich, umysłowych i politycznych, lecz również antologia. Rodzynki i migdały z dawnych pisarzy, przypomniana wielkość prozy renesansowej, o której wydobyte z niepamięci tak słusznie walczy obecnie prof. Roman Pollak. Wydobyta z niepamięci potęga staropolszczyzny. Ustępę tej antologii czasem zabawne (Bielski), indziej pełne krasy i przemądrej, chybkiej swady (Górnicki). Potem rewja poezji: od Biernata z Lublina do Krasickiego — i teatru: od Kochanowskiego do Niemcewicza. Jedyną sposobność zetknięcia się z autorami i starem pisarstwem, którego przeciętny Polak poczciwy, o ile skończył gimnazjum, gdzieindziej nie spotka.

Powab wykładu prof. Chrzanowskiego, jasna stanowczość definicji, odwaga przekonania, to zalety zbyt znane, aby się nad nimi rozwodzić. Jedyny to chyba z naszych historyków literatury, obdarzony tak wielkim darem popularyzacji. Potrafi scharakteryzować każdy moment w literaturze i każdego z pisarzy plastycznie, bo jego własnym słowem i swoim własnym słowem. Więc nie dziw, że się księga gruba czyta łatwo i gładko. — Jest jeszcze jedna doniosłość tej pracy prof. Chrzanowskiego. Historyczna poprostu. Kiedy się przed wielu laty ukazała poraz pierwszy, zrobiła sensację. Nie bywało bowiem u nas takich jasnych, żwawych i rumianych życiem podręczników. Inni wykładowcy chadzali na koturnach lub grzęźli w nieszczerym często patosie. Chrzanowski pierwszy zwalił te szczydła. I stworzył nowy styl wykładu. Styl, którego największą zaletą jest jasność prostoty.

St. Wasylewski.

SZKOLNICTWO

Z historii naszej szkoły. W „Przyjacielu Szkoły” omawia p. K. Gugulski dziełko ks. Wojciecha Szejkwskiego: „Uwagi nad wyższymi szkołami polskimi w porównaniu do niemieckich”. Ks. Szejkwski, który był wprawdzie nauczycielem w konwicie Konarskiego, potem uczył w Łomży, a od r. 1802-04 studiował w szkole pruskiej, napisał swe dziełko ok. r. 1807, wydane zaś zostało z polecenia Izby Edukacyjnej. Ks. Szejkwski omawia prace Komisji Edukacyjnej, podaje plan nauk w szkołach polskich i mówi o sposobach nauczania i kształcenia nauczycieli. Ciekawe, że już Szejkwski zalecał wprowadzić promocję w szkołach co pół roku. Dzisiaj jest to dążenie uznane za wyraz wielkiego postępu nauk pedagogicznych. Nowości takich znaleźćlibyśmy w dziełach naszych pisarzy pedagogicznych więcej. Dobrze zrobił p. Gugulski, że podał treść dziełka do wiadomości nauczycielstwa. (St. N.)

Książki nadesłane

Victor Hugo: „Choix de Poèmes Lyriques”. Annotations d'Omer Neveux. Ed. Eos. Poznań 1931.

MONGOŁY I DA

Powszechne zainteresowanie wzbudziła Szczucka wprowadzonym do „Legnickiego Pola” światem mongolskim. Dociekano zewsząd, prawda to, czy zmyślenie? Trudno jednak było wybałać chytrą autorkę, która poruszyła sprawy mało znane nietylko szerszemu ogółowi, ale nawet historykom tkwiącym po uszy w Europie.

Od czegoż przecież biblioteki i księgarń? Z Biblioteki Uniwersyteckiej wzięłam parę książek o Mongołach, które tam znaleźć się dało; czytam Wolffa „Geschichte der Mongolen” — nic; wertuję (w niemieckim i polskim wydaniu) — pamiętniki z podróży Marca Polo, kupca weneckiego z XIII. wieku — zapewne, autorka je czytała, nie jest to jednak czego szukałam. Przypomina mi się, że jeden z recenzentów wymienił dwóch autorów z których prawdopodobnie korzystała Szczucka: Lamba i Cohen. W Poznaniu ich niema; pokazuje się także, że zaszła omyłka w nazwiskach autorów, bo wymienieni autorzy to Lamb „Gengis-Khan” (Paris 1929) i L. Cahun „Introduction a l'histoire de l'Asie” (Paris 1896). Trzeba sprowadzić Lamba, pomocą służy paryski Gebethner, który odwrotnie przysłał egzemplarz. Po Cahuna zwracam się do Biblioteki Jagiellońskiej. Niestety „Gengis-Khan” sprawia rozczarowanie. Niewątpliwie w przedstawieniu korzystała autorka z tego źródłowego choć lekko pisanego romansu biograficznego, nie było to jednak źródło najważniejsze. Rozczarowanie wymaga odpowiedź z Krakowa, że Cahun jest wypożyczony. Po wymianie zapytania i odpowiedzi (negatywnej) z Biblioteką Uniwersytecką we Lwowie (express), idzie ponowne zapytanie do Krakowa, czyby nie można obecnego dzierżyciela książki prosić o chwilowy zwrot książki. Skutek ostatniej próby pomyślny, w niespełna dwa dni nadchodzi (express) kilkusetstronicowa kolubryna. Przeglądając ją z ciekawością, wyostrzoną długim czekaniem, natrafiam na kilkadziesiąt stron suto upstrzonych zwykłym i czerwonym ołówkiem, w kółka, krzyżyki, kreski, całe słowa. Czytam zakreślone ustępy i oczom nie wierzę! Czyżby egzemplarz Cahuna wyegzekwowano dla mnie wprost od Szczuckiej? (Na miły Bóg! niech z tej wiadomości o zakreśleniach nie skorzystają urzędowo władze Biblioteki Jagiellońskiej!)

Takie to dziwne tarapaty poprzedzają czasem napisanie feljetonu!

Intryga wenecka dzięki której hordy mongolskie ruszyły na zachód oparta jest na hipotezie Cahuna. Historyk ten, przywołując na pamięć powszechnie znaną w historii zaciętką nienawiść wzajemną Genui i Wenecji, wskazuje na wyraźne dowody zażyłości Wenecjan z Mongołami, szczególnie na podróże kupców weneckich do państwa mongolskiego i ożywiony handel niewolnikami kipczańskimi dostarczającymi Wenecjanom przez Mongołów. Z drugiej zaś strony zastanawiają wrogi wystąpienia mongolskie wobec Genui. Tak np. zburzyli Mongoli stację handlową genueńską Sudak na Krymie, podczas pierwszej wyprawy mongolskiej na Ruś, w którym to celu część hord specjalnie zbaczala na południe. Taksamo zniszczyli genueńską drogę lądową do Azji przez Węgry i Kijów, podczas gdy oszczędzali drogę przez morze i Kaukaz, którą posługiwali się Wenecjanie.

Cahun przypuszcza, że odbyło się to wszystko za radą przebiegłych Wenecjan. Szczucka rozbudowuje i upiększa tę hipotezę, wprowadza specjalne poselstwo weneckie, które ma sprowadzić Mongołów na Węgry przez zenisztę za udogodnienia handlowe udzielane Genui; plan ten utrafiła w chęci wszechwładnych w Karakorum Chińczyków, którzy pragną w ten sposób odwrócić w inną stronę wieczne żądnych wojny potomków Dżengishana, od niezdołanej jeszcze przez Mongołów chińskiej krainy Sung. To ostatnie niezupełnie jest zgodne z istotnym stanem rzeczy. Chińczycy byli jeszcze przebieglejsi niż ich przedstawicielka autorka. Zawojowali orężnie na wielkim obszarze krainy Kin, podbili znów Mongołów kulturalnie, szczególnie narzucając olbrzymiemu państwu swój sposób administracji. Chcieli właśnie rękoma swych władców zdobyć oporną krainę Sung, przenieść stolicę Wielkiego Chana z Karakorum do Pekinu i osadziwszy tam na tronie

schinizowaną gałąź rodu Dżengishana odbudować wielkie państwo chińskie. Później im się to nawet udało. W pierwszej połowie XIII. wieku radzi byli wysłać w najodleglejsze strony licznych pretendentów do tronu wielkiego chana, chcących odznaczyć się w boju, aby sławą wojenną zdobyć tron po śmierci niedołęznego syna Dżengishana, Ogodaja.

Był to władca słaby, za którego rządziła energiczna małżonka Turakina, a przedewszystkiem Jeli-Czu-saj, Chińczyk książęcego rodu, wszechwładny wówczas, dawny doradca Dżengishana, główny przedstawiciel partii chińskiej. Tę wybitną postać wprowadza Szczucka przelotnie tylko, dając zresztą zapomocą zmyślonych postaci dobry obraz panowania chińszczyzny w państwie mongolskim, szczególnie chińskiej administracji. Doskonale uzmysławia fakt, że „nie (rzekomy) bezład mongolski przeraża Europejczyków średniowiecznych, ale właśnie doskonałość ich organizacji” (nb. w Cahunie, str. 297, zdanie to podkreślono czerwonym ołówkiem). W niektórych wypadkach prawie dosłownie korzysta ze swego przewodnika, n. p. czytana przez sekretarza Pen-ta-san relacja o upadku ludu Kin jest swobodną trawestacją podanego przez Cahuna opowiadania źródeł chińskich (str. 316). Stamtąd też wprowadza znaną postać mnicha Juljana, każąc mu, już pod dyktandem własnej fantazji twórczej, ulec obłąkaniu i znaleźć się w Polsce. Nie wspomina już bliżej o historycznych postaciach wodzów Subutaja i Dżeba i o księżkach mongolskich Batu i Baidarte zwanym Pe-ta, i o wiernie, choć skąpo odtworzonych przez autorkę rysach obyczajowych. „Świat mongolski” Szczuckiej jest naprawdę barwny i żywy.

Przypatrując się tak śląskiemu, jak i mongolskiemu światu „Legnickiego Pola” i uznając niecodzienne zalety utworu, zsumujemy ogólny sąd o książce. Otóż powieść jest za krótka. Dobrze ustawione, wyraźnie naszkicowane rusztowanie, za skąpo jest wypełnione. Nie stawałabym tego zarzutu specjalnie „mongolskiemu światu”, przeciwnie, właśnie w „świecie śląskim” w którym toczy się główna akcja, zamala strona zapisała autorka. Nie myślę oczywiście, aby miała dokładnie śledzić — niczem kronika — zdarzenia owych czasów. Wspominałam nawet, że wylaczenie z akcji pewnych zdarzeń historycznych wpływa dodatnio na jej spójność. Przypadły się jednak dokładniejszy obraz ówczesnego Śląska. Poza obszerniej potraktowaną sprawą narodowościową zaznaczone jest niemal wszystko: niższy kler, klasztor żeński, dwór, miasto, stosunki wśród ludności rolnej (tu trochę za pesymistycznie osądziła autorka ówczesne rolnictwo polskie), życie możniejszych — wszystko to jednak jest tylko naszkicowane. Aż żal bierze, że tak szczęśliwie uchwycone wątki nie zostały szerzej rozprawdzone. Braknie autorce szerokiego tchu epickiego, który odnajdujemy tylko gdzieś niedługo w obrazach „świata mongolskiego”. Wierzymy przecież w rozwój tego niepospolitego talentu. Skoro po fragmentaryczności „Złotej wolności” potrafiła autorka zbudować mocno rusztowanie „Legnickiego Pola”, miejmy nadzieję, że w następnej powieści historycznej potrafi zwartą konstrukcję już bez reszty po epicku wypełnić.

Dr. Marja Wojciechowska

Pisma nadesłane

„Przyroda i Technika”. Zesz. 8. Treść: A. Dunajewski: „O kilku gatunkach zwierząt wymierających i wymarłych”. — Dr. S. Micewicz: „Cynk i jego zdobywanie”. Dr. A. Lastowiecki: „O filmie dźwiękowym”. — Postępy i zdobycze wiedzy. — Ruchy naukowe i organizacyjny. — Książki, które warto czytać.

„Przegląd Powszechny” T. 188. Nr. 563. Treść: M. Morawski: „Modlitwa św. Augustyna”. — M. Koterska: „Ernest Psichari”. — A. Bar: „Przedlistopadowy romantyzm a polityka”. — Dr. Otto Forst de Bataglia: „Karol May”. — J. Dorda: „Odległości kosmiczne w świetle najnowszych badań”. — Ks. bkp. M. Godlewski: „Tragedja Arcybiskupa Felińskiego”. — S.: „Zyd o religijnym odrodzeniu Żydów i ich światowej misji”. — Przegląd piśmiennictwa. — J. Urban: „Nowe ośrodki pracy katolickiej w Krakowie”. — A. Waśkowski: „Nowe freski w kościele OO. Augustjanów w Krakowie”. — S. Bednarski: „Z ruchu naukowego”.

Koleje papieskie

W myśl postanowień traktatu Laterańskiego, zawartego w zeszłym roku między Włochami a Watykanem, siedziba papieska ma być połączona specjalną linią kolejową z siecią kolei włoskich. Linia ta znajduje się obecnie w budowie. W związku z tem władze państwa papieskiego zajmują się kwestją pociągów, jakie kursować będą na tej linii, służąc do użytku papieża lub innych wysokich dygnitarzy świata watykańskiego.

Pociąg papieski wybudowany będzie całkowicie i wyłącznie na podstawie projektów techników włoskich przez firmę włoską. Dekoracje i umeblowanie pociągu będą również dziełem artystów włoskich. Wagony pociągu papieskiego pokryte będą zzewnątrz metalem lakierowanym na ciemno z herbem papieskim z brązu. Ściany wagonów będą wybite czerwonym adamaszkiem; na suficie znajdować się będą złote boazerje, pośrodku których widnieć będzie tżara papieska.

Specjalną uwagę poświęcili technicy projektowi wagonu tronowego. Meble w tym wagonie będą mahoniowe.

Oprócz pociągu papieskiego mają być wybudowane nieco później wagony dla dygnitarzy watykańskich; w razie potrzeby będą one przyłączane do pociągów włoskich, odchodzących z dworców rzymskich. Projektowana jest również budowa kilku wagonów towarowych koloru ciemno-niebieskiego z herbem papieskim.

Zwalczanie handlu narkotykami

Liga Narodów podjęła, jak wiadomo, bezwzględna walkę z międzynarodowym przemytnictwem narkotyków, opium, morfiny, heroiny i kokainy, które, rozchodząc się tajemnymi drogami po całym świecie, szerzą zwyrodnienie, są powodem masowej śmierci i wielu zbrodni, popełnianych pod wpływem odurzenia.

Na ostatnim jednak posiedzeniu specjalnej komisji Ligi Narodów, które odbyło się w Londynie, uznano, że dotychczasowe sposoby walki, polegające na ściganiu przemytników i handlarzy narkotykami, są niewystarczające i że trzeba się chwycić metod nowoczesnej medycyny, która od leczenia objawów choroby przeszła do usuwania jej przyczyn. Chodzi więc o to, ażeby przemytnicy narkotyków nie mieli towaru do wykonywania swego zbrodnictwa zawodu. Samo przemytnictwo jest bowiem rzeczą trudną do pochwylenia, a rozporządzając wielkim kapitałem i doskonałą organizacją, wymyka się z pod nadzoru władz.

Nawet niewiadomo, kto międzynarodową organizację przemytniczą kieruje. Jest to jakiś tajemniczy Grek, który nigdy nikomu ze swoich klientów na oczy się nie pokazuje, ale wszystkie swoje zamówienia i polecenia podawanych, wydaje telefonicznie, telegraficznie, albo pisemnie. Ściganie przemytnictwa narkotyków doprowadza zaledwie do ujęcia znikomiej części zakazanego towaru, pomimo, że niektóre państwa wyspecjalizowały swój personel celny do takiej walki. Odnosi się to szczególnie do Francji, gdzie się urządza specjalne kursy dla urzędników celnych i gdzie urzędnicy wykazują czasami akrobaticzne zdolności i niezwykłą cierpliwość przy rewizjach, zwłaszcza okrętów odplywających z Marsylii z ładunkami narkotyków.

Pewien urzędnik celny przez osiem godzin wykonywał formalne sztuczki cyrkowe we wnętrzu podejrzanego okrętu i nie znajdował nic, aż do chwili, kiedy uwagę jego zwróciła płyta w ścianie okrętowej, a zwróciła się dlatego, ażeby była zbyt świeża, ale właśnie z powodu, że pokryta była zbyt obficie rdzą, najwidoczniej sztucznie wywołaną. Urzędnik znalazł pod ową płytką całą skrzynię opium. Innym razem urzędnik celny musiał udawać aż kominarza, przeciskającego się przez rury wentylatorów okrętowych, aby wpaść na ładunek heroiny i opium. Urzędnicy celni nie mogą się zrażać rozpalonemu rurami okrętowym, muszą nieraz spędzać po 15 godzin na przesypaniu węgla, ażeby pod spodem znaleźć kilka worków z narkotykami. Muszą niejednokrotnie naśladować nurków morskich, bo przemytnicy przemocowują sznurami i drutami metalowe skrzynie do zewnętrznej ściany okrętu.

Rozpatrując to wszystko, komisja Ligi Narodów przyszła do przekonania, że istote złego stwarza ogromna nadprodukcja narkotyków. Fabryki narkotyków mają tak ogromną ilość towaru, że przymykają oczy na to, kto go kupuje, a istnieją notorycznie fabryki takie, które liczą tylko na przemytników. I tak naprzykład w mieście Skutari w Albanii pewne towarzystwo francuskie, z kapitałem równającym się 5 milionom złotych polskich, urządziło w tym właśnie celu fabrykę opium, a na Bliskim Wschodzie dwu Japończyków posiada podobną ogromną fabrykę.

Wprawdzie produkcji narkotyków nie można zniszczyć w drodze zakazów, gdyż są to zarazem bardzo pożyteczne środki lecznicze, ale Liga Narodów postanowiła organizować i skontyngentować wydajność istniejących fabryk ściśle do rozmiarów potrzeb leczniczych poszczególnych krajów.

W tym zaś celu przeprowadzone skrupulatnie badania doprowadziły komisję do zdumiewającego wyniku, że całe leczenie zapotrzebowanie narkotyków w całym świecie wynosi tylko 84 i pół tony, z czego na morfinę przypada 10,4 tony, na opium 56 ton, na kokainę 6,8, a na heroinę tylko 0,8. podczas gdy samej heroiny, tego najstraszliwszego może narkotyku, wyrabia

się w świecie tyle, ile wszystkich razem narkotyków.

Robota więc Ligi Narodów jest dobrą robotą, a po porozumieniu się z państwami, w których istnieją fabryki narkotyków i po przeprowadzeniu sprawy przez ustawodawstwo owych krajów, doprowadzi z pewnością do zatamowania zbrodnictwa handlu.

Nowe angielskie maszyny śmierci

Angielskie ministerjum wojny z okazji pobytu w Londynie delegatów dominjów na konferencji imperjalnej, urządziło pokaz „zmechanizowanej” armji, czyli, tych oddziałów, w których wprowadzono w miejsce żołnierzy motory, kierowane przy pomocy fal radiowych z odległości. Pokaz odbywał się pod Londynem, przyczem zaproszeni mogli zdaleka obserwować manewry „Maszyn śmierci”, które w przyszłej wojnie odegrają decydującą rolę. Wszystkie działania wykonywane były przez tanki, pancerne samochody, całe eskadry lotnicze, na których nie było ani jednego żywego człowieka. Akcją kierowali naczelnicy oddziałów umieszczeni w schronie betonowym. Skomplikowana instalacja radiotechniczna zastąpiła bezpośrednią komendę, a poszczególne dowódcy, operujący na polu walki, działali przy pomocy aparatów radiowych, umieszczonych w stalowych hełmach noszonych na głowie.

Cwiczenia wykazały, iż nie ma takiej przeszkody, którejby nie przewyżczyła „zmotoryzowana” armja. Oddział tanków bez najmniejszego trudu utorował sobie drogę wśród lasu, obalając wielkie drzewa, przez mury, których grubość wynosiła do 45 cm. Aeroplany bez pilotów krążyły nad terenem manewrów, rzucając na rozkaz radiowy pociski. Szczególnie wielkie wrażenie wywarł atak tanków, kierowanych przez „robotów”. Komenda przesyłana była z odległości 150 km.

Angielski minister wojny oświadczył delegatom dominjów, iż armja angielska rozporządza kilkoma takimi wynalazkami, utrzymaniem w tajemnicy, które spowodują do zera akcję regularnej armji nieprzyjacielskiej.

Doktor Faust nr. 2 grasował w Tyrolu

produkując się jako mag i czarodziej. Policja popsula dr-wi Faustowi złote interesy, aresztując go jako oszusta Rzekomo mag, a w życiu codziennym Braumüller, uprawiał modny obecnie fach wywoływania zjaw, duchów i przyznawał się do bliskiej znajomości z szatanem, który miał mu wyświadczyć często usługi. Jedną z niedoszłych do skutku sprawek Braumüllera miało być zaklęcie szatana w polu pod krzyżem w obecności pięciu naiwnych chłopów. Braumüller recte dr Faust obiecał im, że w ich obecności wywoła szatana i zażąda odeń 5 worków ze złotem, które staną się ich własnością. Dr Faust siedzi w więzieniu, a chłopci zlorzęczą policji, której interwencja pozbawiła ich złota. Naiwność i głupota ludzka jest niewyczerpana.

Od Tycjana do Mussoliniego

Pewien miłośnik sztuk pięknych znalazł w domu zubożalego Włocha prawdziwego Tycjana. Właściciel zgodził się po długich targach i prośbach na sprzedaż oryginału za bardzo wysoką sumę. Ale — zauważył sprzedający, — pan wie chyba o tem, że, z Włoch nie wolno wywozić starych dzieł sztuki. Niech pan zatem będzie ostrożny i nie chwali się przed nikim z dokonanej transakcji.

Amator Tycjana zastosował się do tego, a dla bezpieczeństwa kazał na obrazie namalować portret papieża. Urzędnicy celni pozwolili się wziąć na kawał i drogocenny skarb przedostał się niepostrzeżenie przez granicę.

Po powrocie do domu zawezwał nowy właściciel Tycjana rzeczoznawcę z prośbą, aby usunął delikatnie portret papieża z starożytnego obrazu. Od razu zabrano się do pracy. Ale o zgrozo! Z podobizną Ojca św. zmył się i stary Tycjan, rozplywając się w nicotść. Miłośnik sztuki padł najwidoczniej ofiarą oszusta. A może jednak, pocieszał się zawiedziony, znajdzie się pod Tycjanem sfalszowanym coś porządnego. Kazał więc skrobać dalej i praca została nagrodzona. Z płótna wyłonił się wspinały i potężny — Mussolini... Alka.

Za milion złotych szampana wylano do morza

Wobec nadchodzących świąt Bożego Narodzenia szmuglerzy amerykańscy rozwinęli zdwojoną działalność. Zamierzali przewieźć odrazu olbrzymi transport szampana okrętami aż do pasa prohibicyjnego, stąd zaś przemycać go drobniejszymi partjami na motorówkach. Poza tem naladowano alkoholem w Szkocji jacht „Patricia” i dwa inne statki, które miały zawinąć wprost do portu.

O całym jednak planie dowiedziała się policja prohibicyjna. Nie łatwo jej przyszło złowić szmuglerów, którzy posiadają świetną organizację. Przez całą noc słyhać było sygnały radiowe, wymieniane przez okręty przemytników, których nie można było odcyfrować, gdyż są szyfrowane. Flota policji prohibicyjnej dopadła „Patricji” i jednego z jej bratnich statków przy wybrze

żu stanu Massachusetts i otoczyła je. Znaleziono na nich szampana wartości 120.000 dolarów, który ku wielkiemu oburzeniu szmuglerów wylano do morza.

O wiele ciężej poszło z trzecim okrętem. Załoga dostrzegła bowiem zbliżającą się policję i chwyciła za broń. Po zacieklej dopiero strzelaninie, podczas której zabito dwudziestu przemytników, udało się policji opanować okręt. Znaleziono tam zapasy wina wartości 100 tysięcy dolarów. Równie smutny los spotkał motorówkę. Przeważna ich część dostała się w ogień karabinów maszynowych i musiała się poddać. Znowu może pochłonęło olbrzymie masy cennego szampana.

Amerykanie będą mieli smutne święta.

Pierwsze życzenie nowopieczonej milionerki

W małym miasteczku włoskiem Savona, czyszciciel kanałów miejskich i jego żona dowiedzieli się pewnego dnia o milionowym spadku który zostawił im daleki ich krewny, zamieszkały w Ameryce. Zapytana przez reportera, co uczyni przedewszystkiem, nowa milionerka odrzekła iż pojedzie do Nowego Jorku, bo tam są najlepsi dentyści i da sobie wprawić porcelanowe zęby zamiast złotych.

Z różnych stron Polski

Nowa sekta na Wołyniu.

Wśród prawosławnej ludności na Wołyniu pojawiła się nowa sekta t. zw. „stefanowiczów”. Założycielem jej jest niejaki Stefan Bochoniuk, z miasteczka Bochuszek, który w sposób demagogiczny prowadzi agitację sekciarską. Nauka sekciarzy jest pomieszaniem pojęć sekty żydującej — sabbatystów — z ateizmem bolszewickim. Sekciarze odnoszą się wrogo do inteligencji, głosząc, że tylko ludzie prości, analfabeci mogą zrozumieć Pismo św. Również wrogim jest ich stosunek do klas posiadających, propagują anarchizm, wytypienie uczonych i wreszcie rewolucję światową (KAP)

Pastor w kościele narodowym.

„Zwiastun Ewangelicki” (nr. 47) donosi, że po śmierci duchownego Piechocińskiego, proboszcza t. zw. kościoła narodowego w Warszawie, nabożeństwa w kościele narodowym dla członków tego wyznania odprawia pastor zboru ewang. - augsburskiego, p. Michaelis.

Wobec katastrofalnego zmniejszenia się w Polsce liczby protestantów (według spisu z r. 1921 było ich około 1½ miliona, obecnie zaś — 800 tys.; statystyka p. Sas-Jaworskiego) jest to niewątpliwie próba przyciągnięcia wyznawców kościoła narodowego do protestantyzmu. (KAP)

Ofiara niedorzecznego zarządzenia.

W jednym z lokali kasy chorych w Warszawie, jak donosi prasa warszawska, zdarzył się w tych dniach nad wyraz przykry wypadek, spowodowany częściowo conajmniej niedorzecznym zarządzeniem. Niejaki Edward Wyszumek, będąc chorym, musiał stawić się w myśl przepisu Kasy chorych do zbadania czy powinien być zwolniony na czas choroby od zajęcia. Osób badanych w tym celu było bardzo wiele, więc też W. musiał stać w ogonku bardzo długim, a gdy ostatecznie stanął przed komisją, był tak wyczerpany, że padł bez przytomności i wkrótce zakończył życie.

Wypadek ten wywołał przerażenie w lokalu; obecni chorzy uciekali w popłochu. Zarządzenie powyższe kasy chorych powinno być stanowczo uchylone jako wręcz niebezpieczne dla życia ludzkiego.

Ciężka troska... króla Kwieka.

Droga tywota króla cyganów Bazylego Kwieka nie samemu jest usłana różami. Kłopotów wiele mianowicie sprawił mu syn jego pierworodny i następca tronu, który bardzo rychło już zaczął zaglądać do kieliszka i stał się już niegorszym pijaczyną. Na tem tle zachodziły między ojcem a synem często nieporozumienia tak dalece, że w końcu ojciec — król zagroził synowi wydziedziczeniem. To miało ten skutek, że Kwiek — junior podpisał sobie nieźle dla animuszu i następnie usiłował się otruć kwasem solnym. Stan jego jednak nie jest ciężki. Może teraz i pić przesztanie...

Kombinacje winogronowe komisjonera śniatyńskiego.

Policja lwowska wykryła sensacyjną aferę, pozostającą w związku z przywozem winogron rumuńskich do Polski.

Właściciel hurtowego składu owoców południowych we Lwowie Emil Szapira, sprowadził w zeszłym miesiącu na podstawie zezwolenia ministerstwa przemysłu i handlu 35.000 kg. winogron. Transakcję tę przeprowadziła firma ekspedycyjna „Pronta”, a właściwie jej komisjoner w Śniatynie, Ludwik Reck.

Szapira chciał sprowadzić drugi transport 30.000 kg. winogron, nie posiadając na to jednak zezwolenia ministerstwa. Wówczas Reck zaofiarował swoje pośrednictwo, obiecując wystarać się o zezwolenie. Rzeźczywiście w zeszłym tygodniu Szapira otrzymał transport 30.000 kg. winogron, przyczem Reck w rachunku umieścił sumę 30.000 złotych, tytułem kosztów wyrobienia zezwolenia, podczas gdy normalnie koszty te nie przekraczają 120 złotych.

Sprawą zajęła się policja, która wysłała do Śniatyna swego agenta. Zdolano stwierdzić, że Reck sprowadził winogrona dla Szapiry na podstawie zezwolenia wydanego dla firmy Bracia Müller w Warszawie oraz dla Wielkopolskiego składu kawy w Gdyni.

Pozatem stwierdzono, że Reck zajmował się wyrabianiem przepustek do Rumunji w starostwie śniatyńskim, i na tem tle dopuścił się również wielu nadużyć.

Recka aresztowano i przywieziono do Lwowa, skąd ma być przetransportowany do Warszawy.

25-lecie pracy zawodowej

Dwudziestopięcioletnie pracy zawodowej obchodził niedawno p. Jan Sobolewski nauczyciel i Szkoły Wydziałowej w Poznaniu, współzałożyciel i od szeregu lat prezes Stowarzyszenia Chrześcijańsko - Narodowego Nauczycieli Szkół Powszechnych w Polsce. Jubilat znany jest zaszczytnie z pracy obywatelskiej i społecznej, gdyż nie ogranicza on się wyłącznie do pracy zawodowej, a rozwija również intensywną działalność w zarządach towarzystw spółdzielczych. Na terenie rady miejskiej, której członkiem jest z ramienia narodowego Koła Gospodarczego od lat kilkunastu, pracuje p. Sobolewski z wielkim pożytkiem dla szkolnictwa miejskiego, występując wielokrotnie na terenie naszego parlamentu miejskiego w obronie słusznych praw bytu nauczycieli. Jako członek rady szkolnej okręgowej na województwo poznańskie poświęca w tej organizacji wiele wysiłków i trudu i na tym terenie przysłużył się wydatnie szkole polskiej.

Przy sposobności tej pragniemy podkreślić szczególniejsze zasługi p. Sobolewskiego około organizacji i podniesienia nauki i robót ręcznych w szkołach m. Poznania. Bez przesady p. prez. Sobolewskiego można zaliczyć nie tylko do najstarszych ale i najjętszych fachowców wśród nauczycieli słoju. Gierunowe przygotowanie i studia w tym kierunku, oraz podróże tak w kraju jak zagranicą, są wymownym dowodem, że p. Sobolewski jest nie tylko zapałym miłośnikiem nauki i robót ręcznych ale i rzecznikiem gruntownego jej pogłębienia. Jako instruktor robót ręcznych z ramienia kuratorium okręgowego, krzewi jubilat u młodzieży gorące zamiłowanie do tych prac, zaliczając przez większość uczniów do najlubiejszych przedmiotów. Wielu z nich mogłoby już dziś zapewne potwierdzić, iż początki robót ręcznych w szkołach rozbudziły w nich zamiłowanie do prac, wymagających dużo zręczności i stały się powodem obrania przez nich zawodu technicznego. W swoim czasie p. Sobolewski udzielał nauki robót ręcznych w gimnazjum matematyczno-przyrodniczym im Bergera gdzie zapoczątkował urządzenie wzorowej pracowni robót ręcznych, którego to projektu nierealizowano jedynie z braku funduszy. Dziwne, że usiłowania te pominięto milczeniem podczas uroczystego otwarcia tej pracowni. Od przeszło 20 lat pracuje p. Sobolewski na terenie Poznania, zażywając powszechnego poważania u kolegów, władz szkolnych i obywatelstwa, a uczniowie jego dają go serdeczną miłością. Dowodem czci i szacunku było uczczenie go przez byłych uczniów i szkoły wydziałowej z okazji pierwszej rocznicy istnienia koła. Serdeczne przemówienia dawniejszych uczniów były dla p. Sobolewskiego nie tylko niespodzianką, ale rzetelnym uznaniem ze strony wdzięcznej młodzieży, która niedawno opuściła ławy szkolne.

Obchód jubileuszowy odbył się w ścisłym kółku koleżeńskim w piwnicy ratuszowej. W licznych serdecznych toastach podnoszono zalety i charakter jubilat, jak stało się zasadą, wielką koleżeńską a przedewszystkiem rzadką bezinteresowność. Liczne pisma gratulacyjne, m. in. odręczny list z serdecznymi życzeniami J. Em. ks. Kardynała Prymasa były dla obchodzącego ćwierćwiecze pracy pedagogicznej jubilata nie tylko miłą niespodzianką, ale przedewszystkiem także dowodem, że stał on dobrze dobrej sprawie. (K)

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

O lichwie pieniężnej

W tych dniach poznańska Izba przemysłowo-handlowa drogą komunikatu prasowego podała do wiadomości treść odpowiedzi p. ministra skarbu na memorjał, w którym Izby p.-h. domagały się zniesienia rozporządzenia o lichwie pieniężnej. Z odpowiedzi wynika, że p. minister skarbu wniosku izbowego nie przyjął i rozporządzenia kwestjonowanego — znieść nie zamierza.

Decyzję p. ministra Matuszewskiego trudno nazwać szczęśliwą, szczególnie jeśli się zbliży do innej jego decyzji, mianowicie do odmowy na wniosek związku banków, który domagał się podwyższenia obowiązującej w bankach stopy maksymalnej (11 proc.) o jeden procent, t. j. o ten sam procent, o który Bank Polski podwyższył swoją stopę dyskontową. Otóż, między jedną i drugą decyzją istnieje ścisłe iunctim, jak to zaraz zobaczymy:

Wszystkim dobrze wiadomo, że stosunki na polskim rynku pieniężnym różnią się poważnie od stosunków, panujących zagranicą. Fakt podwyższenia wzgl. obniżenia stopy dyskontowej instytucji emisyjnej, który zagranicą natychmiast oddziałuje na odpowiednio kształtowanie się, t. j. na odpowiednią zmianę na rynku pieniężnym, w Polsce posiada znaczenie dla firm czerpiących kredyt wprost z Banku Polskiego oraz dla banków i to tylko o tyle, o ile zmiana oficjalnej stopy dyskontowej pociąga za sobą zmianę rozporządzenia o granicy maksymalnej odsetek pobieranych przez banki.

Innymi słowy: u nas, jak wszystkim wiadomo, instytucja emisyjna daleka jest od bezpośredniego, przepiętnego wpływu na rynek pieniężny, jaki posiada taki np. Bank Francji. O ile chodzi o rozwój stopy kredytowej to jest on również nienaturalny i oddalony w dużej mierze od stosunków, panujących w krajach zachodnich, albowiem rozporządzenie o lichwie podaje stopę tę reglamentacyjną, oznaczając maksymalną dopuszczalną stawkę, a tem samem ogranicza ze szkodą dla życia gospodarczego możliwości działalności bankowej w kraju.

Należy sobie bowiem zdać z tego sprawę, że banki nasze w granicach dopuszczalnej stopy maksymalnej muszą się zmuszać do uprawiania indywidualnej polityki kredytowej w zależności od jakości materiału wekslowego. Są więc firmy, które otrzymują kredyt znacznie tańszy od wspomnianych 11 proc., a za najslabszy materiał, który jeszcze dla banku wchodzi w rachubę płaci się 11 procent. W chwili, kiedy droższe redyskonto, banki automatycznie podnoszą swoim klientom stopę kredytową. Jeśli więc maksymalna stopa nie ulega zmianie (równoległej z podwyżką stopy oficjalnej), to ci, których koszt kredytu znajduje się na granicy maksymalnej stawki, muszą się siłą rzeczy przedrzeć, czy później, znaleźć poza nawiasem, a wyparci z instytucji bankowych szukać kredytu u dyskontów prywatnych na zgola lichwiarskich warunkach. W ten sposób stanowisko ministra skarbu trafia najdotkliwiej w sferę gospodarczo słabsze.

Gdyby banki miały pełną swobodę działania, t. j. gdyby zniesiono rozporządzenie o lichwie pieniężnej, to nie ulega wątpliwości, że duża część materiału wekslowego, szukającego lokaty na lichwiarskim, prywatnym rynku dyskontowym, mogłaby być uplasowana w bankach po znacznie korzystniejszych stawkach. Rozporządzenie o lichwie nie chroni wcale tych, którzy korzystają z kredytu bankowego, gdyż ci i bez tej ochrony nie placiliby wyższych odsetek, natomiast zamyka dostęp do banków tym sferom, w stosunku do których istniejąca stopa maksymalna ze względu na ryzyko transakcji jest zbyt niska.

Ministerstwo skarbu uczyniłoby dobrze, rewidując swe stanowisko w omówionej kwestji.

Krótkie informacje gospodarcze

— W Nowym Jorku ma powstać w najbliższym czasie giełda pończosznicza. 65 proc. fabrykantów pończoch zgodziło się już zostać członkami giełdy.

— Jedenaście banków w 5-ciu stanach środkowo-zachodnich U. S. A. zawiesiło dziś swe czynności.

— Amerykański koncern gumy do żucia William Wrigley wykazał za pierwsze półrocze 1930 r. — 5.660.000 dol. czystego zysku.

Konjunktury

Ziemiopłody

Ceny naszych głównych zbóż kształtowały się w ub. tygodniu następująco:

	17. 11.	18. 11.	19. 11.	20. 11.	21. 11.	22. 11.
Pszenvca						
Warszawa	27,50	28,00	—	28,00	28,00	—
Poznań	26,00	—	25,75	—	26,00	26,00
Lwów	25,50	—	—	25,75	25,75	—
Lublin	—	26,50	—	26,50	—	—
Zyto						
Warszawa	19,00	19,00	—	19,00	19,25	—
Poznań	18,25	—	18,25	—	18,25	18,50
Lwów	19,50	—	—	20,75	20,00	—
Lublin	—	18,00	—	18,00	—	—
Jęczmień						
Warszawa	20,00	20,00	—	20,00	20,00	—
Poznań	21,50	—	21,50	—	21,50	21,50
Lwów	18,25	—	—	18,25	18,25	—
Lublin	—	18,50	—	18,00	—	—
Owies						
Warszawa	23,00	23,00	—	23,00	23,00	—
Poznań	19,25	—	19,25	—	19,25	19,25
Lwów	19,50	—	—	20,00	20,00	—
Lublin	—	18,00	—	17,00	—	—

Ożywienie na zbożowych giełdach amerykańskich nie wywarło prawie że żadnego wpływu na rynek europejski.

Krajowe rynki zbożowe w dalszym ciągu cechuje tendencja utrzymania z odzieniem mocniejszym dla pszenicy i owsa, w związku z czem ceny lekko zwyższały. Popyt na poszczególne gatunki zboża był zwiększony, co jednak nie wpłynęło na cenę żyta i jęczmienia. Sytuacja na rynku znaczącym kształtowała się analogicznie do sytuacji na rynku zbożowym.

Z dniem 1 grudnia rb. wygasa rozporządzenie o zawieszeniu cła na otręby, skutkiem czego wchodziłoby w życie automatycznie cło wywozowe w wysokości 5 zł od 100 kg. Z uwagi jednak na to, że zbyt otrąb w kraju jest minimalny, natomiast istnieją zagranicą możliwości korzystnego zbytu, organizacje młynarskie zrzeszone w wspólnej reprezentacji Związku przemysłu młynarskiego w Warszawie wystąpiły do czynników miarodajnych o dalsze zawieszenie cła od wywozu otrąb. Organizacja młynarska wnosi o zawieszenie powyższego cła na przeciąg dalszych 6 miesięcy.

Manufaktura

Cisza w handlu zaczyna na dobre niepokoić największych nawet optymistów. Sezon obecny zalicza się do najgorszych od kilku lat. Według informacji hurtowni obrotu ich są o 40 procent mniejsze niż w tym samym czasie lat ubiegłych. Wpływy z obrotów pozwalają zaledwie pokrywać bieżące wypadki, a o spłacie weksli nie ma prawie mowy. Fabrykanci ze

swej strony coraz częściej uwzględniają licznie napływające prośby o prolongaty. Wobec natarczywej konkurencji artykułów czeskich wytwórcy krajowi obniżają ceny gatunków gorszych.

Skóry

Sytuacja w przemyśle garbarskim jest od szeregu miesięcy niezmienną. Długotrwała stagnacja w tej gałęzi przemysłowej nie ustępuje. Kampanja jesienna zupełnie zawiodła. Nie ulega wątpliwości, że główną przyczyną zastoju są niskie ceny produktów rolnych i co z tem idzie mniejsza siła nabywcza konsumentów. Ciekawym zjawiskiem w przemyśle garbarskim jest to, że cena gotowego produktu skórnego jest w porównaniu do cen zeszlorzonych o wiele niższa, podczas gdy surowiec w cenie stale zwyżkuje. Przypisać to należy okoliczności, że surowiec nasz jest artykułem poszukiwanym zagranicą, podczas gdy nasze skóry gotowe mają popyt tylko w kraju i w dodatku w pewnych okresach czasu.

Chemikalja

Przemysł chemiczny jest całkowicie uzależniony od rozwoju przemysłu przetwórczego, któremu dostarcza półfabrykatów. Dlatego też niepomyślna sytuacja w tym przemyśle odbiła się na dziale chemicznym. Duże szkody poczynił również dumping sowiecki, obejmujący coraz nowe dziedziny: po kaloszach, przyszła kolej na zarzucenie nas mydłem, bielą cynkową, barwnikami, a obecnie głównie chlorem bielącym. Dumping sowiecki nie ma charakteru prób eksportu pionierskiego, lecz tylko doraźnej dywersji, mającej na celu dezorganizację rynku. Gwałtowne zmniejszenie użycia nawozów sztucznych, zaznaczające się w jesieni ub. r., obecnie nieco się poprawiło i wyniesie prawdopodobnie około 60 procent zużycia sezonu 1929/29. Na rynku produktów węglowodornych panuje duży zastój. Przemysł tektur smółkowych zmniejszył znacznie zapotrzebowanie. Dział naftalny i żywic pracuje prawie wyłącznie na skład.

Spirytus

Polska posiada obecnie ogółem 1 449 gorzelni czynnych, przerabiających rocznie 7 150 tys. kwintali kartofli. Przemysł gorzelniczy należy do tych dziedzin produkcji, która wykazuje stały rozwój w stosunku do pierwszych lat powojennych. W kampanji 1929/30 wyprodukowały gorzelnie polskie 88 milj. litrów spirytusu 100 proc. Głównym odbiorcą jest państwowy monopol spirytusowy oraz zakłady przemysłowe użytkujące spirytus do wyrobu wódek i likierów, pachnidła, kosmetyków, octu, prochu, środków leczniczych, eteru i salki, lakierów i politur, środków wybuchowych, celów napędowych, sztucznej jedwabiu i innych. Nadwyżkę nieużytkowaną w kraju, eksportuje się zagranicę: w roku 1929/30 wyeksportowano do różnych krajów około 9 milj. litrów spirytusu 100 proc.

KRONIKA GOSPODARCZA

PODATKI I OPŁATY

(p) **Trudności przy zwolnieniu eksportu od podatku obrotowego.** Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł, że przy zabieganiu o zwolnienie od podatku obrotowego fakt wywozu może być dowiedziony wszelkimi sposobami, a nie jedynie prawdziwymi księgami handlowymi i deklaracjami celnymi, jak tego wymagały dotąd władze skarbowe. Orzeczenie to stanowi ulgę dla eksporterów nieprowadzących ksiąg; zaznaczyć jednak należy, iż władze skarbowe, otrzymując inne dowody, niż księgi i deklaracje, mają prawo indywidualnego badania, czy każdorazowo przedłożony dowód jest dostateczny.

Z KRAJU

(k) **Dokola pożyczki zapalczonej.** „Dziennik Poznański”, cytując głos z warszawskiego „Tygodnika Handlowego” o zawarciu umowy zapalczonej, który odnosi się tylko do strony finansowej umowy, przeciwstawia mu „nieuczciwą opozycyjną nagonkę” „Kurjera Poznańskiego”. Przywykliśmy dotąd do niewybrednych sposobów walki z naszym piśmem w części politycznej organu konserwatywnego; teraz przenosi się je również do części gospodarczej. Przeciwnikowi, który nie walczy „fair”, nie racymy odpowiadać. Ale możeby tak „Dziennik Poznański”, stojący przeciw bliżej, niż my, oficjalnych źródeł informacyjnych doniósł swym niezbyt liczny czytelnikom, jakimi to koncesjami opłaciliśmy tak korzystną finansowo pożyczkę i czy w szczególności nie nastąpi podwyższenie ceny zapatek?

(k) **Izby przeciw ordynacji podatkowej.** W Izbie przemysłowo-handlowej w Warszawie odbyły się trzydniowe obrady Związku Izb przemysłowo-handlowych nad projektem ordynacji podatkowej. Związek Izb wypowiedział się przeciw wprowadzeniu ordynacji w drodze dekretów Prezydenta Rzeczypospolitej.

(k) **Na konwersję Kredytu w P. Banku Rolnym** Min. skarbu przekazało Państwu Bankowi Rolnemu kwotę 15 milionów zł.

celem zasilenia funduszów tego banku, przeznaczonych na pomoc kredytową dla rolnictwa. Kwota ta pochodzi z 25 milionów zł., które zostały przez byłego amerykańskiego doradcę finansowego p. Deweya zwolnione z t. zw. specjalnej rezerwy skarbowej, wynoszącej 75 milj. zł., złożonej w swoim czasie w Banku Polskim przez skarbnictwo zgodnie z postanowieniami planu stabilizacyjnego. Według informacji dzienników przewidziane jest przeznaczenie części 15 milionów zł. przez Bank Rolny na skonwertowanie zobowiązań krótkoterminowych rolnictwa wobec Banku Rolnego na kredyt średnioterminowy.

(k) **Nie będzie reformy podatkowej.** Według ostatnich wiadomości min. skarbu nie zamierza wystąpić teraz z projektem „małej” reformy podatkowej, choćby w tych skromnych ramach, w jakich obracał się projekt, przedstawiony ostatniemu Sejmowi. Ministerstwo pragnie przeczekać obecny kryzys, a nadto przedyskutować najpierw gruntownie wszystkie zagadnienia, wznające się z reformą podatkową, na terenie komisji rzeczoznawców, która już współdziałała z rządem w wypracowaniu projektu jednolitej ordynacji podatkowej.

(k) **O nowe taryfy eksportowe.** Ze strony Zrzeszenia Związków Przemysłowych zachodniej i południowej Polski zwrócono uwagę ministra komunikacji na konieczność pewnych korektur w obecnym systemie taryf eksportowych, podkreślając z naciskiem sprawę taryf drzewnych. Zrzeszenie zwróciło uwagę przede wszystkim na to, że w miarę wykrywania się nowych szans eksportu, taryfy kolejowe powinny się bezzwłocznie do tego dostosowywać. Jako przykład przytoczono konieczność obniżki taryf wywozowych na sruby i nity drogą na Gdańsk, oraz ewentualne szanse eksportu szamoty i dachówek azbestowocementowej do Skandynawji, co będzie wymagało wprowadzenia odnośnych niskich taryf eksportowych, leżących w tym wypadku, także wybitnie w interesie kolei. P. minister przyrzekł zarządzić, by tego rodzaju sprawy były rozpatrywane szybko i z jak największą zyczliwością.

(k) **Organizacja eksportu przetworów mięsnych.** Eksport bekonów, szynek i wędlin, zorganizowany jest w trzech związkach, a mianowicie: w Polskim Zw. bekonowym w Warszawie, Polskim Zw. wytwórców i eksporterów wędlin w Warszawie, oraz w Związku eksportowym gdańskich fabryk bekonów i przetworów mięsnych w Gdańsku (Exportverband Danziger Bacon und Fleischwaren Fabriken).

Polski Zw. bekonowy obejmuje przeważną część eksportu bekonów i nieco mniej niż połowę eksportu szynek. Fabryki, należące do tego związku w ogólnej liczbie (według stanu z czerwca 1930 r.) szesnastu wywoziły 9.587.187 kg. bekonów i 668.209 kg. szynek w ciągu pierwszego półrocza r. l. Gdański Związek bekonowy, obejmujący trzy fabryki bekonów i szynek oraz dwie fabryki wyłącznie szynek, wykazał eksport 1.180.932 kg. bekonów i 844.730 kg. szynek, a zatem gdańskie fabryki (jedne z fabryk znajdują się w Polsce) dominują w eksporcie szynek. Polski Zw. wytwórców i eksporterów wędlin, łączący parę firm eksportowych, obejmował eksport 41.869 kg. szynki i całość eksportu wędlin.

(k) **Zagranica o fuzji Banku Dyskontowego i Banku Małopolskiego.** Wiedeńska „Die Börse” dowodzi, że fuzja Warszawskiego Banku Dyskontowego z Bankiem Małopolskim jest następstwem fuzji austriackiego zakładu kredytowego z Bodencreditanstalem. W kołach finansowych dawno już przestało być tajemnicą, że Bank Małopolski mimo swej ruchliwej działalności nie może się utrzymać na samodzielnej podstawie, zwłaszcza wobec niedostatecznych kapitałów. Bank Dyskontowy jest instytucją poważną, której akcje notowane są w Warszawie, Wiedniu i Berlinie. Fuzja obu instytucji nastąpi na tej podstawie, że za 16 akcji Banku Małopolskiego po cenie nominalnej 100 zł. wydawane będą po jednej akcji Banku Dyskontowego.

Z ZAGRANICY

(z) **Deficyt budżetowy Włoch** Rada Ministrów rozpatrywała sytuację budżetową, stwierdzając, iż w pierwszych 4-ch miesiącach gospodarka przyniosła 729 milionów lirów deficytu. Zdecydowano nie wprowadzać żadnych nowych podatków, ani podnosić stawek już istniejących, lecz zastosować wszystkie możliwe oszczędności, jak również i obniżyć ciężary fiskalne. Stosownie do tych dyrektyw rada ministrów postanowiła wydać dekret, zmniejszający o 12 proc. pobory całego personelu urzędów i instytucji państwowych i publicznych. Dekret wejdzie w życie z dniem 1 stycznia r. b. Rada oświadczyła, iż rząd wykonał w całości program nakreślony dla roku 8-go; program roku 9-go przewiduje dostosowanie całego życia ekonomicznego do wartości lira, zatwierdzonego od lat 3-ich stabilizowanego na formule wartości przedwojennej równej 3,66 zaokrąglone do 4-ich, biorąc pod uwagę zmniejszenie siły nabywczej dolara Stanów Zjedn. Dekret wydany przez radę ministrów przewiduje obniżenie plac i dochodów wszystkich pracowników państwowych o 12 proc., o 25 proc. dla tych dochodów, które przekraczają rocznie 40.000 lirów i 3° proc. tych dochodów, które rocznie przekraczają 60.000 lirów. Dekret obejmuje pracowników administracji państwowej i instytucji publicznych, zależnych od państwa.

Z WYDAWNICTWA

(w) **Polskie prawo o spółkach akcyjnych,** ustawa i komentarz wydanie II opracował Józef Kaczkowski, Poznań, nakład Wojewódzkiego Instytutu Wydawniczego w Poznaniu. W niedługim czasie wyszło nowe wydanie tej pożytecznej pracy. Jedyny dotychczas w naszej literaturze prawniczej komentarz do polskiego prawa akcyjnego w nowym opracowaniu zyskał wiele przez pogłębienie opracowania i przez liczne uzupełnienia. Tekst ustawy uzupełnił autor rozporządzeniami wykonawczymi a w komentarzu uwzględnił najnowszą i wcale liczną już literaturę polskiego prawa akcyjnego; wykaz tej literatury zamieszczono na początku dzieła. Nowe wydanie zwraca dużą uwagę na praktyczność użytkową dzieła, a ważne to jest zwłaszcza przy obowiązku zmiany statutów towarzystw akcyjnych w tym jeszcze roku. Zarządcom towarzystw akcyjnych, prawnikom zawodowym i liczny akcjonariuszom z pewnością nie małą przysługę oddadzą liczne wzory bardzo szczegółowo przez autora objaśnione, jak naprzykład wzory statutów, walnych zgromadzeń, ogłoszeń spółkowych, uchwał, listy obecności na walnym zgromadzeniu itd. W dziele p. Kaczkowskiego są podane przepisy stemplowe, przepisy rejestrowe, taksa notarialna, opłaty sądowe a nadto przepisy co do dopuszczania akcji towarzystw akcyjnych do obrotu giełdowego, jak również cyrkularze min. skarbu w sprawie bilansów banków kredytu krótkoterminowego Praca p. Kaczkowskiego dzięki swemu cbitemu materiałowi, dzięki szczegółowemu komentarzowi, ułożona przejrzysto i zaopatrzona w bardzo dokładny skorowidz ułatwi stosowanie nowego polskiego prawa akcyjnego i będzie cennym podręcznikiem dla wszystkich, którzy z polskiem prawem akcyjnym mają do czynienia.

Nowoczesne oświetlenie scen teatralnych

Dawniej oświetlenie sceny teatralnej nie służyło bynajmniej do zmiany kolorów, lecz było przeznaczone wyłącznie do wywołania większego lub mniejszego natężenia światła na scenie. Począwszy od roku 1907 wprowadzono w koncepcji i realizacji oświetlenia scenicznego ważną modyfikację, dzięki której podniósł się znacznie efekt dekoracyjny. Modyfikacja polegała na usunięciu płótna, na którym malowano niebo i chmury, i zastąpieniu go płótnem czysto białym, które dzięki umiejętnemu naświetlaniu od reflektorów otrzymuje należyte zabarwienie, oddając w sposób bardziej wierny wrażenie nieba i jego otoczenia. W ostatnich latach zastąpiono płaskie tło płótna tłem wklęsłym, obejmującym całość sceny, która w ten sposób mogła się rozszerzyć w głąb i w boki, i wywołując idealne złudzenie rzeczywistości.

Radykalne zmiany w oświetleniu scenicznym udało się przeprowadzić dzięki uruchomieniu skomplikowanego mechanizmu rozdzielczego dla elektrycznych aparatów oświetlających. Np. w królewskiej operze w Rzymie musiano zainstalować dla opanowania całej gammy światła różnokolorowych tablic rozdzielczych, do której należy osiem wałków, a do każdego wałka aż 64 rączek kontaktowych, których skombinowane ruchy regulują dobór, grę i intensywność światła, rzucanych na górne tło sceniczne.

Oświetlenie samej sceny uskutecznił przy pomocy rampy, t. j. urządzenia, umieszczonego przed sceną na całej jej długości i składającego się z całego szeregu żarówek, przegrodzonych między sobą dla uniknięcia, aby ich światła nie krzyżowały i zlewały się.

Oświetlenia tła, przedstawiającego horyzont, dokonywano dotąd przy pomocy lamp lukowych. Od niedawna stosuje się jednak lampy żarowe, których promienie świetlne przyjmują łatwo każde zabarwienie, dające się dowolnie regulować. W tym celu ustawia się latarnie z trzema lampami żarowymi, jedna nad drugą, przed którą w miarę potrzeby można przesuwając szklą kolorowe: niebieskie, czerwone lub żółte zależnie od tego, jakie ma być zabarwienie horyzontu. Specjalne aparaty projekcyjne, skierowane na płótno nieba, wytworzą na niem chmury, które potęgują jeszcze bardziej wrażenie rzeczywistości. Oświetlenie małych, odrębnych obrazów scenicznych jak i specjalnych motywów dekoracyjnych uskutecznią się zapomocą reflektorów, których wąski snop światła, padając na miejsce, w którym odgrywa się dana scena, niezmieni zakłóca ani osłabia barw nieba i horyzontu. Luk.

Życzenia i przesyłki świąteczne do Ameryki

W dniu 3 grudnia br. odpływa do Stanów Zjednoczonych A. P. mianowicie Z Gdyni do Nowego Jorku i Halifaxu okręt „Pułaski” Linji Gdynia - Ameryka, jako ostatni według rozkładu jazdy przed świętami Bożego Narodzenia. Wobec powyższego, ktokolwiek pragnie przelać swym krewnym lub znajomym życzenia, bądź też przesyłkę, winien to uskutecznić w którymkolwiek urzędzie pocztowym najpóźniej w

dniu 30 listopada br. Na adresach trzeba umieścić napis „per S/S „Pułaski”.

Z życia Towarzystw

Z Kat. Tow. Rob. Pol. w Poznaniu przy Tumi. Zebranie nadzwyczajne Tow. odbyło się na sali Domu katolickiego na Śródcie w dniu 9 bm. z okazji obchodu listopadowego oraz pożegnania dotychczasowego Patrona ks. prob. Grzegorza Kucharskiego. Zebranie zajął prezes Malik, poświęcając wstępne przemówienie bohaterskim walkom narodu polskiego w roku 1830. Następnie powołano na przewodniczącego nadzwyczajnego zebrania p. Żytkowiaka, który ze swej strony poprosił na ławników drh Pietrzaka i drh. Michalaka. Przedstawiciel Związku K. T. R. P. p. Porankiewicz wygłosił referat o powstaniu listopadowym. Po przerwie nastąpiła przemowa prezesa w sprawie działalności ks. Patrona; mówca dziękując ks. Patronowi za owocną pracę dla dobra Towarzystwa, nadmieniał iż w czasie 23-letniego istnienia Tow. wśród 5 honorowych Patronów wybiło się na czoło dwóch: są to ks. prał. Zakrzewski i ks. Grzegorz Kucharski. Za tę pracę należy się ks. Kucharskiemu serdeczna wdzięczność. Wygłaszano stosowne deklamacje i śpiewano pieśni. Potem nastąpiło mianowanie ks. patrona Kucharskiego honorowym patronem, wręczając mu dyplom oraz klejczyk jako upominek. Honorowy patron ks. Kucharski, wrzuszony do głębi objawami serdecznego przywiązania całego Tow., oświadczył, iż jeżeli trzeba ludzi nauczać i ratować, to przedewszystkiem robotnika polskiego i obiecał nadal zawsze pamiętać o Tow.

Z Zw. Prac. Umysł. Ziem Zach. R. P. W czwartek 20 bm. odbyło się na sali p. Jarockiego w Poznaniu plenarne zebranie Związku Prac. Umysł. Z. Z. R. P.

Obrazy zajął krótko po godz. 7-mej w obecności przeszło 150 członków p. prezes Barczewski, witając obecnych, a szczególnie referenta p. red. Herculicką.

Protokół z poprzedniego zebrania odczytany przez p. Rotnickiego przyjęto. Nastąpił referat p. red. Herculicką n. t. „W setną rocznicę powstania listopadowego”. W pięknych słowach omówił prelegent powody, przebieg oraz skutki powstania listopadowego. Blisko godzinny referat słuchano z najwyższym skupieniem i podziękowano za burzą oklasków.

Z kolei nastąpiło sprawozdanie p. prezesa Barczewskiego z Rady Okręgowej Centr. Org. Zw. Prac. Umysł., w którym p. prez. omówił obszernie sprawę „Domu pracownika umysłowego”. P. wicepr. Piotrowski zdał krótkie sprawozdanie z Komisji Doradczej Zakładu Ubezpieczenia Pracow-

ników Umysł., poczem po krótkiej dyskusji oraz po wyczerpaniu wniosków i wolnych głosów, solwował przewodniczący zebranie apelem do jak najliczniejszego skupienia się w organizacjach zawodowych. Podczas zebrania rozdano nr. 6 „Głosu Pracownika Umysłowego”. (td)

BAKALJOWA czekoladę kremową poleca **A. PIASECKI, S. A. Kraków.**

SERY
„Camembert”, „Gervais”, „Fromage de Brie”
tylko wtenczas wyborne i prawdziwe z marką ochronną
„Chłopiec w kąpielach”
wszelkie inne zaś, to tylko bezwartościowe naśladowictwa. Do nabycia w składach deikatesów i sera
Tw 640

PIEGI PRYSZCZE LISZAJE PLAMY
pewnie usuwa **KREM VENUS**

OD PÓŁWIEKU POWSZECHNIE ZNANY ZE SKUTECZNOŚCI
ARAGO ST. GÓRSKIEGO
ODCISKI

Ofiary na Pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu

do kasy komitetu wpłacono do dnia 20. 11. 1930.

J. Bartek, Mogilno 5,-	J. Tabat Oborniki z prośb. 3,-	Wl. Majewski, Mielecin 5,-
Wl. Wegnerowicz, Miejska Górka 3,-	o pewną intencje 3,-	A. Kubiak, Inowrocław 10,-
Z. Czarnecka, Górtatowo 2,-	Sz. Fodek, Wioska 3,-	M. Jechorek, Kościelec z prośb. o zdrow syna 5,-
A. Porawska, Lwów 2,-	M. D. z prośbą o zdrowie meża i o błog. 2,-	Marijana 5,-
X. J. A., Toki 3,-	M. Holysz, Zegrze 3,-	Leśniczak, Szczytniki 5,-
M. Orzechowska, Zukocin 5,-	J. Osiecki, Poznań 20,-	Cz. Szczeszek, Nagradowice 2,-
Zgrom. SS. Służ. N.M.P. Stara Wieś 10,-	St. Sobiak, Poznań z prośbą o błog. Boże 3,-	J. Hoppe, Liszkowo 10,-
St. Cyrank, Znin 3,-	Fr. Modrzewska, Bydgoszcz 5,-	X. J. Dunajski, Chocznia 20,-
R. Lewandowski, Znin 10,-	A. Murek, Bydgoszcz 3,-	Edw. Stabrowski, Siekiarki W. 100,-
H. Skibińska, Znin 5,-	Z. Szymerowska, Grudziądz 2,-	Wl. Porankiewicz, Skalmierzycze 5,-
J. i Z. Srokówny, Wrzembórz 2,-	A. Konarzewska, Smardzewo 10,-	St. Chmielewska, Poznań 20,-
M. Zgolnicki, Borzykowo 10,-	SS. Rodz. Marii, Myślicze 5,-	Fr. Wojciński, Mieszków 15,-
Fr. Piasecki, Niwka 5,-	J. Zieliński, Warszawa 5,-	St. Piechowiak, Tarnowo 10,-
I. Rozmiarok, Krajkowo 4,-	J. Otto, Wielkowieś 3,-	P. Ryczek, Wągrówiec 3,-
M. Tyczewska, Mogilno 5,-	M. Dominik, Tczew 1,-	St. Zielińska, Koźmin 5,-
A. Zwolanowski, Huta Podn. za odebr. łaski 5,-	J. Kłocowicz, Suszec 2,-	R. Bromowa, Chelmuza 5,-
M. Pieszala, Biały dwór 5,-	Fr. Małycka, Zbąszyń 2,-	M. Bigus, Gwidłino 10,-
M. Budaszo, Koźmin 5,-	M. Kowalska, Ostrowiec z podz. za otrzym. łaski 10,30	Fr. Podgórski, Tuchola 5,-
A. Zandek, Jerka 2,-	J. Przybylska, Czempin o wysł. pewnych prośb 2,-	W. Lanzier, Wejherowo 5,-
J. Smoczyk, Keścian z podziękowaniem za odebr. łaski 3,-	C. Krüger, Chodzież 4,-	W. Banaszyk, Wyrzysk 15,-
J. Konik, Kościan 3,-	A. Gucałski, Przysięsk 2,-	J. Ostrowski, Mlewo 5,-
St. Mikołajewski, Bonikowo 5,-	Dr. J. Białasik, Pleszew 10,-	T. Bojakowska, Noszce-nica 10,-
Józefowski, Bonikowo 3,-	Fr. Opertowski, Świecie 1,-	Dzieci Zakł. Wych. SS. Urszulanek z Otorowa 10,-
A. Roth, Murka 10,-	Br. Gustowska, Poznań 5,-	Sod. Marij. Uczeń. Szkoły Gospod. SS. Urszulanek Lubocheńska 50,-
M. Kostański, Kościan 5,-	Fr. Szafranski, Skórzewo 5,-	M. Kleina, Kośc. Jania 5,-
Sz. Tarasiewicz, Brodnica 10,-	K. Jagbarzanka, Poznań 20,-	E. Kusch, Starogard 10,-
M. Drapak, Ruda 1,-	L. Tomczyńska, Pedzewo 2,-	Wl. Nowicka, Tczew 5,-
X. Kanon. K. Moczowski, Przewały 3,-	J. Dullek, Czarna Woda 5,-	J. Hirschberg, Białuty 10,-
A. Rozum, Mizocz 5,-	J. Kelma, Poznań 4,-	J. Rybarczyk, Kock 16,-
J. Cichoński, Pawłowice 6,-	J. Winkler, Poznań 20,-	Fr. Ruciński, Łódź 3,-
St. Kretschmer, Kąkolewo 3,-	L. Nadolny, Krynia 5,-	J. Hildebrandtowie, Rzeżecin 3,-
Fr. i St. Lorych Bukowiec 2,-	J. Chłociński, Janikowo 5,-	A. Pawłowski, Jasio 3,-
Fr. Matuszewski, Leszno 2,-	B. Radtke, Postugowo 2,-	J. Biełoholowy, Kielce 2,-
J. Moczko, Leszno 5,-	N. Kotlarski, Kiebowo 20,-	Zakład św. Józefa Król. Huta 10,-
J. Kocot, Czyżówki 5,-	J. Pospiech, Wolsztyn 5,-	Kolaczeck, Król. Huta 3,-
X. St. Szafranski, Okulice 2,-	X. Z. Mastowski, Wolsztyn 5,-	J. Klaus, Kiebowo od dzieci i nauczyc. 10,-
M. Rażna, Kraków 2,-	St. Rutkowski, Pakość 2,-	Iz. Michalak, Krzesiny 10,-
St. Wotowska, Kraków 5,-	J. Urbański, Ostrzeszów 2,-	K. Przybylska, Pałedzie 5,-
I. Gajewscy, Ostrów z pr. o zdrowie 5,-	A. Nowińska, Trzemeszno 5,-	Inż. F. Szmidt, Poznań 5,-
T. Witke, Somiczyn 4,-	A. Grajkowska, Trzemeszno 10,-	M. Oiszwski, Poznań 5,-
Cz. Pankowiak, Krotoszyn 2,-	J. M. Zysówny, Niewolna 10,-	S. T. Helman, Mińsk Maz. 5,-
E. Sawarzyńska, Sowiny 5,-	J. Burdelski, Łasiska 10,-	
	T. Sprutowa, Kobylin 10,-	

Konto P. K. O. 207 470. — Sekretariat Al. Marcinkowskiego 21.

W poniedziałek, dnia 24 listopada 1930 r., o godz. 11 przed południem zasnęła w Bogu, po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa córka i nasza nigdy niezapomniana siostra, ś. p.

Paulina Szulczewska

nauczycielka przy XVI. Szkole Powsz. w Poznaniu przeżywszy lat 31. Eksportacja zwłok z domu żałoby przy ul. Staszica 17 do krzyża w stronę cmentarza jeżyckiego nastąpi w środę, 26 b. m., o godz. 15,45, w czwartek, 27 b. m. nabożeństwo żałobne o godz. 10 w kościele parafjalnym w Kaźmierzu, następnie złożenie zwłok do grobowca, o czym zawiadamiają

w ciężkim smutku pogrążeni **matka i rodzeństwo.**

Kaźmierz, Poznań. zw 26617

Dnia 23 bm. zmarł po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Roman Klafkowski

współwłaściciel firmy „Agromech” R. Klafkowski i K. Strzyż przeżywszy lat 26.

W Zmarłym straciła firma nieocenionego, dobrego, dzielnego organizatora i kupca, to też pamięć o Nim zachowamy na zawsze.

Pogrzeb odbędzie się w środę, dnia 26 listopada 1930 r. o godz. 3 po południu, z domu żałoby przy ul. Staszica 26, na cmentarz Jeżycki.

Firma „Agromech”.

Pw 7005-57,692

Chorzy na płuca

kofeiny, działającej ujemnie na serce i nerwy. Natomiast kawa Hag, bezkofeinowa kawa ziarnista jest zupełnie nieszkodliwa. Dlatego pijcie zawsze

KAWA HAG

wystrzegać się murza zdenerwowania. Również i przed skutkami nadmiernego używania

Dnia 24 listopada 1930 r., zasnęła w Bogu, po krótkich cierpieniach, opatrzona św. Sakramentami, ś. p.

z Dobrzeńskich

Jadwiga Kurlandska

przeżywszy lat 27. Pogrzeb odbędzie się w środę, 26 bm. o godz. 3,15 po południu z kapliczki cmentarnej św. Marcina przy ul. Bukowskiej. Msza św. żałobna w dniu pogrzebu o godz. 11 rano w kościele św. Marcina, o czym zawiadamiamy

w głębokim smutku pogrążeni
mąż, synek, rodzice i rodzeństwo.

Poznań, Inowrocław. zw 26624
Zakład Pogrzebowy „Ceremonjal”

W niedzielę, dnia 23 listopada 1930 r. zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., nasz najdroższy brat, wuj, siostrzeniec i kuzyn, ś. p.

Roman Musiał

Pogrzeb odbędzie się w środę, dnia 26 b. m. o godz. 3,30 po połud. z kostnicy cmentarza w Górczynie.

W ciężkim smutku pogrążeni

bracia i siostry.

zw 26615

SZKŁO

okienne, ogrodowe, wystawowe, katedralne, ornamentowe, matowe, surowe, sygnałowe, druciane i t. p. kit szklarski, diamenty poleca

po zniżonych cenach
Polskie Biuro Sprzedaży Szkła
f. z o. p.
Poznań, Małe Garbary 7a
Telefon 28-63.
Pw 6-18 25, 19

Wózek
dziecięcy sprzedam. Górna Włda 96 skład tow. krótkich.
zd 42 475

Dnia 24 listopada 1930 r., o godz. 1 w nocy zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa zona, nasza najukochańsza matka i siostra, ś. p.

z Kantorskich

Stanisława Hahnowa

I voto Echaustowa

Pogrzeb odbędzie się w czwartek, 27. b. m. o godz. 3 po poł. z kapliczki cmentarza Łazarskiego.

W ciężkim smutku pogrążeni

dw 2167 **mąż z dziećmi i rodzina.**
Poznań, M. Focha 129.

Zakład Pogrzeb „Ceremonjal” Towarowa 25 tel 31-80

Dnia 24 b. m. zmarł członek Towarzystwa naszego, ś. p.

Walenty Malicki

Pogrzeb odbędzie się w czwartek, dnia 27 listopada o godz. 3 po poł. z kostnicy w Górczynie.

zw 26621/2 **Tow. Pielgrzym pod wezw. Matki Bożej**
Wypadek 156. w Poznaniu.

Dnia 22 listopada 1930 r., o godz. 3,10 zmarła nagle, nasza najdroższa matka, córka i synowa, ś. p.

z Tomaszewskich

Marja Bratek

przeżywszy lat 46 Pogrzeb odbędzie się w środę, 26 bm. o godz. 15,45 z kostnicy cmentarnej w Górczynie.

W ciężkim smutku pogrążeni

zw 26623 **dzieci i rodzina.**

Przewielebnemu Duchowieństwu, a szczególnie Ks. Prałatowi Stychłowi i Ks. Prałatowi Taczakowi, Przyjaciółom, Krewnym i Znajomym za oddanie ostatniej przysługi i liczne wieńce na trumnę naszej najdroższej matki, babki i prababki, ś. p.

Marji Kasiewiczowej

składamy nasze

najserdeczniejsze podziękowanie.

zw 26 619

Rodzina.

Przewielebnemu Duchowieństwu, Sodalicii Kupców, Radzie Nadzorczej, Zarządowi i Personelowi „Bławatu Polskiego” oraz wszystkim Znajomym za liczny udział w pogrzebie ś. p. męża mego i za wyrazy współczucia składam

najserdeczniejsze podziękowanie.

zw 26 616

Maria Marwegowa z córkami.

100 zł nagrody

dam temu, kto przyczyni się do odzyskania skradzionej dnia 24. 11. 1930 o godzinie 10 przed poł. książki z znaczkami pocztowymi, stemplowami i blankietów wekslowych z składu wyrobów tytoniowych przy ul. Pocztowej 20. zpw 26 610/11

Właściciel.

„Auto-Przewóz”

Wypożyczalnia samochodów ciężarowych

Poznań, ul. Dąbrowskiego 83 85. Tel. 74-52

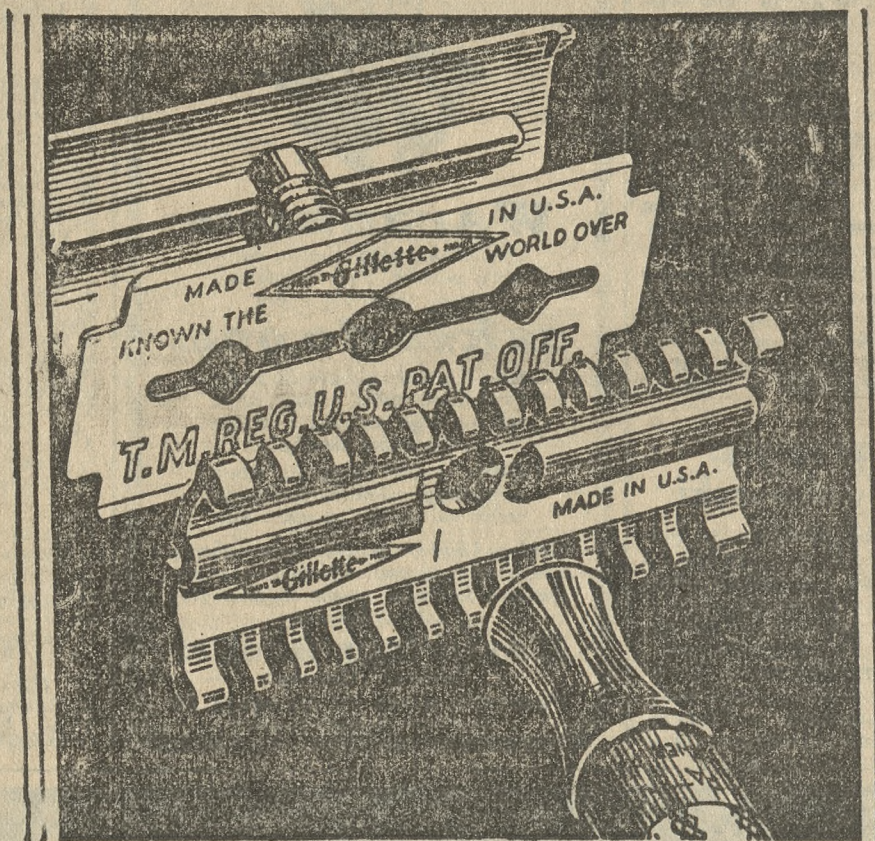
wypożycza samochody ciężarowe do wszelkich transportów po przystępnej cenie.

Redaktor

z długoletnią, wszechstronną praktyką szuka zajęcia. Łask. oferty do Kurjera Poznańskiego pod zw 26587

NOWY NOŻYK GILLETTE

goli lepiej, prędzej i dokładniej,
zwłaszcza użyty w nowym aparacie Gillette

Przewrót w technice golenia!

Fabryka Gillette skonstruowała zupełnie nowy aparat do golenia, wartość którego podnosi jeszcze nowy nożyk Gillette. Przy łącznym użyciu tych przedmiotów golenie staje się prawdziwą przyjemnością. Wszelkie drobne niedogodności przy goleniu, które dawniej uważano za nieuniknione, dzisiaj już nie istnieją!

Nowy nożyk Gillette nie drażni nawet najwrażliwszej skóry. Bolesne pociągnięcia włosów lub zadrażnienia skóry były przeważnie wynikiem uszkodzenia brzoźów aparatu, które chociaż na oko często niewidoczne, uniemożliwiało jednak równomierne naprężenie nożyka w aparacie.

Tajemnica nowego aparatu Gillette i nowego nożyka Gillette polega właśnie na usunięciu tej przeszkody. Brzożi nowego aparatu zostały obecnie znacznie wzmocnione i rogi nożyków wycięte.

Nie traci się już czasu na dotychczasowe, dość kłopotliwe czyszczenie aparatu. Aparat nie rozebrany wystarcza wypłókać w ciepłej bieżącej wodzie, albowiem nowy nożyk jest odporny na rdzę.

Nowy, złożony (24 karat.) aparat Gillette wraz z jednym nowym nożykiem Gillette w gustownym pudełku kosztuje zł. 18.00 za komplet.

Nowy nożyk Gillette w paczkach po 5, względnie po 10 sztuk kosztuje tylko zł. 0.90 za sztukę.

Do nabycia wszędzie.

Nowy nożyk Gillette nadaje się również do aparatów dawnego typu.

Gillette

Willa
piętrowa, osiemnastociekowa, z ogródem, światłem elektrycznym 1 1/2 morgi ogrodu owocowego chlewy, szopy w dużym mieście blisko Poznania, cena 45.000, wpłaty 20 tys. reszta na 20 hipoteki 7% — sprzedawca Bartkowiak. Dopiewo, stacja Dopiewo. pow. Poznań, zdw 43 537

Maszyna
do pisania Remington tania Dutkiewicz, Chwaliszewo 70, front, zdw 42 536

Skład
przy Kraszewskiego 7.500, Dutkiewicz, Chwaliszewo 70, zdw 42 535

Fortepian
tania sprzedam, Dopierski, ul. Górna Wilda 29, zdw 42 566

Oponę
„Firecon“ 32x6 wzmożona, mało używana korzystnie oddam, Zgłoszenia Kurjer zdw 42 145

Zabawek
wózecek wielki wybór Kraszewskiego 11, Świątek dziecięcy zdw 42 006

Mieszkanie
ozdobić można bardzo pięknie kupując roboty ręczne u Kalamajskiego, Pw 6997-44.287

Antyki
wielki wybór inne używane rzeczy, Poczta 22 skład Pw 6 015 57 394

Starożytności
oraz przedmiotów okazjnych, wielki wybór Ceny okazjone Antykarnia Braci Pióro Aleje Marcinkowskiego 28 Pw 6470-46.18

Piece
z kafli stalowych w różnej wielkości i kolorach, duża pojemność ciepła, stała hermetyczność, estetyczny wygląd, oszczędność do 50% na opale, tania, zbudowana wszelkich remontów do nabycia „Materiał Budowlany“ Sp. Akc., Poznań ul. Sew. Mielżyńskiego 23, telefon: 29-76 38-74 i 59-76, Pw 6 536 46.100

Samochody
Okazyjna sprzedaż nowych i używanych samochodów cztery drzewiowych karetek Forda nowego typu A Miejsce szoferki od dzielone osłona przegródka Dobre warunki „Autowich“ Sp. z ogr. odp. w Poznaniu, fabryka karoserji autobusowych ciężarowych, ambulansowych i t. d. Specjalność warsztatów: Naprawa Fordów, Ul. Marszałka Focha, nar ul. Pałac 17 77.75, Pw 6 537 46.106

Samochód
Chevrolet, zegar „Argo“ korzystnie sprzedam, Adres Kurjer zdw 40 987

Motocykl
Motosaocoche używany i inne sprzedawca bezcen, Koszyczyński, Pasaż Kino Apollo, zdw 41 769

Wyżła
w czwartym polu tania sprzedam, Dąbrowskiego 98 II, lewo zdpw 42 438

Do krzyweczyny
wszelkie przybory polecia najtaniej Kalamajski, Pw 6995 44.285

Okazja
skład węgla i drzewa w centrum, stajnia, koń, wozy z powodu choroby tania sprzedam, Zgłoszenia Strzelecka 13, zdw 42 541-2

Meble
używane okazjnie, Kozłowski, Szewska 15, zdw 43 461-2

Gramofony
Płyty gramofonowe mechanicznej Sprzedawca po cenach najniższych, Feliks Balań, Woźna 12, Pw 6 541-2 57.623-0

Samochód
Fiat 503 limuzyna po gruntownej naprawie bardzo korzystnie do oddania, Zgłoszenia Kurjer zdw 42 392

Pianino Ecker
fisharmonje bardzo tania sprzedam, Nowak, św. Jerzego 3, zdw 42 358

Kanarki
białe, Sibiński, Gen. Umińskiego 25, zdw 42 855

Na
duży skład towarów kolonialnych urządzenie do sprzedania, Zgłoszenia Kurjer zdw 43 339

Parcele
piękna 1.746 m² sprzedam, Oferty Kurjer zdw 42 335

Meble sypialnia
nowoczesna okazjnie do sprzedania, Wiadomość telefon 54-18, godzina 5-7, zdw 42 332

Sprzedam
duży stół do kroju, stoliki do szycia, manekiny i inne rzeczy, Nowak, Kreta 24, II, zdw 42 326

Maszyna
krawiecka w dobrym stanie, tania Czartoria 6, III, lewo, zdw 42 313

Motocykl
angielski, 500 ccm, model 1930 prawie nowy okazjnie sprzedam, Zgłoszenia do Kurjera zdw 42 308

Berliński
wóz do mięsa oraz wóz handlarzki do bydła sprzedam, Poznań-Debiec, Południowa 4, zdw 42 305

Choinki
na gwiazdkę w większej ilości, Maj Batorowo p. Tarnowo Podgórne, zdw 43 303

Pianino
używane sprzedam, Oferty Kurjer zdw 42 300

Sprzedam
bufet w kinie Adres Kurjer zdw 43 454

Baterje tanżeł anodowe
60 w. 9.—; 90 w. 13.—; 100 w. 15.—; 120 w. 18.—; 150 w. 23.—; Radio gramofony, płyty 4.— zł. Zakup starych płyt także połączonych, Radjoton, ul. Półwiejska 4 Towar na asygnaty „Kredyt“ d w 2124

Rogacz
oswojony na sprzedaż, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 411

Sprzedam
z powodu wyjazdu dobrze zaprowadzona pracownice krawiecka, mieszkanie później, Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 43 400

Psa
doga, 6 miesięcy, sprzedam, Staszica 16, II, prawo, zdw 42 379

Gospodarstwo
50 morg prywatne blisko Poznania zaraz na sprzedaż Informacji udzieli Plac Bernardyński 1a M. Lewandowski, zdw 42 381

Choinek
2 wagony do sprzedania R. Zimmermann, Nowy Tomysl, nw 5326

Okazja
z powodu wyjazdu zagranicę sprzedam w Gdyni restaurację z kompletnym urządzeniem. Do objęcia potrzeba 5-7 tys. złotych Oferty pod nr. 155 Kurjer Poznański, Gdynia, nw 5325

Włóczkę
wełniana na wszelkie cele, setki kolorów najniższe ceny Kalamajski, Pw 6996 44.286

Dziecięca
bielizna w wykonaniu po cenach najniższych polecia Kalamajski, Pw 6994-44.284

Samochód Fiat 505
w dobrym stanie sprzedam korzystnie za 2.000 zł. Oferty Kurjer zdw 42 478

Kuchnie
biało malowane okazjnie po 160 zł. sypialnie tania, Stolarska, ul. Szyperska 3, zdw 42 488

Mały skład
z pokojem w śródmieściu odstąpię za zwrot kosztów 3.500 zł. Oferty Kurjer zdw 42 507

Parcela
1092 metrów kw. za Cytadela przy szosie Okrzejnej na sprzedaż, Zgl. Kurjer zdw 42 520

Samochód
„Fiat“ ładna, modna limuzyna cztero-osobowa bardzo korzystnie sprzedam, Of. Kurjer zdw 42 514

Parcele
piękny widok na morze, 3 km. od miasta Pucka sprzedam kw. 8, Oferty Kurjer zdw 42 513

Aparat
fotograficzny 13x18 tania sprzedam, Małeckiego 35, wysoki parter prawo, zdw 42 510

5 KUPNA

Brylanty
złoto, srebro itd kupuje F. Tarkowska Poznań Pl. Wolności 11, Pw 5 468

Kupię
skład kolonialny z towarami i mieszkaniem w Poznaniu, Oferty Kurjer zdw 43 370

Kupię
skład cukierków w Poznaniu, Oferty Kurjer zdw 42 368

Motor
elektryczny kupię o 4-5 K. M., 220-300, Kurjer zdw 42 343

Skład
próżnego przy ruchliwej ulicy poszukuje, Oferty Kurjer zdw 43 340

Dom
kupię, wpłaca 25.000, Oferty Kurjer zdw 42 416

Zegarek
męski dobry kupię, Oferty Kurjer zdw 42 412

Kino
dziecięca kupię, Oferty zdw 42 406

Zabawki
kupię, Oferty Kurjer zdw 42 585

6 KAMIENICE

Kamienica
czteropiętrowa druga podwórzu, wjazdem, dochód 12.000 rocznie, komfortowe mieszkanie trzykondygnacyjne, cena 110.000 wpłata 40.000, reszta dogodnie warunki spłaty sprzedam, Nowak, Poznań, Górna Wilda 50, pierwsze piętro, zdw 43 419

Kamienicę
komfortowa poczatek Jeżyca, dochód 24.000, cena 230.000 wpłaty 80.000 mieszkanie sześciopokojowe wolne sprzeda „Krakus“, ul. Poczta 30, zdw 42 590

Kamienicę
trzy piętrowa narożnikowa cena 145.000 złotych, wpłaty 70.000 zł. sprzedawca: Biuro Techniczno-Agrarne Plac Wolności 9, zdw 42 523

Kamienicę
kupię, pośredniczący wykluczeni, wpłaty 50-70.000, mieszkania większe, Oferty Kurjer zdw 41 404

Poszukuję
kamienic, will, składów Biuro Handlowe, Kantaka 1, II, ptr. zdw 42 572

7 PIENIĄDZ

55.000 zł
pożyczki zabezpieczonej I. hipoteką miejską pupilarna pewność, poszukuje, Zgłoszenia Kurjer zdw 42 306

Wspólnika
z interesem poszukuję, Mam pokój śródmieściu, parter, telefon, trochę gotówki, Oferty Kurjer zdw 41 616

Przystąpię
jako czynny wspólnik z 10.000 zł lub służyć jako gwarancję za pewnym zabezpieczeniem za uzyskanie odpowiedzialności w handlu lub biurze, Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 41 998

Poszukuję
pożyczki 12 do 15 tysięcy zł na dobre procentująca się nieruchomością miejską, Zastaw I. hipoteka, Procent według umowy, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 42 368

Hipoteka
1.800 dolarów i 8.000 złotych płatne natychmiast, jest z wysokim daniem do sprzedania Wiadomości upraszam do Kurjera Poznańskiego pod zdw 43 546

30 000 zł
na I. hipotekę domu, wpłaca 15%, Oferty Kurjer zdw 42 344

Poszukuję
pożyczki na I. hipotekę 3.000 zł Procent według umowy, Zgłoszenia Kurjer zdw 42 329

20 tysięcy zł
wypożyczę na pierwszą hipotekę na kamienicę w Poznaniu, Oferty Kurjer zdw 42 323

200 zł
poszukuję na ca. 1-2 miesięcy, zwrot 250 Oferty Kurjer zdw 43 440

3 000 — 4 000
młody handlowiec wstąpi jako wspólnik do jakiegokolwiek przedsiębiorstwa lub handlu, Oferty Kurjer zdw 42 443

Pożyczki
2-5 000 na I. hipotekę, wartość 70.000, poszukuje, Oferty Kurjer zdw 42 436

10 — 20 000 zł
zaraz wypożyczę na nieruchomości w Poznaniu z hipoteczną gwarancją po 15%, Oferty Kurjer zdw 42 401

Poszukuję
pożyczki 30 tys. złotych, jako gwarancję cedowałbym moja należność w cukrowni za buraki płatna w terminach kiedy cukrownia będzie wypłacać najpóźniej jednak do dnia 15 lipca 1931 r. Dam odpowiedni procent według umowy, Zgłoszenia do Kurjera pod dw 2161.

Poszukuję
pożyczki 4.000 zł. na spłacenie hipoteki na 15%, Ul. Polna 38, skład drzewa budowlane, zdw 42 629

7-10 tys.
pożyczki pod dobry zastaw na 2 lata poszukuje, Zgłoszenia do Kurjera zdw 42 592

Potrzebuję
natychmiast 4.000 złotych dam zapewnienie dolarowe pierwszej hipoteki 25 procent rok zgóry, Oferty Kurjer zdw 42 570

8 DO WYNAJĘCIA

3 pokojowe
wesełki komfort, wydzierżawie zaraz, Pawlety-Luboń, fabryka drożdży, zdw 42 148

Wielkopańskie 8 pokojowe
mieszkanie, olbrzymi holl, komfortowe przytulne, centralne ogrzewanie ewentualnie z garażem, do wynajęcia tylko dla odpowiedniego lokatora wprost od gospodarza Okolica Botanika, Autobus na pobliską, Oferty Kurjer zdw 43 204

Pokój
i kuchnia od 1. 12. wprost od gospodarza do wynajęcia, Warunek 1.000 złotych pożyczki, Zgłoszenia J. Kędziora Kościelna 35, zdw 42 248

5 pokojowe
mieszkanie w Zabikowie ładnie położone wprost od gospodarza bez odstępnego za dwuletnia dzierżawę zgóry do wynajęcia, Oferty Kurjer zdw 41 733

Mieszkanie
3 pokojowe, wygodne, odnowione, cześcioosobowe, odstąpię, Oferty Kurjer zdw 42 337

2 pokoje
próżne używalność kuchni (lub umeblowane), Adres Kurjer zdw 42 334

Mieszkanie
dobrze umeblowany pokój oraz jeden dwuosobowy z własną pościelą wynajmę, Młyńska 12a, wysoki parter prosto, zdw 42 200

2 pokoje
i kuchnia do wynajęcia za czynsz zgóry, Mikołajczak, Junikowo, zdw 42 294

Pokój i kuchnia
w ogrodzie Poznań-Główna solidnym bezdzietnemu do wynajęcia, Czynsz za rok 600 zł zgóry, Oferty Kurjer zdw 43 392

Dwupokojowe
kuchnia przynależności, objęcie nowych mebli przy ul. Strzeleckiej, dzierżawa 55, cena 7.000, Oferty Kurjer zdw 41 428

2 pokoje
kuchnia, łazienka przy ulicy Słowackiego wskaże Świercz Słowackiego 27, III jw 5096

Mieszkanie
2 pokoje kuchnia 1.200 wskaże Agentura Plac Sapieżyński 7, I, zdw 42 519

Pokój
kuchnia kompletnie umeblowane w śródmieściu wydzierżawie objętnie komu lub sprzedam, Spieszne zgłoszenia Kurjer zdw 42 509

Mieszkanie
3 pokojowe, we willi blisko Poznania, najdogodniejsza komunikacja zaraz do wynajęcia, Zgłoszenia Wodna 27, fabryka odzieży, rw 12 370

Piekarnia
z mieszkaniem zaraz do wynajęcia, Śrem, ul. Wawrzyniaka 14, Letkiewicz, rw 12 368

Mieszkanie słoneczne
4 pokój, z przynależnościami w śródmieściu w pięknej, zdrowej okolicy zaraz do oddania za zgodą gospodarza. Bardzo korzystna okazja, tylko zwrot kosztów renowacji oraz przejęcia dobrego umeblowania 3 pokoi z kuchnią poniżej własnego kosztu. Pośredniczy wykluczeni, Łask. oferty „Par“, Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 48.23, Pw 7002-48.23

Mieszkanie
6-pokojowe w Lesznie ulica Dworcowa, wprost od gospodarza zaraz do wydzierżawienia, Zgłoszenia Agentura Kurjera Poznańskiego, Leszno, Komeniusza, nw 5380

4
pokojowe mieszkanie z meblami oddam, Adres Kurjer zdw 42 595

Mieszkania
1-2 pokojowe kuchnia korzystnie odda Biuro Handlowe: Kantaka 1, II, ptr. zdw 43 574

Mieszkania
6 x pokój, kuchnia za roczną dzierżawę, wybór innych, Zgłoszenia Nowy Rynek 7, Kawiarz, zdw 43 533

Oddam
pokój kuchnie z meblami, cena 1.400 zł, Adres Kurjer zdw 43 547

Mieszkania
5 pokojowe i 3 pokojowe na cele mieszkalne, 5 pokojowe na biura, centrum najlepsze położenie, — elektryczność gaz, telefon, ładna kamienica, słoneczne, od gospodarza, Oferty Kurjer zdw 41 563

Dwa
pokoje, kuchnia, elektryczność z meblami zaraz Oferty Kurjer zdw 42 557

9 SZUKA MIESZK.

Mieszkania
3 ewentl. 2 pokojowe z przynależnościami Czynsz zgóry, Wprost od gospodarza, Pożądania okoliczności (do 25 minut) lub centrum, Cz. Klimiecki, Poznań, Górna Wilda 56 zdw 40 616

Poszukuję
mieszkania stróżostwa, dorosłe dzieci, sumienni i rzetelni, Zgłoszenia Kurjer zdw 43 341

Mieszkania
mniejszego szukam tylko od gospodarza, wynagrodzę, Oferty Kurjer zdw 42 442

Poszukuję
pokój próżnego względnie pokoju i kuchni, Oferty Kurjer zdw 43 393

Pokoju
lub dwóch z kuchnią za kontraktowym czynszem miesięcznym, poszukuje solidne, inteligentne, bezdzietne starsze małżeństwo, Oferty do „Par“, Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 47.92, Pw 6998-47.92

2-3
pokoi z kuchnią poszukuje, zapłać rok zgóry Zgłoszenia Kurjer zdw 42 545

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Gospodarz
zamieni 4 pokoje komfortowe — śródmieście na 3 małe, Kurjer zdw 43 539

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
czysty wynajmę, Chwaliszewo 10, III, zdw 42 263

Pokój
umeblowany dwuosobowy wynajmę, Zielńska, Śniadeckich 17, III, zdw 42 163

Frontowy
dobrze umeblowany pokój oraz jeden dwuosobowy z własną pościelą wynajmę, Młyńska 12a, wysoki parter prosto, zdw 42 200

Pokój
umeblowany z centralnym ogrzewaniem i światłem elektrycznym bez pościeli i bielizny, tylko solidnemu panu do wynajęcia, — Śniadeckich 18, II na lewo, zdw 42 247

Pokój
elegancko umeblowany elektryczność, łazienka wynajmę Zgłoszenia od godziny 4, Aleje Marcinkowskiego 17, I, prawo, zdw 42 130

Dwuosobowy
z klatki schodowej Wielkie Garbary 4, dom ogrodowy parter, lewo, zdw 42 217

Klatki
schodowej frontowy solidnej osobie Pościel własna, Patrona Jackowskiego 25, II lewo, zdw 42 196

Pokój
1-2 osobowy tania, Poczta 26, IV, piętro, lewo zdw 43 371

Pokój
2 panom, Niegolewskich 6, I, prawo, zdw 43 351

1, 2, 3
pokoje frontowe jasne Park Wilsona, ul. Matejki centralne ogrzewanie, elektryczność używanie kuchni zaraz, Adres wskaże Kurjer zdw 42 348

Klatki
schodowej pokój biurkiem solidnemu panu wskaże Kurjer zdw 42 338

Pokój
do wynajęcia 35 zł, Wskaże Kurjer zdw 42 328

Klatki
schodowej pokój przedpokojem odremontowane wynajmę, Waly Jana III 10, 4 p. lewo, zdw 42 499

Trzyosobowy
Wierzblicie 39 a III prawo, zdw 42 293

Elegancki
pokój umeblowany telefon centralne ogrzewanie, wydzierżawie, Zwierzyniecka 1 II, lewo, zdw 42 452

Pokój
dla lepszych panów, Wrocławska 5 III, zdw 42 450

Pokój
elektryka ogrzewanie, Adamczewska, Śniadeckich 19 zdw 42 447

Pokój
umeblowany z światłem i opalem do wynajęcia Kreta 24, parter, zdw 42 444

Czysty
pokój z centralnym ogrzewaniem do wynajęcia Śniadeckich 19, II, lewo, zdw 42 418

Pokój
wynajmę starszemu inteligentnemu panu, Grobla 29 a, I prawo, zdw 42 426

Pokój
Słowackiego 34, I, lewo, zdw 42 424

Pokój
elektryczność, biurko, panu lub dwom, Małeckiego 31, III, zdw 43 423

Pokój
dwie osoby bez pościeli Zupańskiego 15 I, prawo, zdw 43 422

Elegancki
stolowy sypialnia, utrzymaniem bez luksusowy na dwie osoby telefon, Chelmońskiego 21, I, lewo, zdw 42 430

Pokój
umeblowany do wynajęcia, telefon, Młyńska 12 a, III, piętro, zdw 42 428

Mały
pokój z pościelą, Kanałowa 15, parter, lewo, zdw 42 427

Pokój
do wynajęcia, Woźna 9, III, ptr. lewo, zdw 42 530

Elegancki
z klatki schodowej panu 1. 12. Różana 25, I zdw 42 540

Pokoik
dla panienci z całkowitem lub częściowym utrzymaniem Przemysłowa 40, III, Winiewicz, zdw 42 550

Pokój
niekrepujący 2 panom utrzymaniem wolny, Grobla 1 a, II, zdw 42 544

Pokój
dla panienci Wrocławska 30, front, III, lewo, zdw 42 564

Pokój
mily umeblowany, elektryczność, łazienka 1-2 panom lub paniom wynajmę 1. 12. Hoffmann, Strumykowa 7, II zdw 42 562

Pokój
niekrepujący z światłem elektr., łazienka 2 panom wynajmę Spokojna 26 a, IV, Łazarz, zdw 42 531

Pokój
na dwie osoby bez pościeli, Jasna 5, III p, zdw 42 617

Dwuosobowy
pokój blisko teatru Nowego od 1 grudnia wynajmę, Dąbrowskiego 34, III prawo, zdw 42 616

Czysty
frontowy pokój, ul

Elegancki pokój
frontowy z światłem elektrycznym do wynajęcia. Plac Bernardyński 4, I lewo. rw 12 372

Pokój
dla 2 panów, osobne wejście. Kozia 24, II. rw 12 365

Pokój
front, próżny na biuro lub mieszkanie. Św. Marcin 47, III lewo. zdw 42 630

Klatki
schodowej pokój centralnym ogrzewaniem utrzymanie lub bez. Masztalarska 7 a. zdw 42 631

Pokój
dwuosobowy słoneczny od 1 grudnia. Kanałowa 7, II prawo. zdw 42 627

Pokój
dobrze umeblowany, zdrowy 2-3 osobom. Kraszewskiego 9b, II, lewo. zdw 42 624

Próżny
czysty pokój wynajme jednej osobie. Wskaże dozorca domu Garmcarska 2. zdw 42 615

Małżeństwu
duży pokój używanie kuchni. — Lech, Grobla 22 zdw 42 588

2
pokoje umeblowane. Wskaże Kurjer zdw 42 583

Pokój frontowy
(elektryczność) 1-2 panom 1 wynajme. Marsz. Focha 41, II, lewo. zdw 42 599

Dwuosobowy
pokój. Łakowa 4b, I, lewo. zdw 42 551

Słowackiego
27, I, lewo. pokój umeblowany, światło elektryczne, łazienka zaraz wynajme. zdw 42 571

Pokój
solidnym panom, Słowackiego 59 III, prawo. zdw 42 577

Pokój
skromnie umeblowany panu od 1, 12, wynajme. Kaniak, Wierzbicice 66. zdw 42 579

Pokoje
wraz używaniem parcowi wynajme krawcowej Nowacka Piekary 10. zdw 42 595

13 LOKALE

Lokalu
na biuro (dość obszernego) możliwe w centrum miasta poszukuje od 1. 1. 1931 r. poważna organizacja. Łaskawe oferty Kurjer pod dw 2153

Zaraz do wynajęcia
dwa pokoje z ubikacjami w całości lub częściowo jako lokale handlowe Getepe, Poznań, Fr. Ratajczaka 14, telefon 40-46. Pw 7003-48-22

Poszukuje
ubikacji na warsztat szewski wprost od gospodarza za miesięcznym czynszem. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 373

Świadków
zderzenia samochodu z motocyklem dnia 8 listopada na Poznańskiej proszę o zgłoszenie. Pl. Wolności 14a, Tucholski. zdw 42 618-9

Z dniem
1 grudnia 1930 r. przenoszę mój zakład fryzjerski na ulicę Dworcowa 18 i proszę Szanowne Obywatelstwo miasta Obornik i okolicy nadal o poparcie. Franciszek Drobnik, mistrz fryzjerski, Oborniki. nw 5323-9

Unieważniam
zaginiony weksel na 100 zł wystawiony przez Księgarnię Szkolną Jeszke, platny 1 XII 30 Jaszewski, Strzelecka 32. zdw 42 319

Loterja
Klasowa współnika wskaże Centowski, Aleje Marcinkowskiego 5. zdw 42 289

Torebki
srebrne i alpakowe tania naprawuje i posrebrzam Brodna, W. Królwej Jadwigi 4. zdw 42 582

23 OŻENKI

Kawaler
posiadający skład spożywczo-deli-katesowy w Poznaniu poszukuje pań lub wdowy gospodarniej, religijnej, posiadającej gotówkę 12 tys. zł w celu matrymonjalnym. Oferty Kurjer zdw 42 3167

Lekcji robótek
haft angielski, haft płaski richelieu, fillet malowanie i t. p. u dzielim tania Adres wskaże Kurjer zdw 41 134

Nauka
pisania na maszynie metoda nowoczesna Zapisy codziennie w firmie Block - Brun w Poznaniu Plac Wolności 8, I, dętro Pw 6581-46-29

Akademja Tańców
prof. Wituszkowskich, Zgłoszenia: Ratajczaka Dom Rzemieślniczy. Pp 6956-47-119

Lekcje
malarstwa na porcelanie, P. Kozłowska, Poznań 11, tel. 35-50. zdw 42 364

Ogrodnik
kawaler, lat 28, dzielny w swym zawodzie przedewszystkiem w kwaciarstwie przyjmie posadę od 1. 1. 31. Zgłoszenia do Kurjera zdw 41 608

1.500—2.000
szukam posady woznego inkasenta lub innej. Oferty Kurjer zdw 42 458

Dziewczyna
do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady 1. 12 Oferty Kurjer zdw 42 463

Syn
uczciwych rodziców który wkrótce ukończy szkołę handlową poszukuje posady ucznia w biurze. Łaskawe oferty Kurjer zdw 42 471

Gospodyni
samodzielną, w średnim wieku, z dobrymi świadectwami poszukuje posady od 1. 12 lub 1. 1. 31. Oferty „Par”. Aleje Marcinkowskiego 11 pod 57 689 Pw 6998-57-689

Książkowa bilansistka
pisząca biegle na maszynie obecną z wszelkimi pracami biurowymi szuka posady możliwie zaraz Oferty Kurjer zdw 42 433

Technik - mechanik
znajomość elektrotechniki, automobilizmu, poszukuje zajęcia. Oferty Kurjer zdw 42 216

Młody
oficer obecnie zwolniony z wojska poszukuje pracy, chętnie w przemyśle samochodowym. Oferty Kurjer zdw 42 261

Starszy żelazniak
poszukuje posady jako podróżujący, magazynier lub t. p. Kaucji złożyć może 1000. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 40 818.

Kucharke - gosposie
oddana, uczciwa, gotuje doskonale, polece sumiennie do jednej lub dwóch osób. Drynkowska, Bugaj, p. Miłostaw. zdw 41 613

Książkowa
z znajomością korespondencji — polsko niemieckiej pisanie na maszynie poszukuje posady od 1. stycznia najchętniej w majątku. Oferty Kurjer zdw 42 489

Bona
która da dzieciom wzorowe wychowanie i pomoc w nauce polskiem, niemieckim, z długoletnimi świadectwami szuka posady od 1. XII Kurjer zdw 42 361

Dziewczyna
wiejska poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 494

Służąca
poszukuje posady lub usługi z gotowaniem do wszystkiego, od 1-go. Oferty Kurjer zdw 42 521

Służąca
w średnim wieku z prowincji, skromna i uczciwa poszukuje posady do wszelkich prac domowych Oferty Kurjer zdw 42 483

Uczniwa
osoba poszukuje posługi. Oferty Kurjer zdw 42 524

Szofer - mechanik
z dobrymi świadectwami, znający się na zakładach elektrycznych i urządzeniach parowych i wszelkich maszynach rolniczych poszukuje posady może się polecać na polecenia znanych firm Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 42 116

Rolnik
zawodowy, żonaty, bezdzietny z trzyletnią szkołą rolniczą, świadectwa szkolne bardzo dobre, poszukuje posady pomocnika gospodarzowego za małym wynagrodzeniem, Oferty Kurjer zdw 42 233

Szofer - rzeźnik
z praktyką poszukuje posady, Zgłoszenia Kurjer zdw 41 579

Poszukuje
posługi i prania. Oferty Kurjer zdw 42 342

Poszukuje
posady z dobrem gotowaniem zaraz lub od 1 grudnia. Oferty Kurjer zdw 42 366

Kierownik tartaku
13 lat praktyki poszukuje posady, zna także wyrób podkładów, słupów telegraficznych i kopalniaków. Łaskawe zgłoszenia pod Kurjer zdw 42 365

Małopolanka
szuka posady pokojowej lub innej zajęcia, od 1. 12. Zgłoszenia do Kurjera rw 12 375

Panienska
inteligentna, poszukuje posady do starszych dzieci, wyreczenia pani domu tylko w lepszym domu od 1. 12. lub 15. Oferty Kurjer rw 12 363

Szofer - stangret
poszukuje posady zaraz lub od 1. 1. 31. Umie jeździć czwórka. Rok praktyki. Of. Kurjer aw 5531

Poszukuje
dla mego ucznia po egzaminie zaraz posady. Jako pomocnik cukierniczy. Rommel, Cukiernia-Kawiarnia, Inowrocław, ul. Królwej Jadwigi 15. zdw 42 621

Stenotypistka
początkująca obczarna z korespondencją, książkowścią, rachunkowością, kalgografią, stenografującą biegle po polsku i niemiecku, znająca wszelkie prace biurowe, poszukuje posady z utrzymaniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 42 604

Pod opaską

wysyłamy „Kurjera Poznańskiego“ również. Przedpłata przy wysyłce pod opaską wynosi

9 złotych miesięcznie

(abonament 4,— zł, porto 4,75 zł, opaska 25 groszy, razem 9,— zł, za granicę 11 złotych miesięcznie (abonament 4,— zł, porto 6,75 zł, opaska 25 groszy, razem 11,— zł). Nadesłanie należności przed 1 każdego miesiąca zapewnia regularną, codzienną ekspedycję. Przy zamówieniu prosimy donieść, czy gazetę wysyłać w opasce firmowej lub krytej.

Administracja

12 SZUKA POKOJU

Małżeństwo
bezdzielne poszukuje skromnego pokoju z używaniem kuchni. — Oferty Kurjer zdw 42 158

Urzędniczka
poszukuje pokoju niekrepującego cenie 50—60 złotych, okolica Rynku Wileckiego Oferty zdw 42 006

Student
urzędnik centralnym ogrzewaniem lub ciepłego (stałe) 60 zł. Oferty Kurjer zdw 42 367

Pani
poszukuje sympatycznego pokoju z osobnym wejściem niedrogiem. Oferty Kurjer zdw 42 349

Pokoju
szuka małżeństwo z używaniem telefonu. Oferty Kurjer zdw 42 345

Przyjezdny
pan szuka eleganckiego pokoju niekrepującego wprost ze schodów elektryka, centralne ogrzewanie. Oferty Kurjer zdw 42 336

Pani
na stałej posadzie poszukuje pokoju umeblowanego bez pościeli, tylko z klatki schodowej z podaniem warunków do Kurjera zdw 42 392

Pokoju
próżnego dużego dla służby poszukuje w centrum. Oferty Kurjer zdw 42 451

Skromnego
pokoju poszukuje Oferty Kurjer zdw 42 417

Panienska
poszukuje od 1 12 skromnego pokoju. Zgłoszenia do Kurjera zdw 42 482

Spokojny
pan poszukuje u inteligentnej rodziny czystego pokoju od 1. XII. Okolica: Śródmieście, Łazarska, Jeżyce. Oferty z ceną Kurjer zdw 42 396

Pokoiku
skromnego od 15. 12 solidny pan (pościel własna) ceną? Kurjer zdw 42 457

Skromnego
pokoiku okolica Starego Rynku poszukuje. Oferty ceną Kurjer zdw 42 501

Skromnego
pokoju z utrzymaniem poszukuje akademik. Oferty ceną Kurjer zdw 42 500

Pokoju
umeblowanego, niekrepującego poszukuje pan w cenie od 40 zł od 1. 12. Oferty Kurjer zdw 42 632

Poszukuje
pokoi umeblowanych Biuro Handlowe Kantyka 1 11, p. tr. zdw 42 578

Sklepowych
ubikacji poszukuje zaraz Oferty Kurjer zdw 42 330

Ubikacja
warsztat wynajme. Bliższe informacje u stróża Kreta 4 zdw 42 286

Ubikacja
40 kw. nadająca się na wszelkie cele do wynajęcia. Wielkie Garbary 39, u gospodarza. rw 12 369

14 DZIERŻAWY

Dzierżawy
lub kupna dobrej młeczarni poszukuje. Oferty Kurjer zdw 42 453

Skład
rzeźniczy na prowincji od gospodarza za roczną dzierżawę Zgłoszenia Kościelna 17, rzeźnictwo. zdw 42 435

Młyn
parowy i tartak wydzierżawie natychmiast, Dziembowo powiat Chodzież. zdw 42 450

Plac
na ogród lub składnice 730 kw. przy kościele Łazarskim wydzierżawie. Adres wskaże Kurjer zdw 42 486

Ubikacje
suterenna, jasna na warsztat lub składnice zaraz wydzierżawie. Skośna 16. zdw 42 518

Rzeźnictwo
w Poznaniu, Debiecka 26, z mieszkaniami do wynajęcia. Pw 6948-47-116

Dzierżawa
wprost od gospodarza bez odstępnego, wydzierżawie ogród owocowo-warzywny z wolnym mieszkaniem od 15. 12. 3 pokoje i kuchnia, do tego chlew, 40 minut (kojeja) od Poznania, 5 minut od miejscowego dworca, okolica bardzo zdrowa, ponieważ sosnowy bór. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 42 620

21 ZGUBY

Zagubiona
książeczka wojskowa, oraz dokumenty unieważniam. Józef Młotowski Młyńska 6. zdw 41 589

Czwartek
zgubiono dziecięce okulary czarnej oprawce. Za wynagrodzeniem Kęciński, Zaczęcie 3. zdw 42 295

Zginął
pies polowczyk Nero, sierść krótka, brązowa, Kościelna 33, Retz. zdw 42 465

Zgublił
dnia 18 b. m. kolo zapasowe samochodu „Fiat” w okolicy Śródk. Łaskawego znalazł ur-aszam o zwrot za wynagrodzeniem Kreczmer, Wierzbicice 39. zdw 42 527

16 OSOBISTE

Majewski Mirol
Oczekuję z tęsknotą spotkania, gdyż smutno mi K. Nadisz Kurjer Poznański zdw 42 559

22 ROZMAITE

Przepisywanie maszyną
tłumaczenie, polskie, niemieckie. Ul. Mostowa 34, III prawo. zdw 41 811

Płaszcz
damskie i futra wykonuje gustownie i starannie po cenach zniżonych. Franciszek Kycia, Romana Szymańskiego 8, III lewo zdw 42 560

Futra
damskie i męskie wszelkiego rodzaju wykonuje na iare według najnowszych modeli. Reparacje, przeróbki, fachowo i tanio. W Królikiewicz, Podgórna 6. Pw 6288-37-23

Wynalazcy
przemysłowcy Wkrótce otwarta zostanie Giełda Wynalazków ze stałą wystawą Nadsyłającym jednozłotowe znaczki pocztowe wysyłamy wam: nki, prospekty, Warszawa Wileza 26-4 Tp 558

Chiromantka
wróży. Grobla 19, front prawo zdw 37 753

Jarskie
wyborne obiady, Młyńska 3. — Krzyżanowska zdw 40 530

Głuchota
uleczalna. Wynalazek Eufonia zastosowany przez specjalistom uszu, przytępiłszy słuch, szum, eieknienie uszu. Liczne podziękowania. Zadzajcie bezpłatnej porady, adres: Eufonia, Liszki k. Krakowa. zdw 42 606-7

Jasnowidz
Pewni metapsychografolog wyjaśnia, rozwiązuje wszelkie najtrudniejsze sprawy. Woźna 18, III, prawo. zdw 42 374

Telefonu
wspólnego poszukuje, Oferty Kurjer zdw 42 347

Futra
damskie, męskie fasonuje, naprawiam, poszywam, niskie ceny. Dąbrowskiego 64, II lewo. zdw 42 256

Paniel Zi 3,50
pończochy wełniane poleca hurtownia pończosznicza „Julpol”. Pocztaowa 11. Pw 7000 41.120

Pończoszki
do podnoszenia oczek przyjmuje. Wodna 15, II prawo zdw 42 490

Przyjmę
dziecka na wychowanie. Adres wskaże Kurjer zdw 42 487

Okrećka
wszywam wszelkie wstawki. Michałska, Św. Marcin 63. zdw 42 484

Pierwszorządna
krawcowa poleca się w dom. Oferty Kurjer zdw 42 522

Poszukuje firmy
która da instrumenty muzyczne (skrzypce, mandolino, gramofony, płyty itd) w komis. Posiadam własny skład zaprowadzony już od 6 lat. Na towar oddany w komis daję pewną gwarancję. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 42 623

Kawaler
lat 25, brunet średniego wzrostu, właściciel realności i przedsiębiorstwa handlowego wartości 300 000 pragnie poznać odpowiednią towarzyszkę życia. Dla dobra ogólnego około 50 000 zł pożądaną Łaskawe zgłoszenia o ile możliwym z fotografią, którą zwracam skierować do Kurjera zdpw 42 070

Dwóch panów
w wieku lat 27 i 33, pragną poznać panię, najchętniej polską, myślącą poważnie, cnotliwą, zgrabną, koniecznie bez przesłodzi z zapożaniem wieku i posagu zechca łaskawie wnieść adresy wraz z podobizną, za których zwrot ręczy się słowem honoru do Kurjera Poznańskiego pod zdw 42 212

Dla
mego kuzyna, kawalera lat 37, od 10 lat na stałym stanowisku radcy dużego majątku pochodzącego z dobrej rodziny prawego, rzetelnego a przytem bardzo dobrego gospodarza poszukuje odpowiedniej partii. Panie miłe, religijne, gospodarne którym zależy na spokojnym szczęśliwym pożyciu małżeńskim racza złożyć oferty Panie z gospodarstwa mają pierwszeństwo. Oferty Kurjer zdw 42 320

Mistrza
rzeźniczego z gotówką dla panny, posiadającej skład rzeźniczy w Poznaniu, Cel matrymonjalny. Oferty Kurjer zdw 42 304

Kawaler
lat 25, wysoki, przystojny, właściciel piekarni cukierni w Poznaniu poszukuje panny w wieku 16—25 lat celem rychłego ożenku. (Rzecz traktuję serio). — Oferty proszę wraz z fotografią nadesłać za zwrotem Kurjer Poznański zdw 42 434 Anonim do kosza.

Pragnę
znaleźć towarzyszkę życia, panie eleganckiej, kulturalnego, na stanowisku, 40—50 lat. Jestem kresowianką, elegancką, posiadam komfortowe mieszkanie, prowadzę przedsiębiorstwo prywatne w Toruniu. Oferty Kurjer Poznański zdw 42 613

Kawaler
Wielkopoleńczyk lat 28 z bardzo dobrej rodziny właściciel resztówki pozna panienkę-wdówkę 20—30 lat Cel matrymonjalny. Tylko poważne zgłoszenia Kurjera zdw 42 614

Wdowiec
lat 40 z dwójkiem dorastających dzieci, mechanik na stałym stanowisku, z własnym mieszkaniem w Berlinie poszukuje żony. Panie dobrego charakteru, kochające dzieci i które zdecydują się na wyjazd do Berlina zechcą złożyć oferty wraz z fotografią do Kurjera zdw 42 598

24 NAUKA

Kursy stenografii
pisania na maszynach, Kantaka 1, II, piętro. zdw 40 816

Niemieckiego
udzielim, Dąbrowskiego 26, I. zdw 41 306

Tanie kursy tańców
Opaliński, 27 Grudnia 19, II, 16,30—9. zdw 42 250

Trzech
panów poszukuje nauczyciela (ki) języka angielskiego. Oferty Kurjer zdw 42 392

Poszukuje
nauczyciela niemieckiego języka, pierwszorządna siła. Listy do Kurjera zdw 42 293

Korepetycji
student udzieli za obiady (pokój). Zgłoszenia Kurjer zdw 42 408

Student
udzieli korepetycji matematyki, łaciny, francuskiego 1 z godziną. Kurjer zdw 42 397

Tańce
modne Stella Kłedcka zbiorowe prywatnie Pocztaowa 29 Pp 5420-40-59

Francuski
literatura konwersacja (dyplom paryski), Plac Nowomiejski 6a, parter zdw 42 455

Dla uczennic szkolnych
wolne miejsce w pensjonacie, niżej 100 zł miesięcznie. Doskonale odżywienie, pielęgnacja, dziennie Fachowa pomoc naukowa. Oferty Kurjer zdw 42 472

Francuskiego
angielskiego udziela doświadczona nauczycielka (Paryż Sorbona) 3, Maja 2, IV prawo. zdw 42 516

Angielka
rodowita udziela lekcji konwersacji. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 601

25 MUZYKA

Skrzypek
pierwszorządny rutynowany wolny. Kurjer zdw 42 338

Pianista
spiewający tenor piosenki potrzebny na wieczorki Kurjer zdw 42 543

26 ROZRYWKA

„Dziewczyna z zakazanej dzielnicy“
ultrasensacyjny-erotyczny dramat, rozgrywający się w Chinach. Kino „Kapitol”. — Półwiejska 2. zdw 42 622

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Panienska
inteligentna, z dobrego domu, znająca szycie i robótki poszukuje posady do dzieci. Zgłoszenia Kurjer zdw 41 906

Wykształcona
muzykalna, przystojna panienska lat 19, poszukuje posady, posiadając również pozwolenie rządowe jako nauczycielka domowa. Oferty upraszam do Kurjera zdw 42 263

Dziewczę
uczciwa, religijna poszukuje służby. Oferty Kurjer zdw 42 491

22 ROZMAITE

Przepisywanie maszyną
tłumaczenie, polskie, niemieckie. Ul. Mostowa 34, III prawo. zdw 41 811

Płaszcz
damskie i futra wykonuje gustownie i starannie po cenach zniżonych. Franciszek Kycia, Romana Szymańskiego 8, III lewo zdw 42 560

Futra
damskie i męskie wszelkiego rodzaju wykonuje na iare według najnowszych modeli. Reparacje, przeróbki, fachowo i tanio. W Królikiewicz, Podgórna 6. Pw 6288-37-23

Wynalazcy
przemysłowcy Wkrótce otwarta zostanie Giełda Wynalazków ze stałą wystawą Nadsyłającym jednozłotowe znaczki pocztowe wysyłamy wam: nki, prospekty, Warszawa Wileza 26-4 Tp 558

Chiromantka
wróży. Grobla 19, front prawo zdw 37 753

Jarskie
wyborne obiady, Młyńska 3. — Krzyżanowska zdw 40 530

Głuchota
uleczalna. Wynalazek Eufonia zastosowany przez specjalistom uszu, przytępiłszy słuch, szum, eieknienie uszu. Liczne podziękowania. Zadzajcie bezpłatnej porady, adres: Eufonia, Liszki k. Krakowa. zdw 42 606-7

Jasnowidz
Pewni metapsychografolog wyjaśnia, rozwiązuje wszelkie najtrudniejsze sprawy. Woźna 18, III, prawo. zdw 42 374

Telefonu
wspólnego poszukuje, Oferty Kurjer zdw 42 347

Futra
damskie, męskie fasonuje, naprawiam, poszywam, niskie ceny. Dąbrowskiego 64, II lewo. zdw 42 256

Paniel Zi 3,50
pończochy wełniane poleca hurtownia pończosznicza „Julpol”. Pocztaowa 11. Pw 7000 41.120

Pończoszki
do podnoszenia oczek przyjmuje. Wodna 15, II prawo zdw 42 490

Przyjmę
dziecka na wychowanie. Adres wskaże Kurjer zdw 42 487

Okrećka
wszywam wszelkie wstawki. Michałska, Św. Marcin 63. zdw 42 484

Pierwszorządna
krawcowa poleca się w dom. Oferty Kurjer zdw 42 522

Poszukuje firmy
która da instrumenty muzyczne (skrzypce, mandolino, gramofony, płyty itd) w komis. Posiadam własny skład zaprowadzony już od 6 lat. Na towar oddany w komis daję pewną gwarancję. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 42 623

Stenotypistka

początkująca obeznana z korespondencją, książkowictwem, rachunkowością, kaligrafią, steno grafującą biegle po polsku i niemiecku, znająca wszelkie prace biurowe, poszukuje posady z utrzymaniem. Anna Majdziska, Kruszyn Krafiński, poczta Cielec, pow. Bydgoszcz, zdw 42 605

Aptekarz

z dłuższą praktyką, katolik, ofic. rez. samotny, z dobrimi referencjami poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 608

Młodszy pomocnik

w branży tow. kol. i delikatesów, restauracji z wyszynkiem, obeznana dokładnie z fabrykacją wód mineralnych, na niewypowiedzianem stanowisku poszukuje odpowiedniej posady najchętniej na prowincji. Oferty do Kurjera zdw 42 609

Dziewczyna

pełna, uczciwa, poszukuje pracy do wszystkiego od 1. 12. Oferty Kurjer zdw 42 511

1 500 zł

kaucji złoży młodszy pomocnik handlowy branży kolonialnej za otrzymanie posady inkasenta, magazyniera lub innej. Oferty Kurjer zdw 42 360

Kasjerka biuralistka

w praktyce, korespondentka polsko-niemiecka, zna język amerykański szuka posady. Oferty Kurjer zdw 42 372

Książkowa

samodzielna z dłuższą praktyką, pisząca biegle na maszynie poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 356

Dziewczyna

lat 30, szuka posady jako mamka. Oferty Kurjer zdw 42 610

Ogrodnik - szofer

kawaler, z praktyką, biegle w swym zawodzie poszukuje posady od 1. 1. 31. Łask, zgłoszenia do Kurjera pod zdw 42 611

100 zł

dam za stałą posadę dla uczciwej robotnika ewtl. do koni. Oferty Kurjer Poznański zdw 42 612

Sierota

z długoletnimi świadectwami, z gotowaniem poszukuje posady od 1. 12. Zgłoszenia do Kurjera zdw 42 501

Pracowni

poszukuje. Oferty Kurjer zdw 42 578

Ogrodnik

bartnik, kawaler, lat 26, 8 lat praktyki swym zawodzie głównie znajomości kwaciarstwo oranżeryjne, warzywnictwo, sadownictwo, szkółkarstwo. Może również objąć stanowisko urzędnika ogrodnika, poszukuje posady od 1 stycznia. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 357

Krawcowa

w dom 150 zł dziennie. Oferty Kurjer zdw 42 554

Posługaczka

poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 41 352

Służąca

poszukuje posady do wszelkich prac. Oferty Kurjer zdw 42 331

Książkowy-korespondent

lat 25, z dołbami świadectwami szuka posady, najchętniej w administracji majątku. Oferty Kurjer zdw 42 597

Starsze

małżeństwo stróżostwa lub porządca. Oferty Kurjer zdw 42 556

Panienska

lat 16 poszukuje posady do dzieci za małym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer zdw 42 555

DZISIAJ W KINIE

- Apollo: „Neapol — Spiewające Miasto”
- Aurora: „Cyrkówka Rita”
- Colosseum: „Demon ruchu”
- Corso: „Huragan”
- Casino: „Pat i Patachon i czarowany dywan”
- Edison: „Ulubienica Paryża”
- „Wieża czarnej wyspy”
- Harfa: „Kwiat złotej zachodu”
- Kapitol: „Dziewczyna z zakazanej dzielnicy”
- Metropolis: „Ewa w jedwabkach”
- Orzeł: „Krwawy żart”
- Odeon: „Pokusy Europy”
- Renaissance: „Blokada na morzu”
- Słońce: „Pieśniarz Gór”
- Stylowe — Teatr Rewja: Wybory! Wybierzcie Nas!
- Tęcza: „Martwy węzeł” i farsa p. t. „Złoty Cielec”
- Wilsona: „Portjer Hotelu Atlantic”

Dziewczyna

wiejska zaufana z dobrem gotowaniem z długoletnimi świadectwami poszukuje posady od 1. 12. Oferty Kurjer zdw 42 549

Szofer

który chciałby skończyć kurs gimnazjalny z zakresu 6 klas poszukuje jakiegokolwiek posady od 8 do 4 godz. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 42 575

2 panienki

poszukują posady lub posady w fabryce. Oferty Kurjer zdw 42 580

Uczciwa

pracowita dziewczyna poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 532

Dziewczyna

uczciwa posługuje na przed połud. Oferty Kurjer zdw 42 539

Magazynier

młody, sumenny lub jakiegokolwiek innej pracy poszukuje Wynagrodzenie skromne. Oferty Kurjer zdw 42 538

Pani

młoda inteligentna wykształcona wszechstronnie w gospodarstwie zajmie się domem i dziećmi gdzie brak matki. Oferty Kurjer zdw 42 553

Pianistka

z spiewem i repertuarem ewentl stawia fortepian wolna Oferty Kurjer zdw 42 325

Młodszy

pomocnik branży kolonialnej z dołbami świadectwami i referencjami poszukuje zaraz posady Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 42 324

Kuchmistrz

w starszym wieku, samotny poszukuje posady w hotelu lub dworcu. Adres E. Ciszewski Poznań, Spokojna 31, zdw 42 321

Inwalida

wojenny 40%, żonaty 4 nieletnie dzieci, w krytycznym położeniu, uczciwy dobre referencje prosi o jakiegokolwiek posadę biurową magazyniera lub inną Oferty Kurjer zdw 42 318

Syn

gospodarka z kilkoletnią praktyką poszukuje posady jako pomocnik gospodarczy na majątku lub folwarku. Oferty Kurjer zdw 42 312

Futra spody pod futra i skóry wszelkiego rodzaju polecą w wielkim wyborze i po niskich cenach
JÓZEF DAWID, Poznań, ul. Nowa 11 i ul. Wrocławska 30.
Firma chrześcijańska.

Siostra

poszukuje posady do niemowląt zaraz. Oferty Kurjer zdw 42 311

Biuralistka

początkująca poszukuje posady Oferty Kurjer zdw 42 309

Posługaczka

poszukuje posady na cały dzień zaraz lub od 1 XII. Oferty Kurjer zdw 42 209

Krawcowa

dzielna szuka posady Oferty Kurjer zdw 42 297

Dziewczyna

z dobrem gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 448

Gospodyni kucharka

w średnim wieku poszukuje posady od 1 grudnia lub 1 stycznia, zna dobrą kuchnię i wszelka prace w zakresie gospodarstwa wchodząca. Oferty Kurjer zdw 42 445

Kucharka służąca

poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 441

Wiejska

uczciwa dziewczyna szuka posady do wszystkiego od 1. 12. Oferty Kurjer zdw 42 440

Pracznica

sumienna poszukuje pranie w domu i poza domem tania Łaskawe oferty Kurjer zdw 42 420

Wychowawczyni

doskonała pielęgniarka niemowląt, dzieci do lat 6, posiadająca długoletnie świadectwa, znająca szycie, robótki, mająca skromne wymagania poszukuje posady w lepszym domu 1. XII lub 1. I. Oferty Kurjer zdw 42 425

Pomocnica

szuka posady do szycia. Oferty Kurjer zdw 42 437

Dziewczyna

ze wsi zwinna i porządna poszukuje posady do wszystkiego od 1. 12. Oferty Kurjer zdw 42 414

Biuralistka

początkująca poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 415

Poszukuje

przedpołudniowej posady. Oferty Kurjer zdw 42 383

Panienska

inteligentna poszukuje posady do składu piekarskiego Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 42 405

Z powodu

wyjazdu polecam dobrą silną bonę freblankę. — Bortynowska 4w. Marcin 42 zdw 42 402

Posługaczka

poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 42 399

Pokojowa

czysta, pracowita znająca lepszą obsługę poszukuje posady w lepszym domu Oferty Kurjer zdw 42 395

Poszukuje

popołudniowej posady. Oferty Kurjer zdw 42 384

23 WOLNE MIEJSCA

10 zł dziennie

Poważne przedsiębiorstwo prze myślu krajowego poszukuje pań, panów do lekkiej piśmienniczej pracy domowej. Gdynia-port skrytka pocztowa 1 dw 2 140

Inteligentna

panie również z prowincji znajdują w okolicy zamieszkania oraz na wyjazd stale dobrze płatne zatrudnienie Przy zdolnościach awans Fachowość niekonieczna. Wyszkolenie na miejscu Zgłoszenia od 10-12 3 6 Waty Jana 111 989 12 9169 Ad

Bufetowa

młodsza i dziewczyna do wszystkiego potrzebne. Cristal, Gwar na 20, zdw 42 576

Stala posada

200 złotych miesięcznie za wypożyczenie 3-4 tysięcy ekspedjentki lub księżkowej. Adres Kurjer zdw 42 581

Francuskiego

w dom potrzebne dla dziewczynki do I klas gimnazjalnych Zgłoszenia oraz warunki uprasza się Kurjer zdw 42 534

Posadę

magazyniera dam wypożyczającego sto złotych. Oferty Kurjer zdw 42 369

Inteligentny

chłopiec potrzebny do biura ad wokalów Cz i M Chmielewskich Poznań Plac Wolności 10, zdw 42 550

Siodlarzy 30 — 40

przyjme, zapewnia. B. Mazurkiewicz, Wielka 10, zdw 42 439

Uczennice

do haftów potrzebne Stryczyńska, Focha 28 zdw 42 446

Uczennica

do rzeźnictwa potrzebna Przybyłowicz, Półwiejska 19, zdw 42 387

10 krawców

pierwszorzednych, miarowych przyjme, byt zapewnia. Brześć Centralny zakład krawiecki, Steckiewicza 21, zdw 42 410

Dwie

uczennice do szycia potrzebne. Kilińskiego 12, parter prawo, mistrzyni zdw 42 391

Młynarza

kawalera z kaucją poszukuje młyn parowy Dziemłowo, zdw 42 460

Młoda

czysta dziewczyna potrzebna. — Chwaliszewo 58 a skład kolonialny zdw 42 467

Pokojowa

w młodszy wieku, która dobrze gotuje potrzebna Zgłoszenia 7-9 wczorazem: Dąbrowskiego 3, I lewo, zdw 42 476

Fryzjerka

która strzyże i goli i ma zamiar wstąpić w związek małżeński. może się zgłosić Oferty Kurjer zdw 42 481

Stale

zatrudnienie natychmiast, dam za wypożyczenie 300-500 zł. — Oferty Kurjer zdw 42 479

Agenci

do sprzedaży zarówek potrzebni zaraz. Oferty Kurjer zdw 42 493

Do dzieci

poszukuje od 15 grudnia inteligentnej panienki. Zgłoszenia z odpisem świadectw i podaniem warunków przesłać pod adresem Dr. W. Zambrzycka, Grudziądz, Ogrodowa 35, dw 2163

Panienska

do składu (prowincja) potrzebna. Kaucja pożądana. Oferty Kurjer zdw 42 506

Służąca

uczciwa, pracowita potrzebna. Fr. Ratajczaka 11a, I wejście i pr. prawo, zdw 42 496

Guwernantki

inteligentnej, młodej do zamóże go domu do trojga dzieci na wy jazd poszukuje się Oferty ze świadectwami i fotografją do Kurjera zdw 42 596

Uczeń

piekarski z dobrej rodziny może się zgłosić Piśmiennicę Pamiątkowo powiat poznański zdw 42 301

Dla

inteligentnego młodego mężczyzny bez pracy mam krótki lecz dobry zarobek Wymagana dyskrecja. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 291

Panienska

uczciwa, rzetelna potrzebna z całym utrzymaniem do restauracji Zgłoszenia z podaniem warunków do Kurjera zdw 42 508

Posługa

na cały dzień praniem, gotowaniem, czysta, uczciwa, silna zaraz. Wrocławska 30 II lewo, zdw 42 515

Służąca

uczciwa i pracowita z gotowaniem która rozumie po niemiecku. Zgl. od godz. 3.30 do 5. Poznań, Grobla 6 II lewo, rw 12 366

Młodsza

ekspedjentka do składu rzeźniczego zaraz potrzebna. Stanisław Górski, Poznań, Wroniecka 18, rw 12 364

4 panów, 2 panie

natychmiast poszukuje do wyszkolenia w doborowej pracy zawodowej. Warunek: dobra w mowa i odpowiednia prezencja Wyszkolenie bezpłatnie. Posada stała. Wynagrodzenie dla początkujących 20-40 zł. dziennie, prócz tego udział w obrotach. Zgłoszenia osobiste z dokumentami w srode i czwartek od 10-1 i 3-6. Pocztaowa 31a wysok. parter. Pw 7004-48 24

Chłopiec

do rozwożenia towaru z kaucją potrzebny. „Sofico” Strzelecka 31, zdw 42 603

Dzielny pomocnik fryzjerski

pewny w strzyżeniu fryzur chłopców, znający język polski i niemiecki potrzebny natychmiast do dobrego zakładu fryzjerskiego. Juliusz Nowak, Tarnowski Góry, Rynek ratusz, dw 2166

Poszukuje

kwalifikowanego kierownika biura adwokackiego na Górny Śląsk. Zgłoszenia do ekspedycji pod „Kierownik 40”, dw 2165

Dziewczę

do posyłek przy biurze handlowym zaraz potrzebne Zgłoszenia Półwiejska 22 biuro w podwórzu prawo, pomiędzy godz. 3-4, zdw 42 600

Panna

do obsługi w cukierni gwarancja rotówkowa 500 zł może zaraz wstąpić. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 163

Szofer

gotówka 600 potrzebny Biuro Handlowe Kantaka 1. II, zdw 42 534

Zecer

otrzyma stałą posadę zaraz za wypożyczenie 1 000 Zgłoszenia do Kurjera zdw 42 596

Elew leśny

potrzebny do większych lasów prywatnych, za utrzymanie musi piacić. Zgłoszenia do Oredownika Wielkopolskiego pod zdw 41 552

Dziewczę

uczciwe do dzieci i lekkiej pracy domowej Kurczewski, Leonarda 2 Winiary, zdw 42 382

Potrzebna

dziewczyna do posyłek, Marszałka Focha 30 wytwórnia keksów, zdw 42 389

Praktykantka

(t) do biura z wyłoż zabezpiec do 500 zł ze szkoła powszechna lub inna. Oferty Oredownik do 42 431

Uczeń

leśny z podaniem życiorysu odpisanymi świadectw wysokoego wzrostu może się zaraz zgłosić do Oredownika Wielkopolskiego pod zdw 42 290

Służąca

z gotowaniem własną pościelą potrzebna od pierwszego. Adres wskaże Oredownik do 42 350

Służąca

pełna z praniem z prowincji — Skarbowska 17, I. pietro, do 42 353

Uczni

dwóch poszukuje od zaraz Dzierżka rzeźnictwo Żupańskiego 5, do 42 376

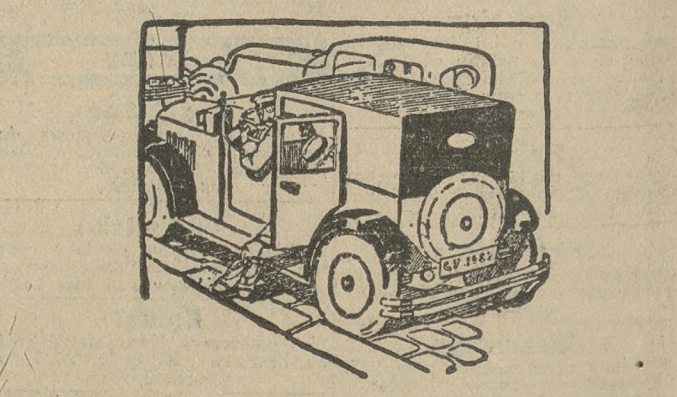
Chłopiec

do posyłek Podgórna 6, drogeria, do 42 548

Panna

do obsługi w cukierni gwarancja rotówkowa 500 zł może zaraz wstąpić. Zgłoszenia Kurjer zdw 42 163

Humor zagraniczny

Roztargniony podróżnik, któremu się wydaje być już w hotelowym pokoju. (Ric et Rac, Paryż). S. F.

Przedpłata na grudzień 1930, za oba wydania razem wlicznie tygodniowego dodatku, ilustr. „Justacja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w kw. 4.70, z odnośnikiem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4.94, kwartalnie zł 14.80, pod opaską w Polsce zł 9.00, pod opaską w innych krajach zł 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania. W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną. Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 4072, 2305, w

Ogłoszenia na stronie 6-lamowej 30 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 75 gr.